

Працюємо
разом заради
збереження
лісів

Посольство Фінляндії
в Україні

МЕТОДИКА ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ЛІСОЗАГОТІВЛЯМИ

Версія 1.5

Львів – 2018

Зміст

Вступ.....	6
Професійна термінологія (стисло).....	8
I.1. Планування обсягів вирубування	10
I.2. Погодження обсягів вирубування.....	13
I.3. Види рубок	14
I.3.1. Рубки головного користування (РГК)	15
I.3.2. Рубки формування і оздоровлення лісів (РФОЛ).....	17
I.3.3. Інші заходи з формування і оздоровлення лісів.....	18
I.3.4. Інші господарські рубки (ІГР).....	18
I.4. Підстава для рубки лісу	18
I.5. Відведення лісосік	21
I.6. Визначення запасу деревини	25
I.7. Порядок здійснення рубок головного користування	26
I.8. Облік заготовленої деревини.....	27
I.9. Єдина державна система електронного обліку деревини в Україні (ЄОД)	27
I.10. Оформлення документації і порядок та терміни передачі відведених лісосік	28
I.11. Документи на право вивезення лісу.....	28
I.12. Продаж круглого лісу	29
I.13. Огляд місць заготівлі деревини	30
2.1. Роботи, які виконуються в лісі.....	32
2.1.1. Відмежування лісосік.....	32
2.1.2. Здійснення переліку ростучих дерев	33
2.1.3. Техніка вимірювання діаметрів ростучих дерев	33
2.1.4. Вимірювання висоти дерева і встановлення розряду висот деревостану.....	34
2.2. Інструменти необхідні для виконання лісових вимірювань	36
2.2.1. GPS-навігатор будь-якої модифікації, зокрема Magelan Explorist-100.....	36
2.2.2. Стандартна мірна вилка.....	36
2.2.3. Лазерний далекомір-висотомір – Tru Pulse Laser Technology.....	37
2.3. Камеральні роботи	37
2.3.1. Порядок оформлення плану відводу лісосіки та обчислення площі лісосіки.....	37
2.3.2. Порядок розрахунку матеріально-грошової оцінки лісосіки.....	38
3.1. Основні види лісопорушень під час лісозаготівель	41
3.2. Порушення правил відводів і лісозаготівлі.....	41
3.3. Правопорушення під час перевезення деревини	42
3.4. Правопорушення під час продажу та обробки деревини	43

3.5. Правозастосування	44
3.5.1. Порядок вилучення незаконно добутої деревини	44
3.5.2. Доступ до судових рішень про лісопорушення.....	44
3.5.3. Десять типових справ про лісопорушення	47
3.5.3.1. Справи про адміністративні правопорушення	47
3.5.3.2. Цивільні справи про відшкодування шкоди, спричиненої лісопорушеннями	56
3.5.3.3. Справи про злочини (кримінальна відповідальність).....	62
3.5.4. Правові підстави участі громадськості у контролі лісозаготівельної діяльності	67
3.5.4.1. Нормативно-правові акти та коло врегульованих питань.....	67
3.5.4.2. Участь громадськості у контролі лісозаготівельної діяльності.....	68
3.5.4.3. Громадський інспектор з охорони довкілля	69
3.5.5. Заяви до правоохоронних органів	71
3.5.6. Перелік адміністративних правопорушень, пов'язаних з рубками лісу та їх підвідомчість.....	72
3.5.6.1. Обов'язки національної поліції України.....	74
3.5.6.1. Повноваження національної поліції України	74
3.5.6.1. Які превентивні заходи може застосовувати поліція	74
4.1. Внутрішній контроль лісосік	76
4.2. Управління та зовнішній контроль.....	77
5.1. Документи, що підтверджують законність заготівлі деревини в лісових масивах лісогосподарських підприємств.....	79
5.2. Документи, що підтверджують законність руху лісопродукції на території лісогосподарського підприємства	79
6.1. Орієнтовний план тренувань громадських активістів	81
6.2. Методика перевірки ділянок, відведених у рубки головного користування; суцільних і вибіркового санітарних та інших рубок, вивезення продукції з лісосік	97
6.2.1. Алгоритм дій при перевірці під час громадського контролю:	97
6.2.2. Порядок дій з метою отримання відомостей щодо запланованих і діючих лісозаготівель.....	97
6.2.2.1. Перевірка наявності відповідної дозвільної документації і отримання їх копій	97
6.2.2.2. Збір польових даних (перевірка в лісі)	99
6.2.2.3. Виявлення місця розташування ділянки в межах поквартально-видільної мережі лісництва та ідентифікація розташування ділянки в натурі	100
6.2.2.4. Визначення меж і розмірів лісосіки.....	102
6.2.2.5. Обміри ростучих дерев	103
Активісти здійснюють обміри ростучих дерев у розрізі:.....	103
6.2.2.8. Облік і обмір деревини на лісовозному транспорті та лісосіці.....	106
6.2.2.9. Заключний порядок дій активістів.....	107

Описовий акт перевірки лісосіки громадського контролю №_____	117
Акт вимірювання модельних дерев на ділянці громадського контролю №_____	120
Відомість матеріальної оцінки лісосіки на ділянці №_____ відведений під_____	122
Заключний акт перевірки лісосіки громадського контролю №_____	124
Протокол виявлення видів Червоної книги України	126
Вигляд товарно-транспортної накладної при перевезенні деревини при биркуванні за електронною системою обліку деревини	127
СПЕЦІАЛІЗОВАНА ФОРМА товарно-транспортної накладної при перевезенні деревини автомобільним транспортом (ТТН - ліс)	127

Рецензент: Миклуш С.І. – академік Лісівничої академії наук України, декан лісогосподарського факультету Національного лісотехнічного університету України, професор кафедри лісової таксації та лісовпорядкування, доктор сільськогосподарських наук. (м. Львів).

Автори:

Карабчук Д.Ю., Вицег Р.Р., Павелко А.В., Голуб М.Г., Попович В.Д.

Ця публікація не була офіційно відредагована

Посібник підготовлено експертами Робочої групи проекту «Зменшення рівня корупції в лісовому секторі Львівської області», який реалізовано за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» у партнерстві з Всесвітнім фондом природи WWF та Національним лісотехнічним університетом України.

Посібник доопрацьовано під час реалізації проекту «Лісова варта: долучення громадян до боротьби з корупцією в лісовому секторі (пілотний проект в Україні)» за фінансової підтримки посольства Фінляндії в Україні та під час реалізації проекту «Розбудова потенціалу в Україні для боротьби з нелегальним вирубуванням лісів», що здійснюється за підтримки відділу міжнародних програм Лісової служби США та Державного департаменту США.

Всесвітній фонд природи WWF, Дунайсько-Карпатська програма та залучені до публікації партнери не обов'язково поділяють викладені в ній тлумачення.

Вступ

Незважаючи на те, що в Україні, згідно з офіційними даними, величина незаконних (нелегальних) рубок не перевищує 1% загального обсягу лісозаготівель, значна частина експертів оцінює їх в розмірі від 5 до 20%, а у деяких областях та регіонах України частка тіньового сектору може сягати й до 30 %. Такі обсяги здатні вплинути на цінову політику на деревину в області та регіоні зменшуючи привабливість закупівель деревини за встановленими цінами державних підприємств.

У сільській місцевості, де окрім лісозаготівлі та переробки деревини відсутні інші галузі виробництва, тіньовий сектор відіграє досить помітну соціальну роль для місцевого населення. Зокрема він негативно впливає на економіку окремого регіону та країни в цілому, оскільки в такий спосіб не надходять відрахування до бюджету та соціальних фондів. За своєю природою він сприяє формуванню агресивної поведінки учасників незаконних схем, підсилює почуття безкарності і сприяє, з однієї сторони - формуванню негативного іміджу держави, а з іншої – певної субкультури серед вразливих верств населення, що в кінцевому результаті призводить до негативних наслідків суспільного розвитку.

У зв'язку із негативним іміджем лісівників, що склався у суспільстві та останніми політичними подіями, що сколихнули громадськість України, будь-які відомості про вирубування лісів, які все частіше появляються у засобах масової інформації, набувають значного резонансу серед активної частини суспільства та трактуються як нелегальні. Тому з'явилась потреба у розробці методики проведення громадського контролю за лісозаготівлями, яка б слугувала для місцевих громад дієвим механізмом перевірки легітимності лісозаготівель у правовий спосіб сприяючи зменшенню тіньового обігу заготовленої деревини та збереженню природного середовища.

Методика передбачає теоретичну частину (посібник), та практичну (алгоритм дій), які можуть бути використані як під час підготовки громадських активістів так і для підготовки громадських інспекторів Держекоінспекції з питань перевірки заготівлі і транспортування деревини, а також представників інших правоохоронних органів України.

У посібнику висвітлено загальний опис процесу лісоуправління, планування та здійснення лісозаготівель, транспортування деревини, а також перелік основних правопорушень, які можуть траплятися під час лісозаготівель. З метою відображення достовірності законодавчої та іншої фахової інформації деякі частини тексту подано мовою оригіналу з інших літературних джерел.

Теоретична частина містить відомості щодо трьох ключових напрямів – призначення/відведення насаджень та виконання рубок головного користування, відведення насаджень та виконання санітарних рубок, вивезення продукції з лісосік (окремі пункти розділів).

У практичній частині методики описано правила застосування необхідних інструментів, методику вимірювань, обрахунків та дії активістів, які необхідно використовувати під час здійснення громадського контролю з метою виявлення порушень щодо здійснення рубок головного користування, санітарних рубок і легальності транспортування заготовленої деревини та представлено план тренінгів зацікавлених сторін.

I. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

“Ліси України є її національним багатством і за своїм призначенням та місцезнаходженням виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні, інші функції та є джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах” [стаття 1. Лісовий Кодекс України (ЛКУ)].

Професійна термінологія (стисло)

Лісгосп – лісогосподарське підприємство, суб'єкт господарювання державного сектору економіки (юридична особа), адміністративно-господарська одиниця, яка переважно знаходиться у структурі територіальних органів центральних органів виконавчої влади України (в т.ч. обласних управлінь лісового і мисливського господарства), або в комунальній власності місцевих органів самоврядування. Лісгосп здійснює ведення лісового господарства на постійній основі (є постійним лісокористувачем) на закріпленій за ним території у межах лісового фонду України та поділяється на окремі адміністративно-господарські одиниці – **лісництва**. До складу лісгосподарського підприємства також можуть входити й інші господарські одиниці (підрозділи): **спеціалізовані розсадники, ремонтні та лісозаготівельні бригади, цехи з переробки деревини, сільськогосподарські та інші спеціалізовані підрозділи** тощо.

Ведення лісового господарства полягає у здійсненні комплексу заходів з охорони, захисту, раціонального використання та розширеного відтворення лісів.

Квартал – це частина лісу, відмежована природними рубежами (річками, ущелинами, гірськими хребтами, ущелинами тощо), або чітко видимими створеними людиною (дороги, постійні гірські стежки, лінії електромереж тощо), а там де їх немає (при слабо вираженому або згладженому рельєфі, а також на широких плато) – прямолінійними просіками.

Вся лісова територія лісництв поділяється на квартали, їх площа, як правило не перевищує 50-100 га формуючи його квартальну сітку. На кутах згину і в місцях перетину із значними скупченнями людей вони обмежується квартальними стовпами відповідно до затвердженого державного стандарту. Квартал це постійна облікова і господарська одиниця в лісі, яка поділяється на дрібніші ділянки - таксаційні виділи.

Таксаційний виділ – це ділянка лісу з визначеними межами, однорідна за своїм господарським значенням і таксаційною характеристикою, що відрізняється від таксаційних характеристик суміжних ділянок на величину, передбачену нормативами, і потребує проведення на всій своїй площі однакових лісгосподарських заходів. Це первинна облікова і господарська одиниця в лісі, яка може міняти свою конфігурацію залежно від суттєвості змін, які відбулись на її території.

Розрахункова лісосіка - щорічна науково обґрунтована норма заготівлі деревини в порядку рубок головного користування, яка розраховується і затверджується для кожного власника, постійного користувача лісів окремо за групами порід, виходячи з принципів безперервності та невиснажливості використання лісових ресурсів. В основі розрахунку знаходиться умова, що запас деревини, який вирубується у середньому за рік не повинен перевищувати величину його середнього річного приросту.

Лісосічний фонд – сукупність ділянок лісу із запасами деревини, які відведені до рубки на найближчі роки.

Річна лісосіка – сукупність ділянок лісу, які відводяться до рубки на один рік у лісовому підприємстві і встановлюються лісовпорядкуванням.

Лісосіка – відмежована візирами і стовпами ділянка лісу, яка призначена до рубки.

Ділянка – частина лісосіки, відмежована візирами і стовпами, для якої робиться

загальна матеріальна і грошова оцінка та виписується лісорубний квиток.

Загальний запас деревини – обсяг деревини, яку заготовляють з деревних стовбурів та крони.

Ліквідний запас деревини – частина загального запасу за винятком відходів. До його складу входить запас ділової деревини та дрова.

Запас ділової деревини – запас круглих лісоматеріалів.

Категорії товщини ділової деревини визначаються за діаметром сортиментів у верхньому перерізі без кори: велика – 25 см і більше, середня – 13-24 см, дрібна – від 3,0 см до 12,0 см.

Таксація лісосічного фонду полягає насамперед у встановленні загальних запасів деревини, яку визначено у рубку на відведений ділянці, розподілі цих запасів за деревними породами, групами господарського застосування (ділова деревина, дрова, відходи), категоріями ділової деревини. Таксація лісосічного фонду передбачає визначення конкретного сортиментного складу деревини, яка надходить у рубку, тобто визначення кількісного і якісного складу лісоматеріалів, які можна заготовити. Визначення цих даних називають **матеріальною оцінкою лісосік**.

Лісова сертифікація - оцінка відповідності системи ведення лісового господарства встановленим міжнародним вимогам щодо управління лісами та лісокористування на засадах сталого розвитку. Метою лісової сертифікації є забезпечення економічно, екологічно і соціально збалансованого ведення лісового господарства.

В Україні розвиток отримала лісова сертифікація за міжнародною схемою Лісової опікунської ради (Forest Stewardship Council®, FSC) – міжнародної некомерційної неурядової організації, метою якої є просування відповідального управління лісами в усьому світі. Детальну інформацію про FSC можна отримати на її офіційному сайті: <https://ic.fsc.org/>

Під час щорічного аудиту аудиторські компанії перевіряють відповідність практики ведення лісового господарства. При цьому приймають обґрунтовані скарги про недотримання вимог відповідального лісоуправління від громадян та у певному порядку розглядають їх.

Розділ 1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ЩОДО ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ЛІСОЗАГОТІВЕЛЬ

(на основі нормативно-правових актів Державної агенції лісових ресурсів України)¹

Використання лісових ресурсів здійснюється в порядку загального і спеціального використання.

У порядку загального використання лісових ресурсів громадяни мають право вільно перебувати в лісах, безкоштовно збирати для власного споживання дикорослі трав'яні рослини, квіти, ягоди, горіхи, інші плоди, крім випадків, передбачених законодавчими актами.

Спеціальне використання лісових ресурсів має свою класифікацію, в основі якої є мета лісокористування.

1.1. Планування обсягів вирубування

Згідно зі ст. 65 ЛКУ видами спеціального лісокористування є заготівля деревини під час рубок головного користування та інші види спеціального використання.

Усі лісові масиви поділяються умовно на три великих групи: 1 - де будь яка вирубка заборонена (окремі території ПЗФ), 2 – лісові ділянки з обмеженим лісокористуванням, які виконують переважно природоохоронні та інші важливі суспільні функції, у таких лісах рубки головного користування відбуваються пізніше ніж вік економічної стиглості лісу, а на інші види рубок необхідно отримати спеціальний дозвіл, який потребує спеціальної процедури погодження (видаються ліміти на вирубування іншої частини території ПЗФ, погоджуються санітарно-оздоровчі заходи на територіях лісового фонду крім тих де заборонені всі види рубок), і 3 - ті лісові масиви основна мета зростання яких – забезпечення економіки деревиною, у них дозволено планове головне користування та всі інші види рубок (тут відбувається найшвидше вирубування лісу).

Згідно із Законом про природно-заповідний фонд України вирубку лісу повністю заборонено на певних територіях ПЗФ, а саме в заповідних (ядрових) зонах біосферних заповідників, національних природних та регіональних ландшафтних парках, якщо це передбачено у їхніх положеннях і проектах організації територій. З 3 вересня 2017 року повністю заборонено всі види рубок у заповідних урочищах і пралісових пам'ятках природи (пралісах).

Крім зазначених вище частин і об'єктів ПЗФ на її іншій території рубки можуть відбуватися, але вони обмежені у способах вирубування і обсягах, а це більшість всіх лісів, які віднесено до ПЗФ. Всього територія ПЗФ займає близько 16% лісів станом на 2016 рік за даними Держлісагентства).

Уся інша територія лісів поділена на чотири категорії: 1) захисні; 2) рекреаційно-оздоровчі; 3) ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення та 4) експлуатаційні ліси. У перших трьох категоріях ліси мають обмежене лісокористування. В експлуатаційних лісах (частка яких є найбільшою в Україні) відбувається найшвидша планомірна заготівля деревини. За відомчим підпорядкуванням більшість лісів відноситься до Держлісагентства (близько 70%).

¹ Примітка. Для підготовки розділу використано опубліковані раніше аналітичні матеріали 72, 73 та інші джерела

Планування величини та місць лісозаготівель повинно здійснюватися на підставі матеріалів лісовпорядкування (Проекту організації та розвитку лісового господарства (рис.1)), які розробляють спеціалізовані лісовпорядкувальні організації на 10-річний період [1]. Обмеженням (лімітом) заготівлі деревини є розрахункова лісосіка (для рубок головного користування) та план проведення санітарно-оздоровчих заходів у лісах (рис. 2-3).

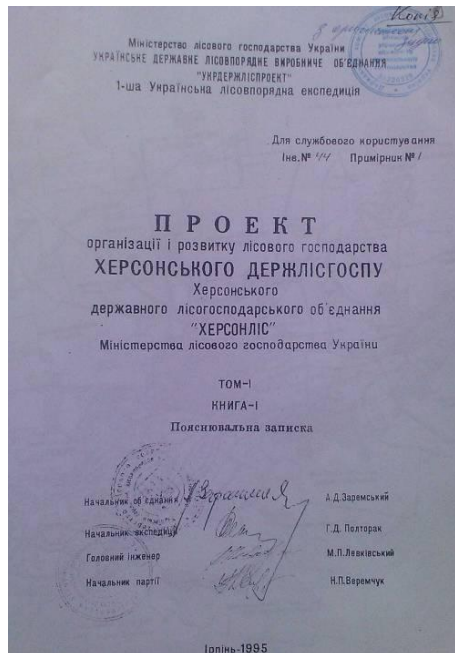

Рис. 1. Приклад титульної сторінки «Проекту організації та розвитку лісового господарства»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства екології та природних ресурсів
15. 05. 2014 № 1822

Розрахункова лісосіка
для постійних лісокористувачів (власників лісів)
Хмельницької області на 2014-2023 роки

ліквідна деревина, тис. м. куб.

Найменування постійних лісокористувачів (власників лісів)	Категорія лісів*	Усього	У тому числі по господарствах											
			хвойне						тверділистіне					
			усього						усього					
1	2	3	у тому числі по господарствах						у тому числі по господарствах					
			соснова	ялинова	листова	граб	дубова	букова	листова	граб	березова	осинова	чорнольогова	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
РСЛП "Ліс"	3	1,99										1,99	0,59	1,40
Славутський район	4	1,89	0,27	0,27		0,04					0,04	1,58	0,27	0,46
Разом		3,88	0,27	0,27		0,04					0,04	3,57	0,86	0,46

* 1 - ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення;
* 2 - рекреаційно-оздоровчі ліси;
* 3 - захисні ліси;
* 4 - експлуатаційні ліси

Начальник відділу охорони рослинного світу

К.Кобильянский

Рис. 2. Приклад «Розрахункової лісосіки» на 10-ти річний період для одного із постійних лісокористувачів

Плани проведення санітарно-оздоровчих заходів складаються щорічно постійними лісокористувачами за участю спеціалістів лісозахисту на основі матеріалів лісовпорядкування, санітарних та лісопатологічних обстежень.

На підставі запроектованих до вирубування лісів працівники держлісгоспів і лісництв проводять їх попереднє обстеження і планують річні обсяги вирубувань з метою отримання економічно привабливої деревини (рубки головного користування – РГК) Ці заплановані рубки в сумі не повинні перевищувати середньорічну 10-річну розрахункову лісосіку (хіба що у випадку й на величину недовикористаного об'єму минулорічної (-них) розрахункової лісосіки).

ЗАТВЕРДЖУЮ

(посада керівника органу виконавчої влади
з питань лісового господарства)

(підпис, ініціали, прізвище)

" " 20 року

План проведення санітарно-оздоровчих заходів

(власник лісів, постійний користувач)

(Автономна Республіка Крим, область)

Лісництво, (урочище)	№ кварталу	№ виділу	Площа виділу, га	Прийняті призначення заходів	Коротка таксаційна характеристика						Запас деревостану, м ³	Категорія защисненості	Планові санітарно- оздоровчі заходи	Запас деревини, що підлягає вирубуванню, м ³			Найвищі рослини та тварин, занесені до Червоної книги
					склад насадження	вік, роки	пов- нота	боні- тет	серед- ня висота, м	серед- ній діаметр, см				на 1 га	исого	в т.ч. ліквідоує	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18

(посада керівника)

20 років

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Крім цього обстежують окремі частини лісу (деревоостани) з метою проведення рубок формування деревоостанів з іншим (покращеним) складом порід, які плануються та затверджуються заздалегідь під час лісовпорядкування, яке прогнозує об'єми рубок догляду за лісом (рубки в молодняках, прорідження, прохідна) та окремо санітарні рубки. Сюди ж включають обсяги санітарно-оздоровчих заходів (Рис. 4). Ці заходи мають назву проміжного користування (на відміну від головного користування) і є додатковим джерелом отримання заготовленої деревини. Санітарні рубки можуть призначатись також на підставі поточної необхідності.

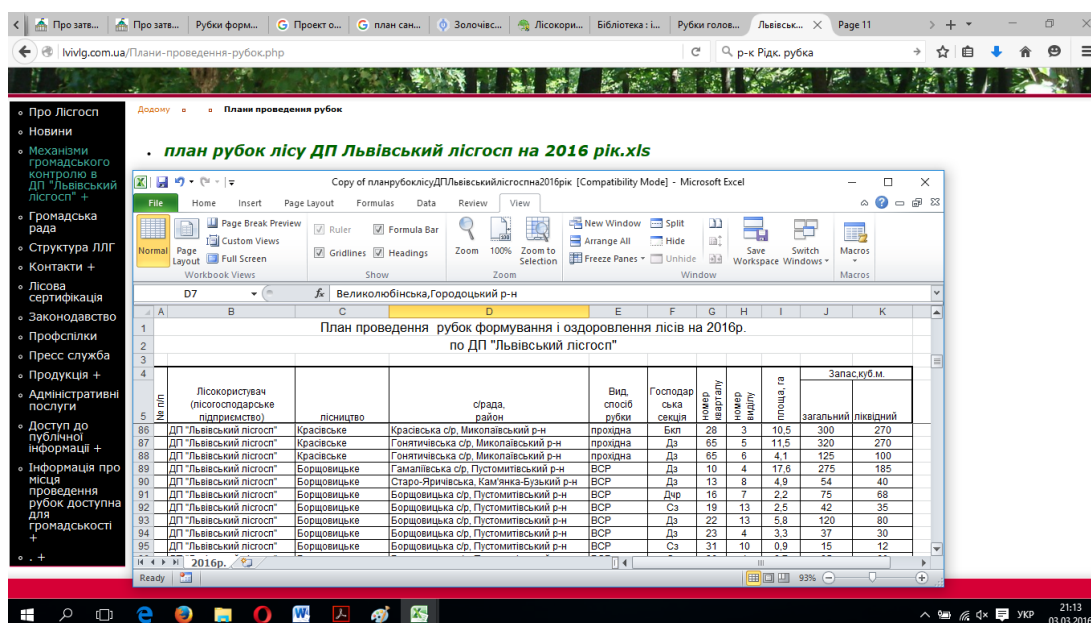

Рис. 4. План проведення рубок формування і оздоровлення лісів розташований на сайті ДП «Львівське ЛГ»

1.2. Погодження обсягів вирубування

Законодавством передбачено складну процедуру погодження обсягів вирубування з органами державної влади [8, 9, 10].

Наприклад, розміри рекомендованої розрахункової лісосіки для кожного власника лісів розглядаються лісовпорядними організаціями під час проведення чергового лісовпорядкування (раз на 10 років) на лісовпорядній нараді за участю представників органу виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим, обласних управлінь лісового і мисливського господарства (далі – ОУЛМГ), органу виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим, територіальних органів Мінприроди, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування (за згодою), інших зацікавлених сторін (**використовуючи цю можливість місцеві громади, активісти громадських організацій можуть брати участь в обговоренні розмірів вирубування лісу на зацікавленій території**). Після розгляду їх направляють в ОУЛМГ для погодження із обласними органами Мінприроди і обласними державними адміністраціями та передають їх Держлісагенству, які із своїми пропозиціями надсилають на затвердження до Мінприроди.

Призначення деяких видів рубок, таких які відносяться до санітарно-оздоровчих заходів (санітарні рубки, ліквідація захаращеності, запобігання виникненню та поширенню осередків шкідників і хвороб лісу, захист заготовленої деревини від шкідників та хвороб) потребують додаткового залучення сторонніх спеціалістів лісовпорядкувальних та лісопатологічних партій, спеціалізованих лісозахисних підприємств і станцій або погодження інших органів влади.

Вибіркові санітарні рубки призначаються постійними лісокористувачами на основі матеріалів лісовпорядкування, санітарного та лісопатологічного обстеження за поданням лісничого, а на територіях природно-заповідного фонду (далі – ПЗФ) (за винятком заказників та господарських зон національних природних і регіональних ландшафтних парків) - за погодженням з обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями.

Суцільно санітарну рубку призначає ОУЛМГ на основі попереднього обстеження спеціальною комісією, яка за результатами оцінки санітарного стану лісової ділянки складає відповідний акт обстеження насаджень [17]. Для одержання такого дозволу лісокористувачі крім зазначеного акту подають такі документи: зведену відомість насаджень (виділів) що потребують вирубування; зведену відомість пробних площ, закладених у цих насадженнях; плани цих лісонасаджень, з нанесеною на них схемою закладених пробних площ.

Для обстеження насаджень на територіях природно-заповідного фонду (за винятком заказників та господарських зон національних природних і регіональних ландшафтних парків) до складу комісії включається представник обласної, або Київської чи Севастопольської міських держадміністрацій, а на території Автономної Республіки Крим - органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища [17].

Для об'єктів ПЗФ загальнодержавного та місцевого значення, розташованих на землях постійних лісокористувачів, використання лісових ресурсів здійснюють на основі

необхідних дозволів та лімітів [5, 6]. Рубки головного користування і санітарні рубки заборонено у межах заповідних зон біосферних заказників і Національних природних парків [7]. Однак, вони дозволені в межах господарської зони національних природних і регіональних ландшафтних парків, а також заказниках й інших категорій лісів з особливим режимом лісокористування (ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення, рекреаційно-оздоровчі та захисні), але мають обмежений режим користування [10].

У гірських лісах Карпат на водозборах площею до 2 тис. гектарів повинно залишатися не менш як 65 відсотків вкритих лісовою рослинністю земель [15]. Ця норма законодавчо обмежує застосування будь-яких суцільних рубок, у тому числі санітарних.

Згідно із Лісовим Кодексом України заборонено заготівлю деревини під час рубок головного користування понад встановлені розміри розрахункової лісосіки.

Заборонено всі рубки головного користування у високогірних лісах, що розташовані вище 1100 метрів над рівнем моря та у берегозахисних ділянках лісу (смугах лісу завширшки 150 - 200 метрів вздовж берегів річок, навколо озер, водоймищ, інших водних об'єктів). Але дозволено інші види так званих «рубок формування і оздоровлення лісів» у тому числі – санітарних. Тому зловживання залишаються, адже ці рубки не обмежені ні по площі ні по часу. Крім того на стрімких схилах (вище 21 градусу) в особливо захисних ділянках лісу забороняються усі способи рубок, крім вибіркових і поступових. Існують й інші заборони й обмеження на вирубування в Карпатському регіоні [75].

1.3. Види рубок

Загалом розрізняють рубки головного користування та рубки, пов'язані з веденням лісового господарства.

Заготівля деревини під час рубок головного користування є одним з найпоширеніших видів спеціального використання лісових ресурсів. Згідно з Правилами рубок головного користування в лісах України рубки головного користування — це вирубування стиглих деревостанів з метою заготівлі деревини.

Згідно з Правилами рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства, та інших рубок їх здійснення спрямовано на забезпечення охорони, оздоровлення, посилення захисних властивостей і підвищення продуктивності лісів, організації території лісового фонду, проведення інших лісгосподарських заходів, а також розчищення земельних ділянок лісового фонду, вкритих лісовою рослинністю у зв'язку з будівництвом гідровузлів, шляхів, видобудуванням корисних копалин, прокладенням комунікацій тощо.

Рубки, пов'язані з веденням лісового господарства, поділяються, на рубки догляду за лісом та інші види рубок.

Головним завданням рубок догляду за лісом є: поліпшення якості і породного складу насаджень; збереження і посилення екологічних, естетичних та інших властивостей лісу; підвищення стійкості та продуктивності насаджень; створення умов для скорочення термінів вирощування технічно стиглої деревини.

До інших видів рубок належать: вибіркові та суцільні санітарні рубки; лісовідновні рубки в деревостанах, що втрачають захисні, водоохоронні та інші природні властивості; рубки, пов'язані з реконструкцією малоцінних молодняків і похідних деревостанів;

прокладення кварталних просік і створення протипожежних розривів, догляд за підростом, за підліском, за узліссям тощо.

Варто пам'ятати, що із весни 2016 року у заповідних зонах біосферних заповідників, національних природних і регіональних ландшафтних парків, природних заповідниках, пам'ятках природи, заповідних урочищах забороняється проведення всіх видів поступових та суцільних рубок формування і оздоровлення лісів, вирубування дуплястих дерев [16].

І.3.1. Рубки головного користування (РГК)

Рубки головного користування проводяться в стиглих і перестиглих насадженнях з метою отримання якомога більше економічно вартісної (ділової) деревини у спосіб, що забезпечує збереження умов на ділянці для наступного відтворення корінних високопродуктивних стійких деревостанів природного походження, їх екологічних та інших корисних властивостей не порушуючи при цьому принципів безперервного, невиснажливого і раціонального використання лісових ресурсів [14, 15].

Системи рубок головного користування поділяються на:

Вибіркові (ВР²) – це заходи, що здійснюються для оздоровлення, формування і відновлення деревостанів, під час яких періодично вирубуються окремі дерева або групи дерев – фаутні, перестійні, стиглого віку, з уповільненим ростом, а також дерева, що пригнічують підріст, а лісова ділянка залишається постійно вкритою лісовою рослинністю.

Під час застосування вибіркової системи рубок проводяться **добровільно-вибіркові рубки (ДВР)**, які за способами залежно від структури та повноти деревостану можуть бути слабкої, середньої і сильної інтенсивності.

Обмеження за площею немає. Площа лісосік, як правило, рівна площі таксаційного (господарського) виділу, призначеного для рубки.

Поступові (ПР) – це заходи, спрямовані на збереження та використання попереднього поновлення і сприяння природному поновленню в період між прийомами, під час здійснення яких передбачається вирубування деревостану за кілька прийомів.

Під час застосування поступової системи рубок проводяться такі види поступових рубок:

- **рівномірно-поступові (РПР)** – коли вирубування дерев відбувається шляхом поступового і рівномірного розрідження протягом не більш як 20 років. У гірських лісах Карпат площа лісосіки РПР не повинна перевищувати у категоріях лісів з особливим режимом лісокористування 3 гектарів, а в експлуатаційних лісах – 5 гектарів;
- **групово-поступові (ГПР)** – деревостани розріджуються та вирубуються в кілька прийомів окремими групами (вікнами) у місцях де є природне поновлення, площею не більше 300 м² із розрідженням деревостану навколо них (5 – 15 м), під час наступних прийомів (5-10 років) вікна та смуги навколо них – розширюють за наявності життєздатного підросту господарсько цінних порід, тривалість рубки – 30-40 років. У гірських лісах Карпат є обмеження за

² Такі скорочення вказуються на обмежувальних стовпах на лісосіці

площею, лісосіка не повинна перевищувати у категоріях лісів з особливим режимом лісокористування 3 гектарів, в експлуатаційних лісах – 7 гектарів (у букових і ялицевих лісах – 5 гектарів);

- **смугово-поступові** (СПР) – проводяться у разі використання багатоопераційних машин або канатних установок, при цьому ширина смуг дорівнює середній висоті деревостанів на відстані одна від одної, що дорівнює їх подвійній ширині. Черговий прийом призначається через 8-10 років за наявності життєздатного підросту господарсько цінних порід у вирубаних раніше смугах. У гірських лісах Карпат площа лісосіки може бути не більше 1 гектару.

За способами рівномірно-поступові та смугово-поступові рубки можуть бути дво- і триприйомні, а групово-поступові – три- та чотириприйомні.

Проведення кінцевого прийому поступових рубок в букових лісах гірських лісів Карпат в період з 1 травня по 30 вересня **забороняється**.

Під час маркування виду рубки на стовпці зазначається прийом поступової рубки. Так, наприклад останній захід поступової рубки головного користування може позначатися скорочено як ОЗПР.

Площа лісосіки при застосуванні поступових рубок не повинна перевищувати в експлуатаційних лісах – 10 гектарів, у інших категоріях лісів – 5 гектарів.

Суцільні (СР) – це заходи, під час здійснення яких весь деревостан вирубується повністю, за винятком насінників, життєздатного підросту і молодняку, цінних і рідкісних видів дерев та чагарників, що підлягають збереженню.

Суцільнолісосічні рубки (СЛР або СР) поділяються залежно від ширини лісосік на: вузько- (ВСЛР), 50 і менше метрів (у Карпатах тільки така!); середньо- (ССЛР), 51-100 метрів та широколісосічні (ШСЛР), 101-200 метрів.

Термін примикання лісосік (без врахування року рубки) для хвойних лісів – 4 роки, дубових та букових – 3, інших твердолистяних і м'яколистяних – 2 роки, але можуть бути винятки³⁴. Відстань між лісосіками одного року в одному або суміжних кварталах повинна становити не менше ніж подвійна їх ширина.

Ділянки хвойних лісів площею 3 гектари і менше, інших – площею 5 гектарів і менше незалежно від їх конфігурації можуть відводитися для рубки повністю.

Площа лісосіки не повинна перевищувати на рівнинній частині в експлуатаційних лісах – 3 гектари у хвойних, а в інших – 5 гектарів; у всіх лісах інших категорій - 3 гектари.

Площа лісосіки в гірських умовах Карпат не повинна перевищувати у категоріях лісів з особливим режимом лісокористування 1 гектара, в експлуатаційних лісах - 3 гектарів.

Комбіновані (КР) - несукільні рубки, під час яких поєднуються елементи різних систем поступових і вибіркових рубок.

Площа лісосіки не повинна перевищувати 5 гектарів.

³ Наказ Держкомлісгоспу України «Про затвердження Правил головного користування» від 23.12.2009 р. № 364 <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-10>

⁴ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил рубок головного користування в гірських лісах Карпат» від 22 жовтня 2008 р. № 929 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929-2008-%D0%BF>

І.3.2. Рубки формування і оздоровлення лісів (РФОЛ)

Однак, крім рубок головного користування деревину заготовляють під час здійснення догляду за лісом, не пов'язаного з використанням лісових ресурсів, які відносяться до рубок формування і оздоровлення лісів (наприклад поліпшення якості лісів, їх оздоровлення, посилення захисних властивостей тощо).

До рубок формування і оздоровлення лісів належать: рубки догляду, санітарні рубки, лісовідновні рубки, рубки переформування, пов'язані з реконструкцією рубки та ландшафтні [16].

Важливо знати, що зазначені рубки повинні проводитись способами, що не викликають ерозії ґрунтів, пошкодження дерев, що залишаються для подальшого росту, виключають можливість негативного впливу на стан лісів та водоймищ, забезпечують поступове відтворення і формування лісів, близьких до природних, постійне підтримання стійкості деревостанів.

Рубки догляду проводяться шляхом періодичного вирубування дерев, подальше збереження яких у складі насаджень недоцільне. Рубки догляду можуть бути таких видів:

- **освітлення (ОСВ)** – формують деревостани бажаного складу та густоти, забезпечують таку участь головної породи в деревостані, яка відповідає конкретним лісорослинним умовам та призначенню створюваного деревостану;
- **прочищення (ПРЧ)** – забезпечують склад і рівномірне розміщення дерев головної породи на площі, формують оптимальну структуру майбутнього деревостану, регулюють кількісне співвідношення окремих порід;
- **проріджування (ПРЖ)** – створюють умови для формування стовбура і крони кращих дерев (головна увага приділяється якості і структурі деревостану, формується другий ярус у складних деревостанах);
- **прохідні рубки (ПРХ)** – призначені для збільшення приросту кращих дерев, підвищення товарності деревостанів та скорочення строків вирощування технічно стиглої деревини, поліпшення складу, структури та підвищення стійкості деревостану.

Санітарні рубки проводяться з метою оздоровлення та посилення біологічної стійкості лісів, запобігання їх захворюванню і пошкодженню. Санітарні рубки поділяються на **вибіркові (СВР, або СРВ)** та **суцільні (ССР, або СРС)**.

Проведення суцільних санітарних рубок **забороняється** у заповідних зонах біосферних заповідників, національних природних і регіональних ландшафтних парків, природних заповідниках, пам'ятках природи, заповідних урочищах [17].

Також у всіх лісах у період масового розмноження диких тварин, з 1 квітня до 15 червня, забороняється проведення **всіх** санітарних рубок лісу [19].

Лісовідновні рубки (ЛВР) – комплексні рубки, які поєднують елементи рубок головного користування та рубок догляду для поновлення захисних, водоохоронних та інших корисних властивостей лісів, збереження біорізноманіття, підтримання і формування складної породної, ярусної і вікової структури деревостанів.

Рубки переформування (РПФ) – комплексні рубки, спрямовані на поступове перетворення одновікових чистих у різновікові мішані багаторічні лісові насадження. Вони

проводяться в усіх категоріях лісів та вікових групах деревостанів і поєднують одночасне вирубування окремих дерев або їх груп і сприяння природному лісовідновленню за умови безперервного існування лісу.

Рубки, пов'язані з реконструкцією, або реконструктивні рубки (РР) – рубки, пов'язані з реконструкцією малоцінних молодняків і похідних деревостанів проводяться з метою заміни малоцінних молодняків і похідних деревостанів на цільові та поєднуються із здійсненням заходів, пов'язаних з штучним відновленням лісів.

Ландшафтні рубки (ЛР) – проводяться з метою формування лісопаркових ландшафтів і підвищення їх естетичної, оздоровчої цінності та стійкості в рекреаційно-оздоровчих лісах, лісах, що мають історико-культурне призначення, а також у рекреаційних зонах національних природних та регіональних парків.

До них відносять:

- ландшафтні рубки догляду,
- ландшафтні реконструктивні рубки малоцінних лісів,
- ландшафтні рубки регулювання співвідношення типів ландшафтів,
- пейзажні рубки,
- ландшафтні рубки планування території.

І.3.3. Інші заходи з формування і оздоровлення лісів

До інших заходів з формування і оздоровлення лісів належить: догляд за підростом, за підліском, за узліссям, за формою стовбура та крони дерев, **прокладення кварталних просік і створення протипожежних розривів**. Під час останніх двох заходів проводиться вирубування дерев також [16].

І.3.4. Інші господарські рубки (ІГР)

Крім того деревину можна отримувати під час проведення інших заходів (очистка лісу від захаращення (ОВЗ), розчищення лісових ділянок для будівництва доріг, або розрубка траси автодороги (РТА), розрубка траси тракторного волоку (РТВ), вирубування лісу для будівництва ліній електропередач (ЛЕП), гідровузлів, трубопроводів тощо), під час яких переважно проводяться суцільно лісосічні рубки, які можуть бути віднесені до категорії **інші господарські рубки (ІГР)**.

І.4. Підстава для рубки лісу

Єдиним дозвільним документом на використання лісових ресурсів є лісорубний квиток [1, 10, 11], який видається органом виконавчої влади з питань лісового господарства (ОУЛМГ).

Лісорубний квиток дає право лісокористувачам здійснювати заготівлю і вивезення деревини та другорядних лісових матеріалів. Він видається на рубки головного користування; рубки формування та оздоровлення лісів, інші рубки, заготівлю живиці. На інші види побічного користування видається лісовий квиток.

Бланк документу (Рис. 5) є єдиним для всіх користувачів і виготовляється централізовано. Виготовлені бланки ДАЛР передає територіальним органам лісового господарства в областях (ОУЛМГ), які відповідно до поданих заявок розподіляють між

власниками лісів і постійними лісокористувачами. Комплект лісорубного квитка за одним номером складається з трьох примірників: перший примірник лісорубного квитка видають структурному підрозділу з ведення лісового господарства або заготівлі деревини (лісозаготівельнику); другий – знаходиться на зберіганні у державному лісогосподарському підприємстві (держлісгоспі); третій примірник зберігається в ОУЛМГ.

Лісорубний квиток є документом суворої звітності тому підлягає обліку (в тому числі в електронному реєстрі) і зберігається на протязі 10 років. Термін дії лісорубного квитка – до закінчення поточного календарного року. Якщо термін дії лісорубного квитка не продовжено (Рис. 6) то лісозаготівля вважається не законною (нелегальною).

Лісорубний квиток видається кожному лісокористувачу окремо на кожну лісосіку. Видача квитка на декілька лісосік допускається за умови, що на них застосовуються однакові види і способи рубок та однаковий спосіб обліку деревини.

ЛІСОРУБНИЙ КВИТОК

Серія ЧР ДРК № 000

« 17 » листопада 20 17 р.

Область: [] Власник лісів або постійний лісокористувач: []

Лісництво: [] Система рубок: [] Рубки форми та ліса: []

Вид, спосіб рубки: [] Вид сепарна. Вибіркова: [] Спосіб обліку: [] Позовлено: []

На підставі: [] Рубки форми та ліса: []

дозволяється рубати в рахунок: []

Лісотаксовий пояс: [] Розряд такс: []

Категорія лісу	Площа лісу, га	Висота дерев, м	Висота стовбурів, м	Висота гілок, м	Висота крон, м	Маса деревини, куб. метри				Нормативна вартість, гривень				Вартість лісу, гривень
						на повну висоту	на стовбур	на гілки	на крону	на повну висоту	на стовбур	на гілки	на крону	
1	21	24	3,6	84	58	50	6	6	72	213	243	10	5	471
1	8	24	3,7	84	58	109	5	5	129	401	308	6	9	722
1	83	15	3,1	84	58	33	1	4	38	108	1	3	112	112

Усього: 4 199 202 32 20 239 314 687 17 17 1306 1306

Лісокористувач: []

Лісорубний квиток видає: []

Лісорубний квиток виписав: []

Лісокористувач зобов'язаний дотримуватися вимог Порядку спеціального використання лісових ресурсів. За порушення Порядку спеціального використання лісових ресурсів заготівля деревини може бути припинена в установленому порядку.

З Порядком спеціального використання лісових ресурсів і Правилами пожежної безпеки ознайомлений.

Лісокористувач: []

Зідмітка про надання відстрочки на заготівлю та вивезення деревини: []

М.П. [] Підпис: []

Рис. 5. Приклад заповненого лісорубного квитка

livvig.com.ua/Видача-дозволів--лісорубних-квитків-.php

🔍 іднівни рубки, призначає комісія →

🌟 📁 ⬇️ 🏠 🗨

ДП "Львівське лісове господарство"

Про Лісгосп

Новини

Механізми громадського контролю в дп "Львівський лісгосп"

Громадська рада

Структура ЛЛГ

Контакти +

Лісова сертифікація

Законодавство

Профіспілки

Пресс служба

Продукція +

Адміністративні послуги

Доступ до публічної інформації +

Інформація про

Додому

Видача дозволів (лісорубних квитків)

• Інф по РФОЛ за 2016 рік Львівський ЛГ 01 03.xls

• Продовження заготівлі.xls

продовженнязаготівлі (Protected View) - Microsoft Excel

FileHomeInsertPage LayoutFormulasDataReviewView

D14

Expand Formula Bar (Ctrl+Shift+U)

Перелік лісових ділянок на які продовжено термін заготівлі та вивезення деревини по ДП "Львівський лісгосп"															
№ з/п	Лісництво	№ лісорубного квитка, дата видачі	Номер нарізку	Номер підлігу	Площа, га	Вид рубки	Запас, куб.м.			Таксова вартість, грн.	Відстрочка на заготівлю			Таксова вартість, грн.	
							ділова	дрова	Разом ліквіду		ділова	дрова	Разом ліквіду		
1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
1.	Борщівське	446658 від 12.08.15р.	57	5	4,9	CPC	62	377	439	19289	0	223	223	21,22	

Рис. 6. Відомість лісорубних квитків термін дії яких продовжено у зв'язку із незакінченням вирубування лісосіки до кінця календарного року, розміщена у вільному доступі на сайті ДП «Львівське ЛГ»

Лісорубний квиток є основним документом, на підставі якого:

- 1) здійснюється облік дозволених до відпуску запасів деревини з розподілом її на ділову, дров'яну, хворост та інші продукти лісу, встановлюють терміни здійснення лісових користувань та вивезення заготовленої продукції;
- 2) встановлюються терміни і способи очищення лісосік від порубкових решток, а також облік поновлення лісу що підлягає збереженню;
- 3) здійснюють облік плати, нарахованої за використання лісових ресурсів;
- 4) здійснюють контроль за виконанням лісокористувачами вимог щодо розробки лісосік, дотримання встановлених термінів здійснення різних операцій;
- 5) вирішують суперечки між лісгоспами і лісокористувачами з питань сум стягнень за порушення правил відпуску деревини на пні.

Для отримання лісорубного квитка власник лісу або постійний лісокористувач подає наступні документи⁵:

1. Заява на використання лісових ресурсів під час проведення рубок головного користування;
2. Відомість чергової лісосіки;
3. Польову перелікову відомість;
4. Переліково-оцінювальну відомість (відомість матеріально-грошової оцінки лісосіки);
5. Карту технологічного процесу розробки лісосік (технологічна карта лісосіки);
6. План лісосіки.

⁵ Примітка. Зазначені відомості можна перевірити в натурі і порівняти з метою виявлення величини відхилень для оцінки розміру можливих зловживань

Однак слід пам'ятати, що в лісорубному квитку зазначається кількість деревини, яку очікується заготовити із розподілом її за категоріями технічної придатності на ділову і дров'яну. Порівняння фактично заготовленої деревини із тим, що зазначений у лісорубному квитку, встановлюється власником чи постійним користувачем лісів переважно після закінчення заготівлі під час огляду місць заготівлі деревини та про що складається відповідний акт огляду. Однак, під час здійснення лісозаготівлі лісокористувач зобов'язаний вести щомісячний облік заготовленої і реалізованої деревини чи перевезеної на інші складські території (Книга розходу лісу/Додаток до лісорубного квитка, Журнал виконаних лісогосподарських робіт (Форма ЛГ-2).

1.5. Відведення лісосік

Перед початком робіт з відведення лісових ділянок для заготівлі деревини державні лісогосподарські підприємства складають проєкт плану відведення лісосік на рік (Рис. 7) в розрізі структурних підрозділів (лісництв), категорій лісів, господарських секцій і переважаючих порід. Керівник підприємства видає наказ «Про відведення лісових ділянок для заготівлі деревини», складає подекадний план-графік спеціальними підрозділами (або бригадами) з відведення і таксації лісосік.

Виділення лісових ділянок для заготівлі деревини для рубок головного користування та рубок формування і оздоровлення лісів (крім рубок під освітлення і прочищення) здійснюють підрозділи (ланки) з відведення та таксації лісосік, склад яких затверджено державними лісогосподарськими підприємствами за погодженням з ОУЛМГ у межах Держлісагентства.

Відведення лісосік для рубок головного користування (РГК) здійснює власник лісової ділянки або постійний лісокористувач (лісгосп), силами чотирьох осіб (працівників лісгоспу і лісництва), як правило це один інженер, два техніки та один робітник.

До складу підрозділів з відведення та таксації лісосік можуть включатись представники інших зацікавлених сторін (громад, природоохоронних організацій тощо).

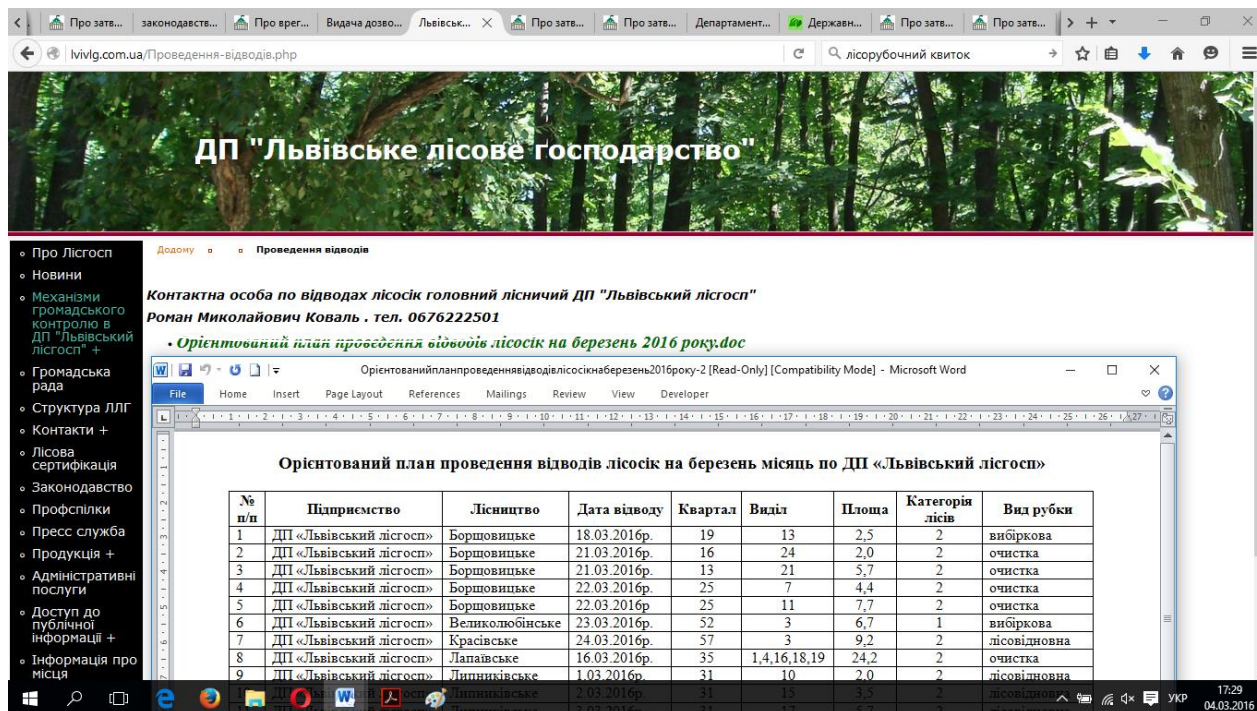

Рис. 7. План проведення відводів лісосік на найближчий період розташований на сайті ДП «Львівське ЛГ»

Заходи з поліпшення санітарного стану лісів плануються і здійснюються на основі матеріалів лісовпорядкування, а також санітарних та лісопатологічних обстежень, а в межах природно-заповідного фонду - відповідно до вимог проектів організації територій та об'єктів природно-заповідного фонду та/або положень про них з урахуванням специфіки, ступеня та періоду пошкодження насаджень, біології деревних порід, шкідників та збудників хвороб лісу.

Складений власником лісів, постійним лісокористувачем перелік заходів з поліпшення санітарного стану лісів погоджується державним спеціалізованим лісозахисним підприємством і ОУЛМГ (у межах природно-заповідного фонду - погоджується також обласними управліннями екології). Для чого подають такі документи:

- копії матеріалів лісовпорядкування;
- копії матеріалів обліку лісових пожеж чи матеріалів обліку осередків шкідників і хвороб лісу, актів лісопатологічних обстежень насаджень;
- копії повідомлень про появу ознак погіршення санітарного стану лісових насаджень.

У межах природно-заповідного фонду:

- копії матеріалів проектів організації територій та об'єктів природно-заповідного фонду та/або положень про них, що регламентують здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на таких територіях чи об'єктах;
- копія рішення науково-технічної ради установи природно-заповідного фонду про доцільність здійснення таких заходів.

Заборони, що стосуються території ПЗФ:

У заповідних зонах біосферних заповідників, національних природних і регіональних ландшафтних парків, на території природних заповідників, пам'яток природи, заповідних урочищ забороняється проведення суцільних санітарних рубок, вирубування дуплястих, сухостійних, фаутих дерев та ліквідація захаращеності.

У зонах регульованої і стаціонарної рекреації національних природних парків, буферних зонах біосферних заповідників, загальнозоологічних, ботанічних, лісових, орнітологічних та ландшафтних заказниках забороняється проведення суцільних санітарних рубок.

Забороняється здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів навколо місць гніздування хижих птахів, занесених до Червоної книги України (радіусом 500 метрів), та чорного лелеки (радіусом 1000 метрів), токовищ глухарів, тетеруків (радіусом 300 метрів).

Для призначення суцільної санітарної рубки, лісокористувач призначає попереднє обстеження спеціальною комісією, інформацію про яку надає територіальним органам Держекоінспекції. До складу комісії входять: представники органу виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим або територіального органу Держлісагентства, органу місцевого самоврядування, на території якого зростають насадження, що потребують суцільної санітарної рубки, державного спеціалізованого лісозахисного підприємства, власника лісів, постійного лісокористувача. Для обстеження насаджень у межах природно-заповідного фонду до складу комісії включається також представник обласної, Київської та Севастопольської міської держадміністрації, а на території Автономної Республіки Крим - органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища [17]. На основі складених актів лісопатологічного обстеження насаджень окремих лісокористувачів ОУЛМГ видає дозвіл на проведення суцільних санітарних рубок.

Для підготовки пропозицій щодо проведення суцільних санітарних рубок власники лісів, постійні лісокористувачі подають органу виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим, територіальним органам Держлісагентства такі документи:

- акт обстеження насаджень, що потребують суцільної санітарної рубки;
- зведену відомість насаджень, що потребують суцільної санітарної рубки (додаток 6);
- зведену відомість пробних площ, закладених у насадженнях, що потребують суцільної санітарної рубки (додаток 7);
- плани лісових насаджень, що потребують суцільної санітарної рубки, з нанесеною на них схемою пробних площ.

У межах природно-заповідного фонду власники лісів, постійні лісокористувачі також подають органу виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим, відповідним територіальним органам Держлісагентства:

- копії матеріалів проектів організації територій та об'єктів природно-заповідного фонду та/або положень про них, що регламентують здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на таких територіях чи об'єктах;
- копію рішення науково-технічної ради установи природно-заповідного фонду про доцільність здійснення таких заходів.

До первинної технічної документації щодо проведення санітарно-оздоровчих заходів в лісових масивах підприємства відносяться: листки наземної сигналізації, акти перевірки листків сигналізації, матеріали лісопатологічних обстежень, плани санітарно-оздоровчих заходів, акти натурного обстеження лісових насаджень на предмет призначення до суцільно-санітарних рубок.

Власники лісів, постійні лісокористувачі призначають на основі матеріалів лісовпорядкування, лісопатологічних обстежень та повідомлень про появу ознак погіршення санітарного стану лісових насаджень вибіркові санітарні рубки, про що інформують обласну, Київську та Севастопольську міські держадміністрації, а на території Автономної Республіки Крим - орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища та орган місцевого самоврядування, на території якого зростають насадження, що потребують вибіркової санітарної рубки.

У межах природно-заповідного фонду вибіркові санітарні рубки призначаються за погодженням з обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями, а на території Автономної Республіки Крим - органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища.

До складу підрозділів заборонено включати службових осіб, які в наступному будуть організовувати та проводити лісозаготівельні роботи. Перелік дерев виконують службові особи зі складу державної лісової охорони. Відбір та обмір модельних дерев і встановлення розрядів висот здійснює керівник підрозділу з відведення та таксації лісосіки.

Набір лісових ділянок для призначення у рубку виконують відповідно до розроблених лісовпорядкуванням відомостей. Для ділянок запланованих до рубки уточнюють планово-картографічні матеріали, оглядають у натурі для підтвердження відповідності матеріалів лісовпорядкування їхньому фактичному стану.

Відведення лісосік виконують для рубок головного користування за один рік до початку року вирубки; рубок формування та оздоровлення лісів в рік, що передує початку року рубки; санітарних рубок у відповідності дотримання вимог санітарних правил у лісах України, інших заходів за фактичною необхідністю.

Під час відведення насадження для проведення вибірових санітарних рубок проводиться нумерація дерев, що підлягають вирубуванню, починаючи з тих, що мають ступінь товщини стовбура 24 сантиметри і більше на висоті 1,3 метра, та складається нумераційна відомість дерев, призначених для вибіркової санітарної рубки із зазначенням породи, категорії технічної придатності і підстав для відбору їх для рубки. Організацію робіт з відведення лісосічного фонду покладено на директора підприємства, головного лісничого та лісничих окремих лісництв, які забезпечують дотримання діючих нормативних документів.

Лісові ділянки на території Держлістагентства виділяються відповідно до Методичних вказівок з відведення і таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини (додаток 4). Для інших постійних лісокористувачів (окрім ДАЛРУ) продовжує діяти Наказ Державного комітету лісового господарства Ради Міністрів СРСР «Настанова по відводу і таксації лісосік у лісах СРСР» від 27.12.1968 р.

Підставою для виконання рубок формування і оздоровлення лісів є матеріали лісовпорядкування та обстежень, які проводяться власниками лісів і постійними лісокористувачами. У разі проведення цих рубок у деревостанах, не вказаних у «Проекті організації і розвитку підприємства», вони повідомляють про це орган виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим, обласну, Київську та Севастопольську міські держадміністрації (Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації).

1.6. Визначення запасу деревини

Після визначення меж лісосіки приступають до обміру всіх дерев в межах цієї лісосіки, які призначені у рубку (на суцільних рубках – виконують облік і обмір всіх дерев). Отриману інформацію заносять до польової перелікової відомості (Рис. 8).

Визначення обсягів деревини на лісосіці здійснюють на підставі Методичних вказівок з відведення і таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах Державного агентства лісових ресурсів України затверджених відповідним наказом.

ПОЛЬОВА ПЕРЕЛІКОВА ВІДОМОСТЬ
дерев, призначених в рубку

Постійний лісокористувач _____
Лісництво (структурний підрозділ) _____
Категорія лісів _____ Господарство _____
Номер кварталу _____ Номер виділу, ділянки _____ Лісосіка на 20 _____ рік
Система рубок _____ Вид, спосіб рубки _____
Спосіб обліку _____ Загальна площа виділу _____ га
Експлуатаційна площа ділянки _____ га
Забезпечення збереження підросту: площа _____ га, порода _____, кількість _____ тис. штук на 1 га.
Дерев, які не підлягають вирубуванню і залишаються на лісосіках (для суцільних рубок), кількість _____ шт.
Спосіб відновлення лісів _____ Спосіб очищення _____

Ступінь товщини, см	Кількість дерев за породами, штук								
	дільник	напівдільник	дров'яник	дільник	напівдільник	дров'яник	дільник	напівдільник	дров'яник
Усього									

Перелік виконали: керівник підрозділу з відведення і таксації лісосік _____ (посада, підпис, П.І.Б.)
спеціалісти _____ (посада, підпис, П.І.Б.)
_____ (посада, підпис, П.І.Б.)
_____ (посада, підпис, П.І.Б.)

Дата проведення переліку " ____ " _____ 20 ____ р.

МОДЕЛЬНІ ДЕРЕВА ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РОЗРЯДУ ВИСОТ

Номери моделей	Порода				Порода			
	ступінь товщини, см	висота дерев, 0,5 м	середня висота, 0,1 м	розряд висот	ступінь товщини, см	висота дерев, 0,5 м	середня висота, 0,1 м	розряд висот
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
Встановлений розряд висоти								

Висоти модельних дерев обмірювались: (висотоміром, зірною вилкою, заміром зрубаних дерев, іншим способом) _____

Виконавець - керівник підрозділу з відведення і таксації лісосік _____ (посада, підпис, П.І.Б.)

Дата " ____ " _____ 20 ____ р.

Рис. 8. Типовий бланк польової перелікової відомості дерев, призначених в рубку

Крім діаметра (ступеня товщини) замірюють висоти дерев центральних ступенів товщини, за середньою висотою яких встановлюють розряд висот та з використанням сортиментних таблиць або за допомогою спеціального програмного забезпечення з розрахунку матеріально-грошової оцінки лісосіки розраховують запас кожної породи заповнюючи (видрукуючи) відомість матеріально-грошової оцінки лісосіки. При цьому ділову деревину розподіляють за категоріями крупності: до великої деревини належать відрубки стовбура з діаметром у верхньому (тоншому) перерізі без кори понад 25 см; до середньої – 13 до 24 см, до дрібної – діаметром від 3 до 12 сантиметрів. Разом ділову (без кори) та дров'яну (в корі) деревину називають ліквідною.

Також матеріальна оцінка дає змогу виконати промислову сортиментацію запасу, тобто за необхідності можна запровадити обчислення середнього об'єму хлиста та розподіл маси ділової деревини за сортиментами і сортами.

На основі вирахованого об'єму деревини різної якості (матеріальної оцінки) розраховують її вартість (грошову оцінку) на деревину лісових порід, що відпускається на пні (у гривнях за 1 метр кубічний) залежно від усередненої відстані вивозки з лісу (розряду

такс) до найближчого нижнього складу (пункту відвантаження деревини) з урахуванням лісотаксового поясу. Ця вартість має назву таксової вартості ще не заготовленої деревини на лісосіці. Із цієї суми лісокористувач сплачує попенну плату та отримує право на здійснення лісозаготівлі – лісорубний квиток (в якому зазначається сплачена сума). Цікавим фактом є те, що попенна плата сплачується повторно, якщо лісозаготівельник не встиг заготовити чи вивести деревину у вказаний в лісорубному квитку термін, таким чином продовжуючи його дію.

1.7. Порядок здійснення рубок головного користування

На кожному лісосіку до початку її розробки складають карту технологічного процесу розроблення лісосіки (далі - технологічна карта), яка з урахуванням конкретних умов відображає лісівничі та організаційні вимоги до виконання робіт. У технологічній карті міститься перелік підготовчих робіт, визначається схема розробки лісосіки з нанесенням на неї виробничих об'єктів, устаткування, доріг, волоків, способи проведення лісозаготівельних операцій (звалювання дерев, обрубання сучків, трелювання, спуск, кряжування, сортування, штабелювання, навантаження деревини, очищення місць рубок), установлюється черговість розробки пасік, передбачаються заходи щодо охорони праці та визначаються природоохоронні вимоги (запобігання ерозії ґрунтів, збереження підросту тощо).

Технологічні карти під час проведення рубок на території та об'єктах ПЗФ погоджуються з органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим, територіальними органами Мінприроди (далі - органи Мінприроди); у гірських лісах Карпат – з облдержадміністраціями, а для інших лісокористувачів – також з територіальними органами Держлісагентства.

Технологічна карта є обов'язковою умовою видачі лісорубного квитка.

До початку рубок проводяться підготовчі роботи.

Трелювальні волоки прокладаються впоперек схилу. Забороняється прокладення трелювальних волоків на відстані ближче ніж 20 метрів від постійних і 10 метрів від тимчасових водотоків, у місцях витоків річок та навколо них.

Варто пам'ятати, що під час заготівлі деревини не дозволяється вирубування та пошкодження дерев і чагарників, занесених до Червоної книги України, насінників, плюсових та інших дерев, що мають виняткове значення для збереження біорізноманіття (вони повинні мати відповідне маркування червоною фарбою, що вказує на заборону його вирубування).

Під час лісозаготівлі не допускається пошкодження дерев до ступеня неприпинення їх росту на пологих і спадистих схилах – більш як 8 відсотків, на стрімких схилах – більш як 10 відсотків кількості залишених дерев.

Весь порядок проведення рубок головного користування в рівнинних лісах України вказано в «Правилах рубок головного користування» (Наказ Держкомлісгоспу України №364 від 23.12.2009 року), а в Карпатах – «Правилах рубок головного користування в гірських лісах Карпат» (Постанова КМУ №929 від 22.10.2008 р.). До гірських лісів Карпат належать ліси Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської і Чернівецької областей, розташовані у межах гірської системи.

Варто пам'ятати, що обсяг деревини, що вирубується на волоках, зараховується до загального запасу, рекомендованого для вирубування на лісосіці.

1.8. Облік заготовленої деревини

Утворення і облік заготовленої продукції на лісосіці відбувається під час приймання лісопродукції матеріально відповідальними особами по мірі заготівель на кожній окремій ділянці на лісосіці чи на верхньому складі (майданчику навантаження): форма ЛГ-4 «Щоденник приймання лісопродукції по заготівлі» при сортиментній заготівлі; форма ЛГ-5 «Щоденник приймання робіт по розкрязуванню деревних хлестів» при хлистовій заготівлі. З моменту утворення сортиментів відомими стають усі характеристики, що притаманні деревині, як товару: найменування, порода, сорт, геометричні розміри (діаметр і довжина), об'єм.

1.9. Єдина державна система електронного обліку деревини в Україні (ЄОД)

Для підвищення державного контролю за рухом деревини з 2012 року запроваджено електронний облік деревини (Єдина державна система електронного обліку деревини (ЄДСЕОД)).

Система передбачає поштучне маркування крупних круглих лісоматеріалів та всіх лісоматеріалів цінних порід безпосередньо на відвантажувальних майданчиках лісосік та штабелів тонкомірних стовбурів і сортиментів на лісовозному транспорті з метою забезпечення ведення електронного обліку із приймання, транспортування, інвентаризації та реалізації деревини.

Основними елементами системи відстеження руху лісопродукції є бирки зі штрих-кодами, якими позначають колоди, мобільні пристрої та центральний сервер, на який надходять та зберігаються всі дані (див. Рис. 9).

Бирки із штрих-кодами закріплюють за допомогою спеціального молотка на лісосіці одразу після рубки та відповідно на верхньому складі перед навантаженням на транспортний засіб. Всі штрих-коди є персоніфікованими, що допомагає уникнути різноманітних зловживань.

Коли колоди навантажені на транспортний засіб, штрих-коди на них сканують мобільним пристроєм. Внесені облікові дані про марковану деревину зберігаються в пам'яті мобільного терміналу (КПК або смартфона) і за допомогою каналів зв'язку GSM у реальному часі передаються до інформаційно-телекомунікаційної мережі системи лісгоспу й центрального сервера.

Рис. 9. Мобільний пристрій, бирки із штрих-кодами та мобільна міні-друкарка

Для уникнення заниження даних інформаційна система у центральному офісі автоматично порівнює введені дані з даними відповідного лісорубного квитка. У разі невідповідностей, система попереджає центральний офіс та лісгосп. Лісгосп повинен дізнатися про причини невідповідності.

Мобільна міні-друкарка дає змогу роздрукувати первинних облікових документів безпосередньо на лісосіці (включно із товарно-транспортною накладною форми ТТН-ліс) із зазначенням кількості колод, обсягу та якості деревини. ТТН містить QR-код, в якому зазначено всі штрих-коди завантажених колод. Це допомагає уникнути повторного використання одних і тих самих транспортних документів для декількох вантажів.

В базі даних системи формується галузевий реєстр, користуючись яким працівники державної лісової охорони можуть оперативно встановити місце заготівлі та законодавчі підстави для заготівлі деревини, а також контролювати її рух від лісосіки до кінцевого споживача.

Однак слід пам'ятати, що станом на 2016 рік ця система працює в основному на державних підприємствах з високим лісоресурсним потенціалом Держлісагенства. Однак триває процес запровадження системи електронного обліку деревини на підприємствах інших лісокористувачів.

1.10. Оформлення документації і порядок та терміни передачі відведених лісосік

Усі первинні документи з відводу і таксації лісосік, включаючи польові абрисы лісосік, відомості переліків, відомості матеріально-грошової оцінки на лісосіках, акти відведення лісосік до рубки, зберігаються в лісництвах.

На підставі цих документів складаються: у 2 примірниках та зберігаються в лісництвах і лісгоспах креслення лісосік (план лісосік) за кварталами, зброшуровані в альбоми за роками відводів і видами користування, відомості чергової річної лісосіки. В планшети і таксаційні описи вносять записи поточних змін.

Лісгоспи складають зведену відомість чергової річної лісосіки за лісництвами і передають в ОУЛГ.

Після відведення та таксації лісосік проводиться попередня передача лісосік для заготівлі деревини. Державні підприємства лісового господарства в рік, що передуює року початку рубки, але не пізніше 1-го жовтня, пред'являють лісозаготівельникам відведені лісосіки з матеріально-грошовою оцінкою для попередньої передачі.

Лісокористувачі ведуть книги розходу лісу, в яких для кожної лісосіки позначають фактичний об'єм заготовленої деревини (динаміку заготовки) і результати освідчення лісосік на підставі актів огляду місць заготівлі деревини, інших продуктів лісу та використання корисних властивостей лісів.

Книга розходу лісу ведеться за категоріями лісів і видами користування з річними підсумками. Для кожної ділянки повинні записати вказаний у лісорубному квитку запас деревини і той, який був фактично заготовлений (вивезений з лісосіки) (на практиці дані беруть із наряд-актів на виконані роботи). Площа ділянки вказується з точністю до 0,01 га, річний підсумок – до 1,0 га.

1.11. Документи на право вивезення лісу

Вивезення лісопродукції здійснюється за спеціалізованою товарно-транспортною

накладною ТТН-ліс для державних лісогосподарських підприємств (див. додаток 5), а інші постійні лісокористувачі й надалі користуються типовою формою No 1-ТН, що затверджена наказом Мінтрансу України від 29.12.1995 р. 488/346.

Товарно-транспортна накладна виписується на кожну поїздку автомобіля чи іншого виду транспорту.

При вивезенні ділової деревини вказують: породу, сортименти, сорт, довжину, діаметр у верхньому відрізі, кількість штук, об'єм у щільних кубометрах.

При вивезенні хлестів вказують: породу, кількість штук, довжину, об'єм у щільних кубічних метрах.

При вивезенні дров вказують: породу, кількість складаних кубометрів.

На зворотній стороні накладної виконують поштучний перелік за кубомасою кожного відправленого сортименту чи хлеста.

Товарно-транспортну накладну виписують у чотирьох примірниках. Перший примірник залишається у відправника, другий – на кінцевому складі, третій і четвертий передають водію (якщо транспорт найманий) або залишають в бухгалтерії (якщо транспорт власний). Третій примірник додають до подорожнього листа і є підставою для обліку транспортної роботи на нарахування заробітної плати водію, а четвертий додають до звіту про рух лісопродукції.

Товарно-транспортна накладна містить такі реквізити:

- номер;
- дата;
- номер і дата наряду, на підставі якого вона виписана;
- номер і дата довіреності, за якою одержують лісову продукцію, або номер і дата прихідного касового ордера;
- марка і номер автомобіля, з якої він організації та прізвище водія;
- назва організації або прізвище одержувача;
- підписи і посади осіб, хто здав і прийняв лісопродукцію (розбірливо).

Зазначені форми використовуються як для здійснення перевезень в межах підприємства (нижні склади, цехи переробки деревини та інші підрозділи), так і реалізації лісопродукції покупцеві.

При продажу лісопродукції на додачу до товарно-транспортної накладної додається «Специфікація-накладна на відправлення лісопродукції» (форма ЛГ-25). Вона містить кількісні, якісні і геометричні характеристики лісопродукції: сортимент; порода; сорт; довжина; діаметр за ступенями товщини із зазначенням кількості колод і кубічних метрів.

Термін вивезення всієї лісопродукції з лісу закінчується 1 квітня наступного року після виписки лісорубного квитка.

1.12. Продаж круглого лісу

Статтею 19 Лісового Кодексу України 2006 р. постійним лісокористувачам надається виняткове право на заготівлю деревини. За роз'ясненнями ДАЛР з 2007 року заборонено продавати ліс на корені приватним підприємствам та окремим підприємцям.

Лісогосподарські підприємства реалізують свою продукцію за прямими договорами, або шляхом проведення аукціонів з продажу необробленої деревини. На підставі аукціонного свідоцтва покупець і продавець підписують договір купівлі-продажу. Торгівлю здійснюють кожного місяця через обласну товарну біржу, де державні лісові підприємства виставляють свої лоти. Здебільшого лоти складаються з ділової деревини з незначним обсягом технологічних дров. Круглий ліс продають з доставкою або без безпосередньо на верхньому складі поблизу лісосіки або на нижньому складі. Більшість паливної деревини продають безпосередньо на лісосіці.

Продаж круглої деревини з лісосік створює можливості для маніпулювання кількісними та якісними показниками, таким чином необлікована деревина потрапляє на ринок. Для боротьби з цією хибною практикою окремі лісові підприємства почали продавати деревину тільки на верхньому складі (як правило це навантажувальний майданчик близько дороги де проводиться й дорозкрижування стовбурів (хлестів).

Продаж деревини на нижньому складі вважається оптимальним заходом, оскільки можна краще контролювати лісозаготівлю, облік та продаж. Однак це збільшує ціну через витрати на транспортування деревини з верхнього на нижній склад.

Лісопродукція, що знаходиться на лісосіках і проміжних складах, та нерозкряжовані хлести на кінцевих складах відносяться до незавершеного виробництва і обліковується на субрахунку No 232 «Лісогосподарське виробництво». При прийнятті на підприємстві технології організації робіт, коли лісопродукція вивозиться з лісосік і проміжних складів на склад споживача або реалізується на сторону, то її відносять до готової продукції. Щомісячно вивезена лісопродукція на кінцеві склади списується з субрахунку No 232 на субрахунок No 233, а звітти після додаткових витрат по вивезенню, розкряжуванню списується на рахунок No 26 «Готова продукція» по фактичній собівартості.

1.13. Огляд місць заготівлі деревини

Огляд місць заготівлі деревини (крім освітлень і прочищень) здійснюють підрозділи з відведення і таксації лісосік.

До початку огляду видається наказ лісогосподарського підприємства, в якому вказуються обсяги і строки проведення робіт, особи, відповідальні за їх виконання, а також терміни надання матеріалів огляду.

Облік результатів огляду проводиться окремо на кожній лісосіці, вказаній в лісорубному квитку окремим рядком. Огляду підлягають також 50-метрові смуги, суміжні з лісосіками.

Спеціалісти під час огляду повинні мати:

- лісорубні квитки (їх копії) і абриси на кожну лісосіку (лісову ділянку), що підлягає огляду, з вказаними місцями складування деревини;
- вимірювальні інструменти;
- необхідні бланки, таблиці та преїскуранти;
- акти про раніше виявлені порушення на лісових ділянках, що підлягають огляду;
- довідку про кількість заготовленої деревини (додаток 5);
- карту технологічного процесу розробки лісосіки.

Результати огляду, а також зауваження, зроблені при огляді, заносяться до акта огляду місць використання лісових ресурсів (додаток 6)⁶. Довідка про кількість заготовленої деревини, перелікові відомості, абриса та інші необхідні документи додаються до акта.

У випадках, коли при огляді виявлені порушення лісового законодавства, складається протокол про адміністративне правопорушення вимог лісового законодавства.

Зведені дані за результатами огляду лісгосподарські підприємства представляють до органу Держлісагентства. Строк зберігання актів огляду місць використання лісових ресурсів – три роки.

⁶ «Методичні вказівки з відведення і таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах Державного агентства лісових ресурсів України». Затверджені наказом Державного агентства лісових ресурсів України від 21.01.2013 № 9

Розділ 2. МЕТОДИ ТА ТЕХНІКА ВИМІРЮВАНЬ І ОБЧИСЛЕНЬ, НЕОБХІДНІ ІНСТРУМЕНТИ

Описані нище види робіт, методи та техніка вимірювань і обчислень підготовлено на підставі «Методичних вказівок з відведення і таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах Державного агентства лісових ресурсів України», які повинні виконуватись лісокористувачами та лісозаготівельними організаціями з метою здійснення лісозаготівель та будь-яких інших видів вирубування (Додаток 4), які на наш погляд є актуальними й для інших користувачів державного лісового фонду, а також на основі інших нормативно-правових документів і навчальної літератури.

2.1. Роботи, які виконуються в лісі

2.1.1. Відмежування лісосік

Роботи з відмежування лісосік полягають в огляді ділянок з оцінки доцільності проведення запланованого заходу; прорубуванні візирів, за винятком сторін, які мають чітко виражені на місцевості розмежувальні лінії; встановлені лісогосподарських стовпів, де вказується номер кварталу та виділу, назва лісогосподарського заходу, та рік його проведення, номер ділянки та її площа; промірюванні межових ліній; прив'язки до квартальних стовпів або до інших постійних орієнтирів. Межами лісосік можуть бути також дороги, потоки, граничні лінії меж лісового фонду, природні кордони. В рівнинних лісах лісосіки відводять здебільшого прямокутної форми, в гірських – залежно від характеру місцевості.

Візири прорубують прямими лініями шириною не менше 0,5 м. На візирах лісосік, що відведені під суцільні рубки, зрубують усі дерева з діаметром до 16 см зі звалюванням їх у бік лісосіки. Деревя вздовж візирів, які прилягають до лісосіки з протилежного боку, затесують без пошкодження камбію і клеймують на висоті 1,3 м. На лісосіках, які відводять під несучільні рубки, дерева не зрубують, а розчищають обрубкуванням сучків, гілок та вирубкою чагарнику.

В кутах лісосіки встановлюють лісогосподарський знак (стовп), розмір, форма а також напис на якому, повинен відповідати ДСТУ-3534-97. На кутах поворотів суцільних зрубів також повинні встановлюватись такі стовпи, а на інших лісосіках – пікетні кілки (дещо тонші в діаметрі) з такими ж надписами.

Стовпи повинні бути діаметром не менше 16 см, висота над поверхнею землі має становити 1,3 м, а в землю його необхідно закопати на глибину 0,7 м. Поблизу доріг стовпи біля основи повинні закріплюватись хрестовиною, щоб його важче було розхитати і витягнути. Верх стовпа на довжину 10 см затісують на два скати, під якими нижче на 6 см перпендикулярно напрямку гребеня вирубують щокую довжиною 16 см на глибину 2 см, де олійною фарбою робиться скорочений напис у три стрічки. **У першій стрічці вказують номер кварталу – номер виділу, у другій – спосіб рубки (відповідно до прийнятих скорочень видів рубок) – рік його здійснення, у третій – номер ділянки – експлуатаційну площу в га.** Стовпи встановлюють так, щоб його щокую була спрямована у бік лісосіки за її діагоналлю.

На відведену лісосіку складають польовий абрис, де вказують масштаб (зазвичай

1:10000), румби або азимути (горизонтальні кути між стовпцями відзняті за допомогою бусолі) і довжину межових ліній. Також здійснюють прив'язку до квартальної мережі (вимірявши кут і відстань від стовпця лісосіки до квартального стовпа), вказують розміщення внутрішніх візирів і меж таксаційних виділів, виділені всередині лісосіки неексплуатаційні ділянки, розташування насіннєвих куртин і ділянок з наявністю підросту і молодняку, розміщення пробних площадок і стрічкових переліків.

Нарізання лісосік головного користування у натурі здійснюють лісовпорядкувальні експедиції у зв'язку із введенням неперервного лісовпорядкування на територіях лісгосподарських підприємств. Інші лісосіки відводять працівники лісництва, контроль за правильністю відведення здійснюють спеціалісти підприємств лісового господарства.

2.1.2. Здійснення переліку ростучих дерев

При обліку деревини за площею і за кількістю дерев перелік дерев здійснюється з обміром їхніх діаметрів на висоті 1,3 м і **розподілом за породами, ступенями товщини і категоріями технічної придатності**. Дані заносять до перелікової відомості.

За технічною придатністю дерева розподіляються на:

- ділові – дерева, у яких загальна довжина ділової частини стовбура становить 6,5 м і більше (у дерев з висотою до 20 м – не менше однієї третини їхньої висоти);
- півділові – дерева з довжиною ділової частини стовбура від 2 до 6,5 м;
- дров'яні – дерева з довжиною ділової частини стовбура менше 2 м.

Категорію технічної придатності зазначають на стовбурах дерев різцем (без пошкодження камбію) або фарбою: ділові – однією косою рисою (/), півділові – двома косими рисками(//), дров'яні – трьома косими рисками(///).

Для контрольного (разового) позапланового суцільного переліку дерев можна використати крейду або інші маркери (фарбу).

2.1.3. Техніка вимірювання діаметрів ростучих дерев

Найуживанішим і водночас найголовнішим показником окремого стовбура є його діаметр (товщина або ступінь товщини). Діаметри вимірюють для дерев товщиною понад 6 см за допомогою мірної вилки округлюючи до числа кратного 4 см (8, 12, 16 і т.д.) та записують у перелікову відомість для кожної породи окремо. При цьому паралельно встановлюють категорію технічної придатності стовбура дерева (ділове, напівділове, дров'яне).

Техніка вимірів діаметрів зводиться до наступного. Насамперед вимірювання діаметра стовбура виконують на висоті 1,3 м (на т.з. висоті грудей). Щоб виміряти діаметр дерева мірною вилкою, необхідно відсунути рухому ніжку, потім прикласти мірну вилку до дерева так, щоб нерухома ніжка і лінійка доторкалися до дерева, і повільно присунути рухому ніжку до дерева, і тільки потім взяти відлік за лінійкою, не знімаючи її з дерева.

При вимірюванні мірною вилкою потрібно дотримуватися таких основних правил:

1. Місце виміру на стовбурі необхідно очистити від моху та лишайників або ж здійснювати вимірювання вище і/або нижче встановленої висоти;
2. Вимірювальна лінійка при обмірах повинна дотикатися стовбура;

3. Рухома ніжка повинна бути вільно присунута і дотикатися до стовбура без натиску;
4. Вилка повинна торкатися стовбура трьома точками, при цьому ніжки вилки повинні заходити за середину стовбура, а їх площина має бути перпендикулярною до вісі стовбура;
5. Виміри діаметрів не повинні здійснюватися навпроти сучків та інших нерівностей на стовбурі (наростів, затесів та ін.);
6. При вимірюванні діаметрів окремого дерева виміри здійснюють у двох взаємно перпендикулярних напрямках і вираховують середньоарифметичне значення (інколи напрямки вимірів орієнтують за сторонами світу – Пн-Пд та Сх-Зх);
7. Роботи з мірною вилкою треба виконувати з особливою ретельністю, тому що помилки, які допущені при вимірюванні діаметрів, безпосередньо впливають на точність при розрахунках об'ємів;

При вимірюванні великої кількості ростучих дерев із середнім діаметром використовують ступені товщини. При цьому якщо середній діаметр деревостану становить менше 16 см - виміри здійснюють за 2-сантиметровими ступенями товщини (одна сторона мірної вилки), а при середньому діаметрі більше 16 см - виміри здійснюють за 4-сантиметровими ступенями товщини (інша сторона вилки). На практиці при відводах переважно використовують тільки 4-х сантиметрову градацію, оскільки більшість деревостанів мають середній діаметр вище 16 см.

2.1.4. Вимірювання висоти дерева і встановлення розряду висот деревостану

Для встановлення розряду висот кожної породи на лісосіці вимірюють висоти дев'яти дерев (або рубають модельні дерева і вимірюють їхню довжину) у трьох (центральных) ступенях товщини, що мають найбільшу кількість дерев. Для цього після закінчення польового переліку дерев, для кожної породи (згідно польової перелікової відомості) виділяють по 3 діаметри – так звані ступені товщини у яких найбільша кількість дерев. Від кожної ступені товщини відбирають по 3 здорових ростучих дерева (разом 9). Це власне й є модельні дерева, висоту яких потрібно виміряти. Виміри висот кожного модельного дерева з точністю до 0,5 м заносять у польову перелікову відомість.

В подальшому модельні дерева відмічають фарбою у вигляді смуги навколо дерева, а в деяких господарствах – нумерують.

Висоту ростучого дерева вимірюють за допомогою висотоміра.

Для вимірювання висоти стовбура лазерним/ультразвуковим висотоміром необхідно привести прилад у відповідний режим вимірювання і шляхом почергового візування вісі приладу та її фіксації у напрямку стовбура, основи дерева та вершини (Рис. 10) зчитати отриманий результат в об'єктиві/на дисплеї. Тобто алгоритм вимірювання висоти дерева передбачає три натиски кнопки (1 – відлік на стовбур; 2 – відлік на основу дерева; 3 – відлік на вершину дерева) згідно схеми:

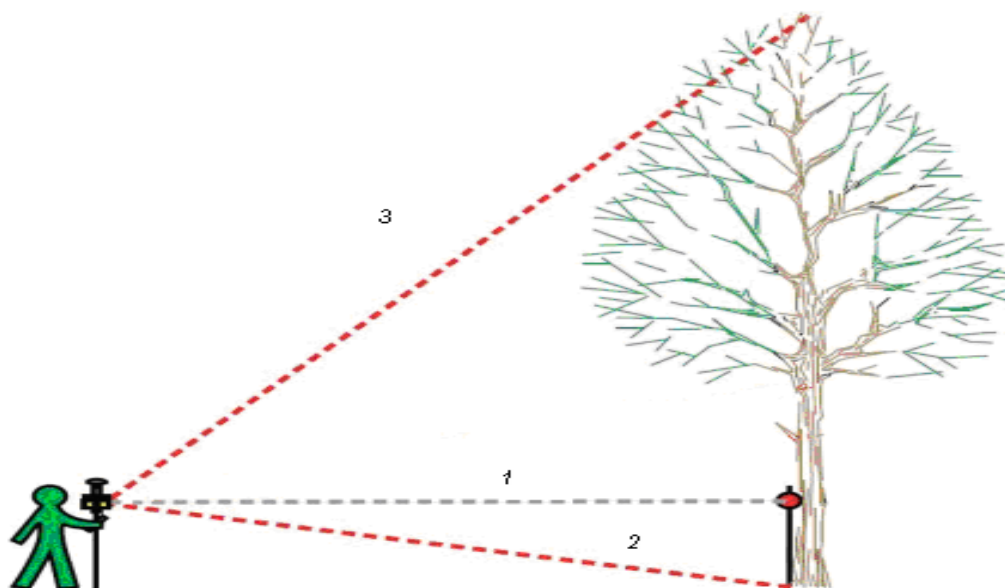

Рис. 10. Принцип вимірювання висоти стовбура лазерним висотоміром

Варто відзначити, що використання лазерних висотомірів не вимагає визначення базової відстані від стовбура до спостерігача. Прилад автоматично визначає відстань до дерева, оскільки лазерний промінь відбивається від стовбура. Залежно від моделі висотоміра отримують значення висоти з різною точністю (як правило помилка вимірювань не перевищує 1-2 %).

Також можна виконати вимірювання висоти дерева стандартною мірною вилкою. Алгоритм вимірювання зводиться до наступного. Насамперед відходять від дерева на визначену відстань (у метрах), що відповідає приблизно висоті дерева. На цю ж величину, але у сантиметрах, відкладають рухому ніжку на мірній лінійці за сантиметровою шкалою та закріплюють її фіксуючим пристроєм. Внутрішню грань нерухомої ніжки візують на вершину дерева. Заздалегідь прикріплена нитка з виском займе вертикальне положення і вкаже відлік висоти на шкалі рухомої ніжки. Для того, щоб отримати загальну висоту дерева необхідно до отриманого результату додати висоту стояння приладу (висоту до очей спостерігача). Помилка вимірювання становить 5-6 %.

Використовуючи сортиментні таблиці на основі середньої висоти дерев та середнього діаметра встановлюють розряд висот.

2.1.5. Вимірювання заготовленої деревини (колод)

Обсяг заготовленої деревини розраховують шляхом вимірювання довжини та діаметру окремих сортиментів/хлестів (для обліку ділової деревини) у тоншому кінці колоди у двох взаємоперпендикулярних напрямках.

Лісозаготівельники деревину маркують наносячи на верхній зріз колоди першої літери сортименту та останніх двох цифр діаметру. Обидва зрізи штампують спеціальним

штампом із зазначенням даних про місце рубки та імені уповноваженої особи, яка здійснювала вимірювання, або прибивають бирку із штрих-кодом.

Натомість дров'яну деревину (дрова), а також техсировину однакової довжини складають у стоси прямокутної форми. Облік виконують шляхом вимірювання розмірів стосів (довжина, ширина та висота). Потім деревину складають на тимчасовому (верхньому) складі, обліковують і реалізують.

2.2. Інструменти необхідні для виконання лісових вимірювань

2.2.1. GPS-навігатор будь-якої модифікації, зокрема Magelan Explorist-100

Використовується для визначення площі (забезпечує отримання площинних координат з точністю 2-3 м та висотних відміток – 3-5 м; точність даних залежить від доступності сигналу – хмарна погода та намет (крони) дерев безпосередньо впливають на точність). Він дає змогу фіксувати координати певних точок (діляночних стовпчиків лісосіки, квартальних стовпів, окремих дерев, пнів тощо) та/або віднаходити їх в натурі (Рис. 11).

Рис. 11. Зовнішній вигляд GPS-навігатора Magelan Explorist-100

Керування та інтерфейс пристрою є зручним і не складним. На панелі керування є кнопка (Mark) для фіксації координат пункту безпосереднього розташування (необхідно вказати назву пункту; за замовчуванням пристрій присвоює черговий номер).

2.2.2. Стандартна мірна вилка

Для вимірювання діаметра стобура використовують мірні вилки, зокрема стандартну мірну вилку, яка виготовлена з дерева (Рис. 12).

Варто зазначити, що на одній стороні лінійки нанесені надписи 4-сантиметрових ступенів товщини, власне за якими здійснюють перелік дерев на ділянках, а на іншій – 2-сантиметрових.

До мірних вилок висувається ряд вимог:

1. Ніжки вилки під час обміру і зняття відліку повинні бути паралельні між собою і перпендикулярні до вимірювальної лінійки;
2. Довжина ніжок повинна бути більшою за половину довжини лінійки;
3. Поділки на лінійці повинні бути чіткими і правильними;
4. Рухома ніжка повинна вільно і плавно пересуватися уздовж лінійки;
5. Вилка повинна бути міцною, легкою, зручною і в користуванні портативною;

6. При повному наближенні ніжок внутрішні поверхні їх повинні доторкатися одна до одної за всією довжиною.

За аналогом стандартної мірної вилки виготовлені мірні вилки з різних матеріалів (шведська – з металу, рис. 13), принцип вимірювання яких нічим не відрізняється від традиційних мірних вилок.

Рис. 12. Стандартна дерев'яна мірна вилка

Рис. 13. Шведська металева мірна вилка

2.2.3. Лазерний далекомір-висотомір – Tru Pulse Laser Technology

Дальність вимірювання лазерного далекоміра-висотоміра – Tru Pulse Laser Technology (Рис. 14) відстаней у лісі до 200 м, роздільна здатність вимірювання – 1 см, точність вимірювання відстаней 3-5 см, точність вимірювання вертикальних кутів – 0,1.

Рис. 14. Лазерний далекомір-висотомір – Tru Pulse Laser Technology

Пристрій дає змогу вимірювати безпосередні та горизонтальні відстані до/між об'єктами, кути нахилу (вертикальні кути), перевищення між точками та висоту дерев.

Вимірювання всіх вказаних вище показників здійснюють одним натиском кнопки зняття відліків у відповідному режимі. Результат вимірювання висвітлюється в об'єктиві пристрою.

2.3. Камеральні роботи

2.3.1. Порядок оформлення плану відводу лісосіки та обчислення площі лісосіки

Оформлення плану ділянки відведеної у рубку виконують на основі польових матеріалів геодезичної зйомки (абрисів і польової відомості кутів і довжин ліній). За даними прив'язки ділянки до квартальної мережі ділянку наносять на планово-картографічні матеріали (планшети, плани лісонасаджень).

Або за допомогою відзнятих в натурі GPS координат діляночних стовпів.

За заданими координатами вершин многокутника визначають його площу, використавши формулу:

$$S = \frac{1}{2} |(x_1 y_2 - x_2 y_1) + (x_2 y_3 - x_3 y_2) + \dots + (x_n y_1 - x_1 y_n)|$$

Де x і y – відповідні координати точок.

Похибки у визначенні довжин окремих ліній та загальної площі не перевищують допустимі межі.

2.3.2. Порядок розрахунку матеріально-грошової оцінки лісосіки

Розрахунок матеріальної оцінки виконують на основі даних з польової перелікової відомості. Зокрема всі дані переносять у переліково-оцінювальну відомість за породами, ступенями товщини і категоріями технічної придатності. При цьому дерева у межах ступені товщини розподіляють на ділові та дров'яні, а півділові дерева розділяють порівну. При їх непарній кількості більшу частину дерев відносять до дров'яних (з огляду на те, що категорію технічної придатності дерев встановлено візуально, за зовнішніми характеристиками, що не виключає наявності вад деревини безпосередньо в середині стовбуру).

Матеріальну оцінку лісосік виконують з використанням сортиментних таблиць. Насамперед на основі обмірів висот модельних дерев обчислюють середньоарифметичні висоти ступенів товщини кожної окремої породи. З допомогою таблиць розрядів висот визначають розряд висот для кожної ступені товщини. Середній розряд висоти для деревної породи встановлюється як середньоарифметичний із розрядів за ступенями товщини.

Для матеріальної оцінки лісосік використовуються сортиментні таблиці залежно від породи і розряду висот:

- для рубок освітлення, прочищення та проріджування, а також рубок, пов'язаних з реконструкцією та ландшафтних рубок (в залежності від віку) – «Сортиментні таблиці для таксації молодняків і середньовікових деревостанів» (під редакцією А.А. Строчинського) Київ, УСГА, 1993, 464 с.;
- для інших рубок формування і оздоровлення лісів (крім санітарних рубок) – «Сортиментні таблиці для таксації лісу на корені» (під редакцією К.Є. Нікітіна) Київ, Урожай, 1984, 632 с.;
- для санітарних рубок – в залежності від породи, місцезростання і віку деревостану;
- для стиглих та пристиглих деревостанів, діаметр яких менше 16 см., можуть бути за рішенням органу Держлісагентства застосовані «Сортиментні таблиці для таксації молодняків і середньовікових деревостанів».

У сортиментних таблицях відповідної породи і розряду висот для кожної ступені товщини наведено вихід певних категорій деревини з 1 дерева. Зокрема наведено вихід: з ділових стовбурів – ділової деревини (окремо великої, середньої, дрібної та разом), дров та відходів; з дров'яних дерев – вихід дров; з усіх дерев (ділових і дров'яних разом) – передбачено отримання ліквіду з крони і сучків. Варто звернути увагу, що дров'яну деревину отримують окремо з ділових дерев (невелика частка) та дров'яних дерев (з об'єму дров'яного

стовбура отримують тільки дрова), після чого виконують їх додавання у межах ступені товщини. У відомості матеріальної оцінки підсумовують обсяги різних категорій деревини, які отримують від усіх дерев на ділянці.

На практиці різниці немає для якого виду рубок проводиться матеріальна оцінка лісосіки: все що діаметром 8 та більше – обраховується. При цьому переважна більшість лісових господарств України користуються посібником «Сортиментні таблиці для таксації лісу на корені» (під редакцією К.Є. Никітіна). Різниця є у випадку, коли потрібно розрахувати %-й вихід різних видів сортиментів (для РГК).

Вихід промислових сортиментів визначається за таблицями для кожного елементу лісу залежно від середнього діаметра. Вихід промислових сортиментів наведений у відсотках від загального запасу ділової деревини і за цими відсотками визначають вихід сортиментів у метрах кубічних.

Після цього переходять до розрахунку грошової оцінки.

Грошову оцінку виконують у відомості матеріально-грошової оцінки на основі підсумків виходу різних категорій деревини за діючими таксами на деревину лісових порід, що відпускається на пні. Вартість 1 м³ деревини залежить від лісотаксового поясу, розряду такс та якості деревини (ділова, дрова, відходи, ліквід з крони, сучки).

До другого лісотаксового поясу віднесено ліси Закарпатської, Івано-Франківської, Чернівецької областей та ліси гірської зони Львівської області. Всі інші ліси належать до першого лісотаксового поясу.

Розряди такс встановлюються для кожного кварталу залежно від відстані вивезення деревини від центру кварталу до найближчого нижнього складу (пункту відвантаження деревини). Відстань визначається за картографічними матеріалами. Залежно від відстані перевезення деревини встановлено п'ять розрядів такс: до 10,0 км – 1 розряд такс; 10,1–25,0 км – 2 розряд такс; 25,1–40,0 км – 3 розряд такс; 40,1–60,0 км – 4 розряд такс; 60,1 км і більше – 5 розряд такс. Таксова вартість деревини на лісосіці визначається як сума добутків запасів різних категорій деревини на їх таксову вартість 1 м³. Зведені результати про запас і таксову вартість окремих категорій деревини всіх деревних порід на ділянці заносяться у підсумкову таблицю на першій сторінці формуляра матеріально-грошової оцінки (запаси деревини з точністю до 1 м³, а таксову вартість – до 1 грн.).

Сьогодні для обчислення матеріально-грошової оцінки лісосіки спеціалісти переважно використовують спеціальне програмне забезпечення (Рис. 15).

www.firma-modul.com.ua/products/detail.php?ELEMENT_ID=522216

польова перелікова відомість

перелікова відомість»

Польова перелікова відомість: Польова перелікова відомість: 2 від 28.09.2012 12:33:54 *

Перелік

Номер: 2
 Дата: 28.09.2012 12:33:54
 Квартал: 14
 Висота: 4.6
 Площа: 57382
 Площа, рік: 2.013

Погоди: Довільне ПГ
 Початок: Перше лісництво
 Система рубок: Суцільна система
 Вид рубки: Суцільно-лісові рубки
 Категорія лісу: експлуатаційні ліси
 Господарство: Грабова

Площа лісооси, га: 3.30
 Підліт площа, га: 0.00
 Підліт порода:
 Підліт к-ть, тис.шт/га: 0.00
 Лісовий поєд: 1
 Розряд тако: 3

Спосіб обліку: За площею
 Спосіб відокремлення лісу: Збірня порубкових решток у купі з подальшим їх спалюванням
 Спосіб очищення:
 Не вирубувати:

Площа пробна, га: 0.00

Перелік дерев

Порода	Розряд висоти	К-ть товщин, см	К-ть ділових	К-ть напівділових	К-ть дов'яків
1. Граб	4	8			83
2. Дуб	3	16			107
		20			134
		24	16	4	93
		28	5	2	12
		32	12		2
		33	6		529

Виконавець: Рабун С. В.
 Керівник:
 Дата переліку: 01.10.2012

OK Записати Закрити

Форма Польова перелікова відомість

Рис. 15. Скріншот одного із видів програмного забезпечення розробленого на платформі 1С Підприємство 8.2, конфігурація «Управління лісовим господарством для України»

Розділ 3. НЕЗАКОННА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЛІСОВОМУ СЕКТОРІ

(підготовлено на основі опублікованого раніше аналітичного матеріалу [72 та інших джерел])

3.1. Основні види лісопорушень під час лісозаготівель

Розрізняють два види правопорушень. Перший – це несанкціоновані рубки місцевим населенням. Другий – це правопорушення за участю працівників лісгоспів.

Переважна частина несанкціонованих рубок, що здійснює населення, реєструється лісовою охороною, як правопорушення, скоєні нествановленими особами, а відповідні документи передають до правоохоронних органів для розслідування та виявлення порушника. Несанкціоновані рубки та інші види порушень лісового законодавства з боку місцевого населення, як правило, правоохоронними органами розглядаються мало, більш ретельніше розглядають випадки незаконних рубок і спроб легалізації деревини з боку юридичних осіб.

Варто зазначити, що законодавчі вимоги відносно здійснення лісовпорядкування і затвердження розрахункової лісосіки дотримується.

Разом із тим, при плануванні рубок, зокрема, вибіркового санітарних, мають місце економічні мотиви їх призначення (отримання доходу), а не виключно лісівничі, як це передбачено відповідними правилами.

Неузгодженість законодавства і складність процедур отримання дозволів та встановлення лімітів користування лісовими ресурсами загальнодержавного та місцевого значення в межах територій та об'єктів ПЗФ призводить до випадків здійснення заготівлі деревини без отримання цих дозволів і лімітів.

Отже санітарні рубки можуть бути призначені з порушенням законодавства та / або лісівничих вимог. А заготівля деревини у межах територій і об'єктів ПЗФ загальнодержавного та місцевого значення може здійснюватися без дотримання лімітів та дозволів на використання лісових ресурсів.

Окрім того навіть при існуванні законодавчих підстав відведення дерев у рубку може відбуватися заниження обсягів заготовленої деревини або її якісних параметрів (порода, сорт). Також може здійснюватись заготівля деревини без наявності дозвільних документів (самовільне вирубування на певних площах або за необґрунтованими підставами, підробленими документами).

Правопорушення з боку персоналу лісгоспів можна класифікувати за такими категоріями:

1. Порушення правил лісозаготівлі, включаючи корегований з корисних мотивів відвод лісосік .
2. Правопорушення під час транспортування деревини.
3. Правопорушення під час продажу та переробки.

3.2. Порушення правил відводів і лісозаготівлі

До порушень правил відведення лісосік (дерев) і лісозаготівлі відносять:

1. Заниження діаметрів під час відведення лісосік.
2. Заниження розрядів висот під час відведення лісосік.
3. Заниження категорій технічної придатності деревини під час відведення лісосік.
4. Об'єднання порід, рентна плата для яких вища, з іншими породами.
5. Невідповідність відведених дерев у рубку нумераційній відомості при вибіркових рубках.
6. Зміна межі лісосіки.
7. Заміна виду лісокористування (наприклад, під виглядом очищення лісу від сухих гілок заготовлюється ділова деревина, в ході вибіркових санітарних рубок, санітарних рубок і суцільних лісовідновних рубок, які дають доступ до лісових ресурсів, вирубається якісні дерева).
8. Порухення порядку здійснення заходів (наприклад, рубка небезпечних дерев, які можуть бути за межами лісосіки, під час підготовки лісосіки).
9. Використання документів для отримання і легалізації незаконно здобутої лісопродукції (наприклад, дозволи на вирубку використовують для легалізації незаконно добутої деревини, особливо на кордонах з іншими регіонами).
10. Заготівля необхідної деревини без необхідних документів.
11. Заготівля деревини до передачі лісосіки підприємцю, який здійснює рубку.

Крім того, є певні види несанкціонованих рубок, які у різних комбінаціях та у невеликих обсягах мають місце у лісгоспах:

1. Продаж виявленої нелегітимно заготовленої деревини;
2. Рубка дерев лісовою охороною для власних потреб через межу лісосіки, на якій рубку здійснює підприємець;
3. Несанкціонована рубка необхідної деревини працівниками лісгоспу після реєстрації незаконної рубки невідомим порушником з втратою деревини (без конфіскації);
4. Інспекція працівниками ДАЛР лісокористувачів інших відомств із свідомим завищенням фактичних обсягів незаконно заготовленої деревини для легалізації власних надлишків;
5. Місця, де була здійснена несанкціонована рубка, в подальшому легалізуються видачею дозволів на проведення суцільних рубок лісовідновлення або суцільних санітарних рубок.

Має місце фактичне здійснення лісозаготівель без оформлення лісорубного квитка сторонніми особами або працівниками лісокористувача (самовільні рубки). У такому разі необхідно перевірити наявність лісорубного квитка на виявлену ділянку зрубаного лісу.

3.3. *Правопорушення під час перевезення деревини*

Після заготівлі деревина перевозиться на склад, де вона перевантажується та постачається клієнтам. У вантажних накладних та рахунках-фактурах зазначають якість, кількість, обсяги та вартість лісопродукції.

Під час транспортування можуть мати місце такі правопорушення:

1. Відсутність бирок на колодах крупного діаметру або на партії тонкоміру (станом на початок 2016 р. Тільки на лісгосподарських підприємствах ДАЛР).

2. В рахунках-фактурах зазначається значно більша кількість деревини, ніж вміщує транспортний засіб.

3. Заниження якості деревини.

4. Записи в документах виконано абсолютно правильно, але після розвантаження деревини транспортні накладні та рахунки-фактури повертають з водієм до складу та використовують для наступної партії лісоматеріалів. В день може бути декілька таких поїздок. Це метод легалізації нелегітимнодобутої лісопродукції.

5. Записи в документах виконано абсолютно правильно, але після розвантаження деревини транспортні накладні та рахунки-фактури знищують та виписують нові згідно з документами, що надходять з лісосіки. Нумерацію при цьому виправляють.

6. Доставка нелегітимнодобутої лісопродукції транспортом на невеликі відстані для переробки без реєстраційних номерів та без документів.

7. Має місце реєстрація нелегітимнодобутої лісопродукції для її перевезення, тобто замість реєстрації та отримання нелегітимнодобутої лісопродукції для її відправки на зберігання лісова охорона просто продає її як легальну.

8. Є випадки «втрати документів» на лісопродукцію зі складу внаслідок природного лиха, наприклад, повені.

9. Незначні порушення порядку реєстрації деревини на складі:

- відсутність штампу,
- надписів на колодах,
- неточності або відсутності передбачених записів в документації.

3.4. *Правопорушення під час продажу та обробки деревини*

Після того, як деревина потрапляє у переробку, відстежити її походження практично неможливо. Деревина може потрапити туди у будь-який описаний вище спосіб через пряму закупівлю без документів, через закупівлю деревини в інших регіонах України або із закордону (наприклад, з Росії). Підприємці часто працюють з деревиною з інших регіонів і пояснюють цим надлишки деревини. Підроблені документи можуть потрапити на підприємство з інших регіонів. Згідно з цими договорами підприємці можуть отримувати копії дозволів на рубку, транспортні накладні та рахунки-фактури на необхідну кількість деревини.

Іноді до уваги не враховують коефіцієнт перерахунку об'ємів деревини внаслідок втрат (відходів) під час переробки, наприклад, коли походження пиломатеріалів підтверджують документально та їх об'єм співпадає з об'ємом круглої деревини. Не в усіх випадках це можна пояснити передовою технологією переробки. Приблизно 20% підприємців мають нове обладнання, решта працює на старому обладнанні із значними втратами деревини під час переробки.

Останнім часом поширеним стає спосіб при якому уповноважений у законодавчому порядку орган видає довідку підприємцю згідно якої відпущені відповідно до товарно-транспортної накладної чи специфікації дрова перевтілюються у ділову деревину та пізніше реалізуються як пиломатеріал. Це може свідчити про заниження ділової деревини до категорії дров'яної під час відпуску продавцем, або про повторне використання покупцем документів для продажу нелегально добутої деревини. У будь-якому випадку таку практику слід припинити.

Має місце фальсифікація документів, у тому числі митних. Органи правопорядку займаються розслідуванням таких випадків.

3.5. Правозастосування

3.5.1. Порядок вилучення незаконно добутої деревини

Представники лісової охорони та/або правоохоронних органів (органи внутрішніх справ – ОВС) при виявленні незаконно добутої деревини вилучають її у лісопорушника, або ж коли він не встиг забрати її з місця скоєння незаконної порубки в лісі (на місці скоєння лісопорушення), відносно чого робиться запис у протоколі з адміністративного правопорушення. При цьому також складається "Опис знарядь незаконного добування лісових ресурсів", в якому детально вказується якісна характеристика та об'єм незаконно добутої деревини. В подальшому вирішується питання щодо прийняття цієї деревини на відповідальне зберігання (майстрам лісу відповідного обходу лісокористувача або іншим уповноваженим на те особам тощо). Одночасно з цим ця деревина клеймується "контрольним" клеймом. Після винесення постанови про адміністративне правопорушення, та у разі неоскарження цієї постанови лісопорушником в 10 денний строк, дана деревина підлягає реалізації, а кошти спрямовуються на спеціальний рахунок державного бюджету. У випадку передачі матеріалів для розслідування до правоохоронних органів, зазначена деревина зберігається до закінчення розслідування.

На правопорушника накладають штрафні санкції зазначені у постанові КМУ "Про затвердження такс для обчислення шкоди, заподіяної лісу" [76] та інших відповідних заподіяній шкоді законодавчих документах. Залежно від розміру завданих збитків правопорушника можуть притягнути крім адміністративної й до кримінальної відповідальності включаючи конфіскацію майна.

3.5.2. Доступ до судових рішень про лісопорушення

Законодавство України містить гарантії права громадян на доступ до суду і судових рішень. Зокрема, у статті 2 Закону України «Про доступ до судових рішень», закріплено правила проголошення судових рішень та правила їх оприлюднення:

1. Рішення суду проголошується прилюдно, крім випадків, коли розгляд справи проводився у закритому судовому засіданні. Кожен має право на доступ до судових рішень у порядку, визначеному цим Законом.

2. Усі судові рішення є відкритими та підлягають оприлюдненню в електронній формі не пізніше наступного дня після їх виготовлення і підписання. Судові рішення також можуть публікуватися в друкованих виданнях із додержанням вимог цього Закону.

Якщо судовий розгляд відбувався у закритому судовому засіданні, судові рішення оприлюднюються з виключенням інформації, яка за рішенням суду щодо розгляду справи у закритому судовому засіданні підлягає захисту від розголошення.

Єдиний державний реєстр судових рішень і є тим засобом, за допомогою якого судові рішення оприлюднюються в електронній формі. Він дає змогу громадським активістам мати доступ до судової практики у сфері боротьби з правопорушеннями у сфері лісозаготівель і відслідковувати судові процеси.

Єдиний державний реєстр судових рішень - автоматизована система збирання, зберігання, захисту, обліку, пошуку та надання електронних копій судових рішень. До Реєстру вносяться судові рішення Верховного Суду України, вищих спеціалізованих, апеляційних та місцевих судів - вирoki, рішення, постанови,

накази, ухвали, окремі ухвали (постанови) суду, що ухвалені (постановлені) судами у кримінальних, цивільних, господарських справах, у справах адміністративної юрисдикції, у справах про адміністративні правопорушення, крім судових рішень, які містять інформацію, що є державною таємницею.

Судові рішення, внесені до Реєстру, є відкритими для безоплатного цілодобового доступу на офіційному веб-порталі судової влади України.

Єдиний державний реєстр судових рішень розміщений у мережі Інтернет за адресою: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Пошук документів виконується на сторінці "Головна" (<http://www.reyestr.court.gov.ua/>)⁷[1]

Пошук за контекстом

У верхній частині вікна знаходиться блок "Пошук за контекстом", призначений для швидкого пошуку документа за фрагментом з тексту судового рішення. У якості контексту можна вводити ключові слова (наприклад, «незаконна порубка») або фразу, або назву статті кримінального чи адміністративного кодексів, котра вас цікавить. Після введення слів або фрази можемо або прямо натискати кнопку «пошук», розташовану у нижній правій частині сторінки, або вводити додаткові параметри необхідного нам судового рішення в інших полях. Необхідно враховувати, що при виконанні пошуку вибиратимуться документи, які містять шукані слова у всіх формах.

Нижче розміщено блок для пошуку за іншими параметрами документа: судової установи та судді, судової справи та судового рішення.

Пошук за розширеними параметрами

Пошук документів за розширеними параметрами документа виконується у блоках "Суд та судді", "Судова справа", "Судове рішення".

Для зручності роботи з Реєстром, деякі рядки для пошуку мають меню, що випадає (регіон суду, назва суду, інстанція, форма судового рішення, форма судочинства, категорія судової справи, статуси сторін). Потрібна категорія або кілька категорій обираються шляхом натискання на неї (них) курсором.

Пошук за розширеними параметрами запроваджено для зручності користування Реєстром (конкретизації пошуку), але можна працювати і без нього. Незнання окремих характеристик судових рішень (найменування суду, періоду ухвалення та інших) не повинно зупиняти вас. Користуйтеся тими категоріями, які знаєте, або працюйте, використовуючи ключові слова і фрази (див. «Пошук за контекстом»).

Використання результатів пошуку

Після виконання пошуку у нижній частині вікна "Головна" відобразиться таблиця з переліком знайдених документів, яка містить реквізити знайдених документів.

Для перегляду документа необхідно натиснути на номер рішення, який у таблиці результатів пошуку надано у вигляді гіперпосилання (перша колонка, виділений синім кольором).

⁷ Для того, щоб навчити зацікавлених осіб працювати з Єдиним державним реєстром судових рішень, на сайті створено розділ «Допомога» (<http://www.reyestr.court.gov.ua/Help>)

Законом України «Про доступ до судових рішень» визначено порядок ознайомлення з судовими рішенням та виготовлення копій судових рішень за зверненням особи, яка не бере (не брала) участі у справі. Зокрема, ці питання врегульовані у статті 9 зазначеного Закону:

Особа, яка не бере (не брала) участі у справі, якщо судове рішення безпосередньо стосується її прав, свобод, інтересів чи обов'язків, може звернутися до апарату відповідного суду з письмовою заявою про:

- 1) надання можливості ознайомитися із судовим рішенням у приміщенні суду;
- 2) надання можливості виготовити копії судового рішення за допомогою власних технічних засобів;
- 3) виготовлення копії судового рішення апаратом суду.

У заяві особа повинна обґрунтувати, чому вона не змогла ознайомитися із судовим рішенням у Реєстрі, а також чому вона вважає, що судове рішення безпосередньо стосується її прав, свобод, інтересів чи обов'язків. Заява розглядається відповідальною службовою особою апарату суду невідкладно, а якщо вона потребує додаткового вивчення - протягом трьох робочих днів. Про результати розгляду заяви службова особа апарату суду вносить запис до відповідного журналу із зазначенням відомостей про особу, яка звернулася із заявою. Копія судового рішення, виготовлена апаратом суду, засвідчується відповідальною службовою особою апарату суду та печаткою суду із зазначенням дати. За виготовлення копії судового рішення справляється судовий збір у розмірі, встановленому законом.

Використання спеціальних знаків при пошуку

На сайті можна виконувати пошук за текстом із використанням спеціальних знаків.

Подвійні лапки (""") визначають порядок та форму слів у пошуковому запиті.

Приклад: при пошуку документа, в якому використовується фраза судове рішення ухвалено, необхідно шукану фразу взяти у лапки.

Знак питання (?)

Знак питання (?) замінює у слові будь-який одиночний символ (крім першого символу у слові).

Зірочка (*) замінює у слові будь-який символ або декілька символів.

Неможливо виконати пошук з використанням спеціального знаку зірочки (*), якщо у полі запиту перед знаком вказано менше трьох символів.

Використання логічних операторів при пошуку

Для розширення можливостей пошуку за текстом використовуються логічні оператори.

Необхідно враховувати, що всі слова-оператори повинні вводитись лише великими літерами.

OR

Оператор OR використовується, якщо необхідно знайти документ, який містить одне з двох вказаних значень, та ставиться між значеннями запиту.

Приклад: при пошуку за запитом судове рішення OR судова справа будуть знайдені документи, які містять слова або судове рішення, або судова справа.

AND

Оператор AND використовується, якщо необхідно знайти документ, який містить обидва вказані значення, та ставиться між значеннями запиту.

При введенні у пошуковий рядок декількох слів через прогалину за замовчуванням враховується, що між ними встановлено оператор AND.

Приклад: при пошуку за запитом судове рішення AND судова справа будуть знайдені документи, які містять слова судове рішення та судова справа.

NOT

Оператор NOT використовується, якщо необхідно знайти документ, який включає в себе значення, що вказано до NOT, та не включає значення, що вказано після NOT.

Приклад: при пошуку за запитом судове рішення NOT Київ будуть знайдені документи, які містять словосполучення судове рішення та не містять слова Київ.

Неможливо використовувати оператор NOT для одного значення.

Приклад: NOT фізична особа.

Зобов'язуючий плюс (+)

Оператор плюс (+) використовується, якщо необхідно знайти документ, який обов'язково повинен включати в себе слово, вказане після плюса (+).

Приклад: при пошуку за запитом + державний орган будуть знайдені документи, які обов'язково містять слово державний та можуть містити слово орган.

Виключаючий мінус (-)

Оператор мінус (-) використовується, якщо необхідно знайти документ, який включає в себе значення, що вказано до мінуса (-), та не включає значення, що вказано після мінуса (-).

Необхідно мати на увазі: якщо у пошуковий рядок ввести державний орган "прогалина" - "прогалина" Київ, будуть знайдені документи, які містять слова державний орган та Київ. Тобто пошук виконуватиметься як при використанні оператора AND.

Якщо у пошуковий рядок ввести державний орган-Київ (без прогалин), будуть знайдені документи, які містять фразу державний орган-Київ.

Для вірного використання оператора мінус (-) у пошуковому запиті необхідно ставити прогалину лише між першим словом та мінусом.

Приклад: при пошуку за запитом державний орган "пробіл" -Київ будуть знайдені документи, які містять словосполучення державний орган та не містять слова Київ.

Групування логічних операторів

Існує можливість виконати пошук, використовуючи групування операторів.

Приклад: при пошуку за запитом Київ AND (вирок OR постанова) будуть знайдені документи, які містять слово Київ та одне із слів: вирок або постанова.

Неможливо виконати пошук, використовуючи групування операторів, якщо дужки поставлено на початку запиту.

Приклад: (господарське OR кримінальне) AND рішення.

3.5.3. Десять типових справ про лісопорушення

3.5.3.1. Справи про адміністративні правопорушення

Кодекс України про адміністративні правопорушення

Стаття 64. Порушення встановленого порядку використання лісосічного фонду, заготівлі і вивезення деревини, заготівлі живиці.

ЖИТОМИРСЬКИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД

10002, м-н Пуятинський, 3/65, телефон/факс: (0412) 481-604, 481-637 e-mail: inbox@apladm.zt.court.gov.ua

Головуючий у 1-й інстанції: Токарева М.С.
Суддя-доповідач: Шидловський В.Б.

ПОСТАНОВА

іменем України

"26" лютого 2015 р.

Справа № 806/4434/14

Житомирський апеляційний адміністративний суд у складі колегії:

головуючого судді

Шидловського В.Б.

суддів:

Євпак В.В.

Капустинського М.М.,

розглянувши в письмовому провадженні апеляційну скаргу Державної екологічної інспекції у Житомирській області на постанову Житомирського окружного адміністративного суду від "24" грудня 2014 р. у справі за позовом Дочірнього підприємства "Червоноармійський лісгосп АПК" до Державної екологічної інспекції у Житомирській області про визнання дій протиправними, визнання недійсними акту перевірки та претензію ,

ВСТАНОВИВ:

01 жовтня 2014 року Дочірнє підприємство "Червоноармійський лісгосп АПК" звернулося з адміністративним позовом до Державної екологічної інспекції в Житомирській області про визнання дій протиправними, визнання недійсною претензії. В обґрунтування позову позивач зазначив, що підприємством не було порушено вимоги чинного законодавства України, зокрема "Санітарних правил в лісах України", [Лісового кодексу України](#), [Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища"](#), а вимоги, викладені в претензії № 51-17/5 про стягнення 92597,58 грн. є безпідставними, необґрунтованими та такими, що підлягають скасуванню.

Постановою Житомирського окружного адміністративного суду від 24 грудня 2014 року позовні вимоги задоволено частково. Визнано протиправною та скасовано претензію Державної екологічної інспекції в Житомирській області № 51-17/5 про стягнення 92597,58 грн. В задоволенні решти позовних вимог - відмовлено.

Не погоджуючись з прийнятою постановою Державна екологічна інспекція в Житомирській області звернулася до суду з апеляційною скаргою, в якій просить скасувати вищевказану постанову та прийняти нову, якою в задоволенні позовних вимог відмовити в повному обсязі. В апеляційній скарзі апелянт посиляється на незаконність, необ'єктивність та необґрунтованість оскаржуваного рішення, порушення судом першої інстанції норм матеріального та процесуального права, що є підставою для скасування постанови суду першої інстанції.

Представники сторін в судові засідання не з'явились, про час та місце судового розгляду повідомлені належним чином.

В ході перегляду судового рішення від представника позивача, ДП "Червоноармійський лісгосп АПК", надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

Судом встановлено та підтверджено матеріалами справи наявність довіреності на декількох представників позивача, які мають право представляти інтереси ДП "Червоноармійський лісгосп АПК" в судовому засіданні (а.с.80).

Не явка одного представника в судові засідання не перешкоджає явці інших представників за довіреністю.

Враховуючи вищевикладене, колегія приходить до висновку, що клопотання залишити без задоволення, оскільки позивач мав можливість забезпечити явку в судові засідання іншого уповноваженого представника.

З врахуванням приписів п.2 ч.1 [ст.197 КАС України](#), розгляд апеляційної скарги здійснюється судовою колегією за відсутності представників сторін, в порядку письмового провадження.

Розглянувши матеріали справи, перевіривши законність та обґрунтованість судового рішення, колегія суддів приходить до висновку, що апеляційна скарга підлягає задоволенню з огляду на таке.

Судом встановлено, що Державною екологічною інспекцією у Житомирській області на підставі наказу № 33-П від 08.07.2014 року про проведення планової перевірки та направлення від 08.07.2014 року № 459 з 08.07.2014 року по 28.07.2014 року було проведено планову перевірку ДП "Червоноармійський лісгосп АПК", про що складено акт перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства про охорону, захист, використання та відтворення лісів.

У ході проведення перевірки було встановлено, що у ряді квадратів Житомирського, Пулинського, Черняхівського, Володарсько-Волинського лісництв було виявлено незаконну рубку, зрізані дерева за межами виділених лісових ділянок, пошкодження дерев до ступеня неприпинення росту не намічені до рубки, складування дров паливних до дерев, які не намічені до рубки.

За результатами проведеної перевірки позивачу виставлено претензію №51-17/5 від 31 липня 2014 року, в якій зазначено, що Державна екологічна інспекція у Житомирській області пропонує ДП "Червоноармійський лісгосп АПК" в місячний термін відшкодувати шкоду, заподіяну лісу незаконною рубкою та пошкодженням дерев в сумі 92597,58 грн.

Правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю) визначає [Закон України від 05.04.2007, № 877-V "Про основні засади державного нагляду \(контролю\) у сфері господарської діяльності"](#).

Відповідно до [ст.1 Закону України "Про основні засади державного нагляду \(контролю\) у сфері господарської діяльності"](#) державний нагляд (контроль) - діяльність уповноважених законом центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, органів місцевого самоврядування, інших органів в межах повноважень, передбачених законом, щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання та забезпечення інтересів суспільства, зокрема належної якості продукції, робіт та послуг, прийняттого рівня безпеки для населення, навколишнього природного середовища.

Згідно ч.13 [ст.20 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища"](#) рішення спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів з питань, що віднесені до його компетенції, є обов'язковими для всіх підприємств, установ та організацій і можуть бути оскаржені у судовому порядку.

Крім того, повноваження відповідачів на проведення вказаної перевірки підтверджується Положенням про Державну екологічну інспекцію в Житомирській області, затвердженим наказом Мінприроди № 55 від 19.02.2007 р.

Згідно абз.2 п.п.1 п.4 Положення основними завданнями інспекції є: здійснення державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, поводження з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами) та небезпечними речовинами, пестицидами й агрохімікатами, екологічної та в межах своєї компетенції радіаційної безпеки, а саме за додержанням установлених лімітів використання природних ресурсів, нормативів викидів (скидів) забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, лімітів на утворення та розміщення відходів. Інспекція та її посадові особи під час виконання покладених на них завдань мають право: складати акти перевірок і протоколи про адміністративні порушення законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища використання, відтворення та охорони природних ресурсів, екологічної та в межах своєї компетенції радіаційної безпеки; давати обов'язкові для виконання приписи про усунення виявлених порушень з питань, що належать до її повноважень; розглядати справи про адміністративні правопорушення у галузі охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, екологічної та в межах своєї компетенції радіаційної безпеки відповідно до законодавства.

Відповідно до п.6, 7, 8 [ст.7 Закону України "Про основні засади державного нагляду \(контролю\) у сфері господарської діяльності"](#) за результатами здійснення планового або позапланового заходу посадова особа органу державного нагляду (контролю), у разі виявлення порушень вимог законодавства, складає акт. На підставі акта, який складено за результатами здійснення планового заходу, в ході якого виявлено порушення вимог законодавства, протягом п'яти робочих днів з дня завершення заходу складається припис, розпорядження або інший розпорядчий документ про усунення порушень, виявлених під час здійснення заходу.

Як встановлено у ході судового розгляду проведена відповідачем перевірка була плановою, про її проведення позивача було повідомлено вчасно та належним чином, що підтверджується наявними у матеріалах справи копією повідомлення від 23.06.2014 року №189/05 та копією направлення № 459. Наведені обставини свідчать, що при проведенні перевірки відповідач діяв у спосіб та у межах повноважень наданих йому законом.

Задовольняючи позовні вимоги у частині визнання протиправною претензії, суд першої інстанції помилково послався на "Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України", які поширюються на проведення робіт по догляду за зеленими насадженнями у межах міст, селищ та сіл.

Що стосується лісового фонду України то зазначені питання регулюються іншими нормативними документами, а саме такими як: [Лісовий кодекс України](#), Санітарні правила в лісах України, Порядок спеціального використання лісових ресурсів і т.д.

Відповідно до п.43 Санітарних правил в лісах України, затверджених [постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 року № 555](#), під час розробки лісосік, а також проведення інших робіт забороняється пошкодження дерев, що не підлягають рубці, в тому числі за межами лісосік, а також складання біля дерев зрубаних стовбурів, сортиментів, порубкових решток та інших матеріалів.

У ході проведення перевірки з 08.07.2014 року по 28.07.2014 року було встановлено, що у ряді квадратів Житомирського, Пулинського, Черняхівського, Володарсько-Волинського лісництв виявлено незаконну рубку, зрізані дерева за межами виділених лісових ділянок, пошкодження дерев до ступеня неприпинення росту не намічені до рубки, складування дров паливних до дерев, які не намічені до рубки.

Причетність до скоєння вказаних порушень саме працівників ДП "Червоноармійський лісгосп АПК" підтверджується протоколами та постановами про адміністративні правопорушення, що винесені відносно ОСОБА_3 - лісника Житомирського лісництва, (а.с.148-150), ОСОБА_4 - лісника обходу №4 Пулинського лісництва, (а.с.151-152), ОСОБА_5 - лісника обходу № 3 Черняхівського лісництва (а.с.153-154). Вказані особи обвинувачувались у скоєнні правопорушення передбаченого [ст.64 Кодексу України про адміністративні правопорушення](#) (порушення встановленого порядку використання лісосічного фонду, заготівлі і вивезення деревини та заготівлі живиці) та свою вину визнали повністю.

З матеріалів справи слідує, що за результатами даної перевірки було складено акт перевірки (а.с.44-51) у якому детально описано всі виявлені порушення. Зазначений акт перевірки окрім перевіряючих також підписали без будь-яких зауважень: лісничий Черняхівського лісництва ОСОБА_6, лісничий Вол.- Волинського лісництва ОСОБА_7, лісничий Пулинського лісництва ОСОБА_8

Колегія суддів не приймає до уваги твердження відповідача стосовно того, що порушення природоохоронного законодавства, що зафіксовані в акті перевірки скоєні невстановленими особами, оскільки до правоохоронних органів з приводу зазначених порушень відповідач звернувся вже після проведеної перевірки та отримання ним претензії. Обстеження окремих ділянок на яких були зафіксовані порушення природоохоронного законодавства працівниками лісгоспу та СДСБЕЗ Житомирського РВ УМВС було проведено 29.08.2014 року, тобто через місяць після проведення перевірки та отримання оскаржуваної претензії.

Підсумовуючи наведене, колегія суддів вважає, що оскаржену постанову суду, з врахуванням приписів [ст.202 КАС України](#), слід скасувати в частині визнання протиправною та скасування претензії Державної екологічної інспекції в Житомирській області № 51-17/5 про стягнення 92597,58 грн. та прийняти в цій частині нову постанову про відмову в задоволенні позовних вимог, а в решті постанову залишити без змін.

Керуючись ст.ст. [195, 197, 198, 202, 205, 207 Кодексу адміністративного судочинства України](#), суд

ПОСТАНОВИВ:

Апеляційну скаргу Державної екологічної інспекції у Житомирській області задовольнити. Постанову Житомирського окружного адміністративного суду від "24" грудня 2014 р. скасувати в частині визнання протиправною та скасування претензії Державної екологічної інспекції в Житомирській області №51-17/5 про стягнення 92597,58 грн.

Прийняти в цій частині нову постанову: в задоволенні позовних вимог відмовити.

В решті постанову залишити без змін.

Постанова набирає законної сили через п'ять днів після направлення її копій особам, які беруть участь у справі, та може бути оскаржена протягом двадцяти днів шляхом подання касаційної скарги безпосередньо до Вищого адміністративного суду України.

Головуючий суддя
судді:

В.Б. Шидловський
В.В. Євпак
М.М. Капустинський

Кодекс України про адміністративні правопорушення
Стаття 65. Незаконна порубка, пошкодження та знищення лісових культур і молодняка

ПОСТАНОВА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

Справа № 3-1018/11 року

12 травня 2011 року м. Надвірна

Суддя Надвірнянського районного суду Івано-Франківської області Грещук Р.П. розглянувши матеріали, які надійшли від ДП «Делятинське лісове господарство» про притягнення до адміністративної відповідальності за [ст.65 КУпАП](#) ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, українця, жителя АДРЕСА_1, з базовою загальною середньою освітою, не працюючого, несудимого, громадянина України, -

ВСТАНОВИВ:

ОСОБА_1, вчинив незаконну порубку, пошкодження та знищення лісових культур і молодняка.

Правопорушення ним вчинено при наступних обставинах.

Перевіркою встановлено, що 05.03.2011 року в Любіжнянському лісництві Делятинського держлісгоспу ОСОБА_1 вчинив самовільну рубку двох дерев сиро ростучої ялиці.

Даними діями ОСОБА_1 заподіяв шкоду лісовому господарству України.

В судовому засіданні ОСОБА_1 вину у вчиненому правопорушенні визнав, суду пояснив, що дерева росли біля городу його баби і він не знав про що за їх рубку може бути відповідальність.

У вчиненому розкаюється.

Вина правопорушника доведена даними протоколу про адміністративне правопорушення №3 від 09.03.2011р. (а.с.1), поясненнями (а.с.3-6) та іншими матеріалами справи.

Призначаючи стягнення порушнику, суддя врахував особу винного, обставини вчинення правопорушення, а тому вважає, що на нього слід накласти адмінстягнення у вигляді штрафу.

Керуючись ст.ст. [221](#), [283 КУпАП](#), суддя, -

ПОСТАНОВИВ:

ОСОБА_1 визнати винним у вчиненні правопорушення, передбаченого [ст.65 КУпАП](#) та призначити стягнення адмінштраф в сумі 85 грн.

Постанова набирає законної сили після закінчення строку на подання апеляційної скарги чи протесту прокурора.

Постанова може бути оскаржена або на неї може бути внесено протест прокурора протягом десяти днів з дня її винесення в Апеляційний суд Івано-Франківської області через Надвірнянський районний суд.

Постанова підлягає пред'явленню до виконання протягом трьох місяців з дня набрання законної сили.

Справа № 308/1021/15-п

ПОСТАНОВА

19.02.2015 року

м. Ужгород

Суддя Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області Данко В.Й., розглянувши матеріали Ужгородського МВ УМВС України в Закарпатській області про притягнення до адміністративної відповідальності ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, мешканця ІНФОРМАЦІЯ_2, не працюючого

за [ст.65 КпАП України](#), -

ВСТАНОВИВ:

23.12.2014 року близько 05год. 30хв. гр. ОСОБА_1 перевозив в своєму причепі до автомобіля 18 дерев породи «ялинка» та «ялиця», однак, на три ялинки не мав відповідних документів, відповідних маркувань та чеків, чим скоїв адміністративне правопорушення, передбачене [ст.65 КУпАП](#).

Вина правопорушника підтверджується протоколом про адміністративне правопорушення ЗА №019491 від 23.12.2014 року, постановою за справою про адміністративне правопорушення, наявними в матеріалах справи поясненнями, та іншими матеріалами справи.

Дослідивши матеріали справи, враховуючи особу порушника, обставини справи, вважаю, що ОСОБА_1 вчинив адміністративне правопорушення, передбачене [ст.65 КУпАП](#) незаконна порубка, пошкодження та знищення лісових культур і молодняка.

Керуючись ст. [65](#), ст. [283](#), [284 КпАП України](#), -

ПОСТАНОВИВ:

ОСОБА_1 (ідентифікаційний номер НОМЕР_1) визнати винним у скоєнні правопорушення передбаченого [ст.65 КпАП України](#) та накласти на нього адміністративне стягнення у вигляді штрафу у розмірі 85/вісімдесят п'ять/грн. в дохід держави.

Стягнути з ОСОБА_1 (ідентифікаційний номер НОМЕР_1), мешканця ІНФОРМАЦІЯ_2 на користь держави судовий збір в розмірі 36/тридцять шість/грн. 54коп.

Строк звернення постанови для виконання три місяці з дня винесення постанови.

На постанову може бути подана апеляція на протязі десяти днів до Апеляційного суду Закарпатської області.

Кодекс України про адміністративні правопорушення
Стаття 65-1.Знищення або пошкодження полезахисних смуг та захисних лісових насаджень

П о с т а н о в а
І м е н е м У к р а ї н и

24.02.2015 року
області

Казанківський районний суд Миколаївської

в складі: головуючої судді
за участю: секретаря
відповідача

Сябренко І.П.
Поліщук С.П.
Меліхова В.М.

розглянувши у відкритому судовому засіданні у приміщенні суду смт. Казанка адміністративну справу за позовною заявою ОСОБА_2 до головного лісничого державного підприємства «Володимирівське лісове господарство» Меліхова Віталія Миколайовича про скасування постанови про накладення адміністративного стягнення №10 від 12 грудня 2014 року,

В с т а н о в и в:

23.12.2014 року ОСОБА_2 звернувся до суду з позовною заявою, в якій просив скасувати постанову головного лісничого ДП «Володимирівське ЛГ» Меліхова В.М. від 12.12.2014 року про накладення на нього адміністративного стягнення у вигляді штрафу в розмірі 85 грн. за порушення вимог ч.1 [ст.65-1 КУпАП](#), як таку, що є протиправною та суперечить вимогам чинного законодавства.

Позивач ОСОБА_2 в судові засідання не з'явився, надав суду письмову заяву про можливість розгляду справи в його відсутності, заявлені вимоги підтримав, просив задовольнити позов.

Відповідач головний лісничий ДП «Володимирівське лісове господарство» Меліхов В.М. у судовому засіданні позовні вимоги не визнав посилаючись на те, що 07.12.2014 року під час планового об'їзду території Казанківської селищної ради працівниками Казанківського РВ УМВС України в Миколаївській області, було встановлено факт незаконної вирубки насаджень громадянами ОСОБА_2 та ОСОБА_3, а саме восьми дерев породи «Берест» в районі «Лозової балки», про що працівниками міліції було повідомлено ДП «Володимирівське лісове господарство». 09.12.2014 року ним як головний лісничий ДП «Володимирівське лісове господарство» відносно позивача ОСОБА_2, за порушення вимог [ст.69 Лісового кодексу України](#), було складено протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ч.1 [ст.65-1 КУпАП](#) та 12.12.2014 року винесено постанову про накладення на нього адміністративного стягнення у виді штрафу в розмірі 85 грн. Вважає, що постанова про накладення адміністративного стягнення на позивача ОСОБА_2 винесена у відповідності до чинного законодавства, підстави для її скасування відсутні.

Вислухавши пояснення відповідача, дослідивши письмові докази, суд приходить до такого висновку.

З протоколу про адміністративне правопорушення №09 від 09.12.2014 року вбачається, що ОСОБА_2 07.12.2014 року о 13 год. 00 хв. на території Казанківської селищної ради в полезахисній лісовій смузі, за 3 км. від смт. Казанка, не маючи спеціального дозволу здійснював незаконну рубку 8 живих дерев породи «Берест» діаметром 5-7 см.

З постанови про накладення адміністративного стягнення №10 від 12.12.2014 року, винесеної головним лісничим ДП «Володимирівське лісове господарство» Меліховим В.М. вбачається, що за порушення ОСОБА_2, вимог [ст.69 Лісового кодексу України](#), що мало місце 07.12.2014 року, його притягнуто до адміністративної відповідальності за ч.1 [ст.65-1 КУпАП](#) з накладенням адміністративного стягнення у виді штрафу в сумі 85 грн.

При складанні постанови за наслідками розгляду протоколу про адміністративне правопорушення посадовою особою виконанні вимоги [ст.33, 280 КУпАП](#), що встановлюють загальні правила накладення стягнення за адміністративне правопорушення та встановлюють обов'язок органу (посадової) особи при розгляді справи про адміністративне правопорушення з'ясувати не тільки факти скоєння адміністративного правопорушення та провини конкретної особи в його скоєнні, але й з'ясувати чи підлягає винна особа

адміністративній відповідальності, чи є обставини, які пом'якшують провину, чи завдана шкода та інші обставини, що мають значення для правильного розв'язання справи.

З'ясувавши фактичні обставини справи, зваживши доводи позивача на обґрунтування своїх позовних вимог, дослідивши матеріали справи, суд дійшов висновку, що вимоги позивача не обґрунтовані.

Згідно до вимог [ст.65 Лісового кодексу України](#) використання лісових ресурсів може здійснюватися в порядку загального і спеціального використання.

Відповідно до п.1 ч.1 [ст.67 Лісового кодексу України](#) у порядку спеціального використання можуть здійснюватися такі види використання лісових ресурсів, як заготівля деревини.

Згідно [ст.69 Лісового кодексу України](#) спеціальне використання лісових ресурсів на виділеній лісовій ділянці проводиться за спеціальним дозволом - лісорубний квиток або лісовий квиток, що видається безоплатно. Спеціальний дозвіл на заготівлю деревини в порядку рубок головного користування видається органом виконавчої влади з питань лісового господарства Автономної Республіки Крим, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства. Спеціальний дозвіл на інші види спеціального використання лісових ресурсів видається власниками лісів або постійними лісокористувачами. На виділених лісових ділянках можуть використовуватися лише ті лісові ресурси і лише для цілей, що передбачені виданим спеціальним дозволом. Спеціальний дозвіл видається власниками лісів або постійними лісокористувачами у встановленому порядку також на проведення інших рубок та робіт, пов'язаних і не пов'язаних із веденням лісового господарства.

Положеннями ч1, п.1 ч.2 [ст.105 Лісового кодексу України](#), передбачено, що порушення лісового законодавства тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність відповідно до закону. Відповідальність за порушення лісового законодавства несуть особи, винні у незаконному вирубуванні та пошкодженні дерев і чагарників.

Згідно зі [ст.7 КУпАП](#), ніхто не може бути підданий заходу впливу в зв'язку із адміністративним правопорушенням інакше як на підставах і в порядку, встановлених законом. Проведення в справах про адміністративні правопорушення здійснюються на основі суворого додержання законності. Застосування уповноваженими на те органами і посадовими особами заходів адміністративного впливу проводиться в межах їх компетенції, у точній відповідності з законом.

Відповідно до [ст.9 КУпАП](#) адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за які законом передбачено адміністративну відповідальність.

З протоколу огляду місця події від 07.12.2014 року, який мається в матеріалах перевірки за №1539 по факту незаконної вирубки насаджень в районні «Лозової балки» в смт. Казанка вбачається, що в лісосмузі в районні «Лозової балки» на відстані 4-5 км. від населеного пункту смт. Казанка Миколаївської області, було виявлено 8 пеньків дерев, із зовнішніми ознаками свіжого спилу, купу стовбурів зрізаних дерев довжиною 1,85 метрів, 2,5 метрів, діаметром 5-7 см. та 4-5 см.

З письмових пояснень ОСОБА_2 та ОСОБА_3, які мається в матеріалах перевірки за №1539 по факту незаконної вирубки насаджень в районні «Лозової балки» в смт. Казанка вбачається, що 07.12.2014 року приблизно о 13 год. перебуваючи в районі «Лазова балка» з метою обігріву власного домоволодіння, не маючи спеціального дозволу проводили випилювання сухих дерев.

Адміністративна відповідальність за [ст.65-1 КУпАП](#) настає у разі знищення або пошкодження полезахисних лісових смуг, захисних лісових насаджень вздовж берегів річок, каналів, навколо водних об'єктів, гідротехнічних споруд, на смугах відводу автомобільних доріг, залізниць та інших захисних лісових насаджень.

Відповідно до п.3 ч.1 [ст.288 КУпАП](#) постанову іншого органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення може бути оскаржено у вищестоящий орган (вищестоящий посадовій особі), або в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд, у порядку, визначеному [КАС України](#) з особливостями, встановленими [КУпАП](#).

Виходячи з норм, викладених в [ст.71 КАС України](#), кожна сторона повинна подати докази на підтвердження обставин, на які вона посилається, або на спростування обставин, про які стверджує інша сторона. При розгляді справи щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача, при цьому він має спростувати твердження позивача про порушення його прав, свобод чи інтересів.

За таких обставин, аналізуючи зібрані у судовому засіданні докази у їх сукупності, приймаючи до уваги те, що доводи позивача ОСОБА_2 не знайшли свого підтвердження і спростовуються протоколом про адміністративне правопорушення, що свідчить про наявність в його діях складу адміністративного правопорушення передбаченого ч.1 [ст.65-1 КУпАП](#), тому суд приходить до переконання, що заявлений позов не підлягає задоволенню.

Керуючись ст. ст. [11, 158-163, 167 КАС України](#), суд

П о с т а н о в и в:

В задоволенні позовних вимог ОСОБА_2 до головного лісного державного підприємства «Володимирівське лісове господарство» Меліхова Віталія Миколайовича про скасування постанови про накладення адміністративного стягнення №10 від 12 грудня 2014 року, - відмовити.

Постанова є остаточною і оскарженню не підлягає.

Кодекс України про адміністративні правопорушення

Стаття 67. Здійснення лісових користувань не у відповідності з метою та вимогами, передбаченими в лісорубному квитку (ордері,) або лісовому квитку.

Справа №601/547/16

Провадження № 3/601/129/2016

ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

29 квітня 2016 року суддя Кременецького районного суду Тернопільської області Зембра Є.Й., розглянувши адміністративні матеріали, що надійшли з державної екологічної інспекції у Тернопільській області у відношенні ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, жителя ІНФОРМАЦІЯ_2, працює начальником відділу державної охорони природно-заповідного фонду Кременецького ботанічного саду, за ст.ст.[67,91 КУпАП](#), -

ВСТАНОВИВ:

Згідно протоколу від 28.04.2016 року гр. ОСОБА_1 22.03.2016 року порушив правила охорони та використання територій та об'єктів природно-охоронного фонду, здійснив лісокористування не у відповідності з метою або вимогами передбаченими у лісовому квитку, а саме: під час проведення іншої господарської рубки розширення ЛЕП 2015 року у виділах 3;14;21;41;45;37;19; Кременецького ботанічного саду, захарастив порубковими залишками площі рубок на площі 7.25га, 0.38га, 2.64га, 1.0га, 5.66 га, 1.07га, 2.0га відповідно, чим порушив п.2 порядку спеціального використання лісових ресурсів, п.п. 32,33 санітарних правил в лісах України, ст.ст. [7,32 Закону України «Про природно-заповідний фонд»](#).

Під час розгляду справи ОСОБА_1. вину не визнав та пояснив, що він не допускав порушень правил охорони та використання територій та об'єктів природно-охоронного фонду, здійснив лісокористування. Для проведення розчищення просіки ЛЕП в Кременецькому ботанічному саду було отримано лісовий квиток від 04.11.2015 року, термін дії якого до 31.12.2015 року.

У зв'язку з поганими погодними умовами, відсутністю паливно-мастильних матеріалів дана рубка не була вчасно проведена. У зв'язку з чим термін дії даного квитка був продовжений до 31.05.2016 року, тобто порубкові залишки були наявні у вказаних виділах під час проведення вказаних робіт та мали бути прибрані до закінчення дії лісового квитка.

Крім невизнання вини ОСОБА_1., вина його не знайшла підтвердження і на підставі протоколу про адмінправопорушення та доданих матеріалів.

Згідно листа від 04.02.2015 року начальник Кременецького РЕМ просить директора Кременецького ботанічного саду оформити лісорубний квиток на порубку дерев, які загрожують падінням на ЛЕП-10 кВ Ф-36 «Кременець» та провести порубку даних дерев в обсязі 30м..

Згідно отриманого лісорубного квитка від 04.11.2015 року було надано дозвіл на ІГР (розчищення просіки ЛЕП) в Кременецькому ботанічному саду в рахунок лісового фонду 2015 року, ростучої деревини, термін дії якого до 31.12.2015 року та який продовжений до 31.05.2016 року. У квитку зазначений ліміт №1099/09/2015, який затверджений Мінприроди 23.10.2015 року з видом використання інша господарська рубка (розчищення просіки ЛЕП).

Згідно [ст.91 КУпАП](#) передбачена відповідальність за здійснення в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних зон, а також територій, зарезервованих для наступного заповідання, забороненої господарської та іншої діяльності, порушення інших вимог режиму цих територій та об'єктів, самовільна зміна їх меж, невжиття заходів для попередження і ліквідації негативних наслідків аварій або іншого шкідливого впливу на території та об'єкти природно-заповідного фонду.

[Ст. 67 КУпАП](#) передбачена відповідальність за здійснення лісових користувань не у відповідності з метою або вимогами, передбаченими в лісорубному квитку (ордері) або лісовому квитку.

При розгляді справи встановлено, що захаращення порубковими залишками площі рубок на площі 7.25га, 0,38га, 2.64га, 1.0га, 5.66 га, 1.07га, 2.0га відповідно в Кременецькому ботанічному саду відбувається під час дії лісорубного квитка від 04.11.2015 року з терміном дії до 31.05.2016 року, тобто в процесі такої діяльності.

За вказаних обставин в діях ОСОБА_1 відсутній склад адмінправопорушень передбачених ст.ст. [67,91 КУпАП](#), відсутня об'єктивна та суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення правопорушення, оскільки здійснюється лісове користування відповідно до мети, термінів та вимог, передбачених в лісорубному квитку від 04.11.2015 року. Вказаний вид рубки (діяльності) погоджений з Мінприроди та порушення інших вимог режиму цих територій не встановлено.

Враховуючи вище наведене, адмінсправу необхідно провадженням закрити за відсутністю в діях особи складу адмінправопорушень, передбачених ст.ст.[67,91 КУпАП](#).

Керуючись ст.[247](#),п.1, ст.ст.[280,283 КпАП України](#),

ПОСТАНОВИВ:

Адмінсправу відносно ОСОБА_1 за [статтею 67 КУпАП](#) та [ст.91 КУпАП](#) провадженням закрити за відсутністю в його в діях складів правопорушень передбачених [статтею 67 КУпАП](#) та [ст.91 КУпАП](#).

Постанова може бути оскаржена до апеляційного суду Тернопільської області протягом 10 днів з дня її винесення через Кременецький районний суд.

3.5.3.2. Цивільні справи про відшкодування шкоди, спричиненої лісопорушеннями

Справа № 305/656/15-ц

Провадження по справі 2/305/427/15

РІШЕННЯ

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

27.05.2015 року. Рахівський районний суд Закарпатської області у складі:

головуючої судді - Бліщ О.Б.

секретаря - Вербещук В.А.

з участю: представника позивача - Піпаш Г.В.,

розглянувши у відкритому судовому засіданні в залі суду в місті Рахів цивільну справу за позовом Державного підприємства "Ясінянське лісомисливське господарство" до ОСОБА_2 про відшкодування шкоди заподіяної лісопорушенням,-

ВСТАНОВИВ:

Державне підприємство "Ясінянське лісомисливське господарство" звернулося в суд з позовом до ОСОБА_2 про відшкодування шкоди заподіяної лісопорушенням.

Свої позовні вимоги мотивують тим, що майстром лісу Лазещинського лісництва ДП "Ясінянське ЛМГ" - Дячуком Миколою Івановичем, при виконанні службових обов'язків, 05 березня 2015 року, виявлено самовільну порубку лісових культур скоєну ОСОБА_2. Згідно протоколу про адміністративне правопорушення від 05 березня 2015 року №2 громадянин ОСОБА_2 вчинив правопорушення передбачене [ст. 65 КУпАП](#) "Незаконна порубка, пошкодження та знищення лісових культур і молодняка". Згідно матеріалів справи, ОСОБА_2 скоїв самовільну рубку одного сухостійного дерева породи "Ялина-Європейська", в кварталі 1, виділ 5, Лазещинського лісництва, діаметр якого складав 34 см. В результаті незаконної рубки, державним інтересам було завдано матеріальної шкоди на суму 1418,28 гривень. 06 березня 2015 року ОСОБА_2 було надіслано повідомлення щодо розгляду протоколу про адміністративне правопорушення та запропоновано відшкодувати шкоду, заподіяну лісовому господарству, в добровільному порядку. Однак, ОСОБА_2 протокол не підписав та заподіяну шкоду не відшкодував. На підставі наведеного просили винести рішення, яким стягнути з ОСОБА_2 на користь ДП Ясінянське ЛМГ суму завданої шкоди у розмірі 1418,28 гривень та 243,60 гривень судового збору.

Представник позивача, ДП "Ясінянське ЛМГ", Піпаш Г.В. в судовому засіданні позовні вимоги підтримала у повному обсязі, з підстав наведених у позовній заяві. Просить позов задовольнити.

Відповідач, ОСОБА_2 у судові засідання, повторно, не з'явився, про причину неявки суд не повідомив, заперечень на позов не подавав. Був належним чином повідомлений про день та час слухання справи рекомендованими листами.

Суд, заслухавши представника позивача, дослідивши матеріали справи та перевіrivши їх доказами прийшов до наступного висновку.

Відповідно до вимог ч. 1 [ст. 1166 ЦК України](#), майнова шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою яка її завдала.

Особа, яка завдала шкоди, звільняється від її відшкодування, якщо вона доведе, що шкоди завдано не з її вини.

Згідно вимог [ст.ст. 105, 107, 108 Лісового кодексу України](#), порушення лісового законодавства тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність згідно із законодавством України. Відповідальність за порушення лісового законодавства несуть особи, винні у незаконному вирубуванні та пошкодженні дерев і чагарників. Підприємства, установи, організації і громадяни зобов'язані відшкодовувати шкоду, заподіяну лісу внаслідок порушення лісового законодавства, у розмірах і порядку, визначених законодавством України. Незаконно добута деревина та інші лісові ресурси підлягають вилученню, а у разі неможливості їх вилучення, стягується їх вартість.

Судом встановлено, що 05 березня 2015 року майстром лісу Лазещинського лісництва ДП "Ясінянське ЛМГ" Дячуком Миколою Івановичем складено протокол № 2 про адміністративне правопорушення передбачене [ст. 65 КУпАП](#) - незаконна порубка, пошкодження та знищення лісових культур і молодняка. Згідно даного протоколу громадянин ОСОБА_2 самовільно зрубав у Лазещинському лісництві, у 1 кварталі, виділ 5

одне сухостійне дерево породи "Ялина-Європейська", діаметр якого складав 34 см. З протоколом ОСОБА_2 ознайомлений, однак від підпису відмовився.

На підставі даного протоколу, уповноваженою посадовою особою підприємства, Дячуком Миколою Івановичем, 05 березня 2015 року винесено постанову про накладення адміністративного стягнення, за якою ОСОБА_2 притягнуто до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу в розмірі 85 гривень та запропоновано йому добровільно відшкодувати шкоду, заподіяну лісовому господарству в розмірі 1418,28 гривень.

В матеріалах справи наявний розрахунок нанесених лісовому господарству збитків, який проведено на підставі [постанови Кабінету Міністрів України від 23 липня 2008 р. № 665 "Про затвердження такс для обчислення шкоди, заподіяної лісу"](#). Відповідно до даного розрахунку, лісовому господарству нанесено збитки на загальну суму 1418,28 гривень.

Станом на день винесення судом рішення, вище вказані збитки відповідачем не відшкодовані.

Згідно ч. 1 [ст. 60 ЦПК України](#) кожна сторона зобов'язана довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень, крім випадків, встановлених [статтею 61 цього Кодексу](#).

Враховуючи, що позивачем надано обґрунтовані правові докази вини відповідача, а останнім не надано суду жодних доказів на спростування доводів позивача, суд вважає, що позов слід задовольнити.

Окрім того, з урахуванням задоволення позову з відповідача, на користь ДП "Ясінянське ЛМГ", у відповідності до [ст. 88 ЦПК України](#) слід стягнути судові витрати, що складаються з 243.60 гривень судового збору, сплаченого позивачем при зверненні з позовом до суду.

На підставі наведеного, керуючись ст.ст. [6, 8, 10, 11, 57, 58, 60, 88, 212- 215, 217, 223, 294 ЦПК України](#), суд,-

ВИРІШИВ:

Позов задовольнити.

Стягнути із ОСОБА_2, ІНФОРМАЦІЯ_1, мешканця АДРЕСА_1,

Рахівського району Закарпатської області на користь Державного підприємства "Ясінянське лісомисливське господарство", смт. Ясіня, вул. Грушевського, №13 Рахівського району Закарпатської області (банківські реквізити: Р/Р 26008026000022, АТ КомІнвестБанк м. Ужгород, МФО 312248, код 22114684, інд.под. №221146807117) суму завданої шкоди у розмірі 1418,28 (одна тисяча чотиристо вісімнадцять) гривень 28 копійок.

Стягнути із ОСОБА_2, ІНФОРМАЦІЯ_1, мешканця АДРЕСА_2 на користь Державного підприємства "Ясінянське лісомисливське господарство", смт. Ясіня, вул. Грушевського, №13 Рахівського району Закарпатської області (банківські реквізити: Р/Р 26008026000022, АТ КомІнвестБанк м. Ужгород, МФО 312248, код 22114684, інд.под. №221146807117)

- 243,60 (двісті сорок три) гривні 60 копійок судового збору.

Рішення суду набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, якщо апеляційну скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після розгляду справи апеляційним судом.

Рішення суду може бути оскаржено протягом десяти днів з дня його проголошення до цивільної палати апеляційного суду Закарпатської області через Рахівський районний суд. Особи, які брали участь у справі, але не були присутні у судовому засіданні під час проголошення рішення, можуть подати апеляційну скаргу протягом десяти днів з дня отримання копії цього рішення.

Головуюча: Бліщ О.Б.

Справа: 164/686/16-ц

п/с 2/164/100/2016

Р І Ш Е Н Н Я

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

12 квітня 2016 року.

ОСОБА_1.

Маневицький районний суд Волинської області в складі :
 головуєчого судді Токарської І.С.,
 при секретарі Матвійчук Н.В.,
 з участю:

прокурора Кирди А.М.,
 відповідача ОСОБА_2,

розглянувши у відкритому судовому засіданні в залі суду в смт. Маневичі цивільну справу за позовом керівника Маневицької місцевої прокуратури в інтересах держави в особі Комарівської сільської ради Маневицького району Волинської області, третя особа на стороні позивача, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору - Державне підприємство "Поліське лісове господарство" Маневицького району Волинської області, до ОСОБА_2 про стягнення 16693 гривні 34 копійки,-

ВСТАНОВИВ:

22.02.2016 року керівник Маневицької місцевої прокуратури в інтересах держави в особі Комарівської сільської ради Маневицького району Волинської області звернувся в суд із вказаним позовом, який обґрунтував тим, що ОСОБА_2 упродовж 12 та 13 жовтня 2015 року, перебуваючи на території кварталу № 41 виділ 37 Куклинського лісництва ДП «Поліське ЛГ», що неподалік с. Новосілки Маневицького району, не маючи відповідно визначених законодавством документів та дозволів, лісорубного квитка вчинив незаконну порубку 5 дерев породи сосна звичайна. По даному факту 16.10.2015 року було повідомлено Маневицький ВП ГУНП у Волинській області, проте 09.11.2015 року винесено постанову про закриття кримінального провадження у зв'язку з відсутністю у діях ОСОБА_2 складу кримінального правопорушення. 25.11.2015 року інженером ОЗЛ ДП «Поліське ЛГ» ОСОБА_3 складено протокол № 000046 про вчинення ОСОБА_2 адміністративного правопорушення, передбаченого [ст. 65 КУпАП](#) (незаконна порубка, пошкодження та знищення лісових культур та молодняка), на підставі якого було винесено постанову про накладення на відповідача адміністративного стягнення у виді штрафу в розмірі 85 гривень. Крім того, ОСОБА_2 заподіяна матеріальна шкода в сумі 16693, 34 гривень, яка відповідачем на даний час не відшкодована, тому просять позов задовольнити та стягнути з відповідача вказану суму шкоди, заподіяної незаконним вирубуванням 5 дерев породи сосна звичайна, а також судові витрати по справі.

В даному судовому засіданні прокурор Кирда А.М. позов підтримав, просив задовольнити.

Відповідач ОСОБА_2 позов визнав та не заперечував щодо його задоволення.

Комарівська сільська рада Маневицького району, третя особа на стороні позивача, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору ДП «Поліське ЛГ», кожен зокрема, свого представника для участі в розгляді справи не направили, проте подали до суду заяву з проханням проводити розгляд справи у відсутності їх представника, позов підтримають та просять задовольнити повністю.

Заслухавши пояснення прокурора, відповідача, кожного зокрема, дослідивши письмові докази у справі, суд приходить висновку, що позов підлягає до задоволення з огляду на наступне.

Відповідно до п. 1 ч. 2 [ст. 105 Лісового кодексу України](#) відповідальність за порушення лісового законодавства несуть особи, винні у незаконному вирубуванні та пошкодженні дерев і чагарників.

Згідно ч. 1 ст. [68](#), ч. 1 ст. [69 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»](#) порушення законодавства України про охорону навколишнього природного середовища тягне за собою встановлену цим Законом та іншим законодавством України дисциплінарну, адміністративну, цивільну і кримінальну відповідальність. Шкода, заподіяна

внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, підлягає компенсації в повному обсязі.

В судовому засіданні встановлено, що ОСОБА_2 упродовж 12 та 13 жовтня 2015 року, перебуваючи на території кварталу № 41 виділ 37 Куклинського лісництва ДП «Поліське ЛГ», що неподалік с. Новосілки Маневицького району, не маючи відповідно визначених законодавством документів та дозволів, лісорубного квитка вчинив незаконну порубку 5 дерев породи сосна звичайна. По даному факту 16.10.2015 року було повідомлено Маневицький ВП ГУНП у Волинській області, а 09.11.2015 року винесено постанову про закриття кримінального провадження у зв'язку з відсутністю у діях ОСОБА_2 складу кримінального правопорушення. 25.11.2015 року інженером ОЗЛ ДП «Поліське ЛГ» ОСОБА_3 складено протокол № 000046 про вчинення ОСОБА_2 адміністративного правопорушення, передбаченого [ст. 65 КУпАП](#) (незаконна порубка, пошкодження та знищення лісових культур та молодняка), на підставі якого було винесено постанову про накладення на відповідача адміністративного стягнення у виді штрафу в розмірі 85 гривень, який він на даний час не сплатив. ОСОБА_2 свою вину у вчиненому правопорушенні визнав повністю, що підтверджується його поясненням, наданим у протоколі допиту від 19.10.2015 року (а.с. 10-15, 17).

З матеріалів справи, зокрема, відомості обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу незаконним вирубуванням та пошкодженням дерев і чагарників до ступеня припинення росту Куклинське лісництво квартал 41 виділ 37 встановлено, що сума завданої шкоди становить 16693,34 гривні, яка на даний час відповідачем в добровільному порядку не сплачена (а.с. 9).

Частиною 4 [ст. 68 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»](#) унормовано, що підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані відшкодовувати шкоду, заподіяну ними внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, в порядку та розмірах, встановлених законодавством України. Дана норма Закону знайшла своє відображення і у [ст. 107 Лісового кодексу України](#).

Відповідно до ч. 1 [ст. 1166 ЦК України](#) майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала.

Зважаючи на вищевикладене, беручи до уваги, що відповідачем завдана майнова шкода добровільно на момент проведення судового засідання не відшкодовано, суд приходить висновку про задоволення позовних вимог.

Крім того, відповідно [ст. 88 ЦПК України](#), з відповідача слід стягнути 1378 гривень судового збору.

Керуючись ст. ст. [10, 60, 61, 88, 209, 212 - 215 ЦПК України](#), на підставі [ст. 1166 ЦК України](#), [ст. 105 Лісового Кодексу України](#), ст. ст. [68, 69 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»](#), суд, -

В И Р І Ш И В :

Позов задовольнити.

Стягнути з ОСОБА_2, і.н. НОМЕР_1, на користь спеціального фонду місцевого бюджету Комарівської сільської ради Маневицького району Волинської області (р/р № 33113331700300, одержувач УК у Маневицькому районі (с. Комарове), банк ГУДКСУ у Волинській області, ЗКПО 37950857, МФО 803014, код платежу 24062100) 16693 (шістнадцять тисяч шістсот дев'яносто три) гривні 34 копійки шкоди, заподіяної незаконним вирубуванням лісу.

Стягнути з ОСОБА_2 на користь прокуратури Волинської області (р/р 35216072004945 ДКС України, МФО 820172, КБК 22030001) 1378 (одну тисячу триста сімдесят вісім) гривень судового збору.

На рішення суду може бути подано апеляційну скаргу до Апеляційного суду Волинської області через Маневицький районний суд Волинської області протягом десяти днів з дня його проголошення. Особи, які брали участь у справі, але не були присутні в судовому засіданні під час проголошення судового рішення, можуть подати апеляційну скаргу протягом десяти днів з дня отримання копії цього рішення.

Рішення суду набирає законної сили після закінчення строку для подання апеляційної скарги, якщо апеляційну скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після розгляду справи апеляційним судом.

Суддя Маневицького районного суду

І.С. Токарська

Справа 2- 412 / 2009 р.

Р І Ш Е Н Н Я

Іменем України

23.03.2009 року Петропавлівський районний суд Дніпропетровської області в складі :
головуючого судді Полубан М.П.

при секретарі Філіповій В.С.

розглянувши у відкритому судовому засіданні в смт. Петропавлівка цивільну справу за позовом Державного підприємства „Павлоградське лісове господарство” до ОСОБА_1 про відшкодування шкоди, заподіяної лісовому господарству незаконною порубкою дерев - сосни ,

В С Т А Н О В И В :

24.12.2008 року близько 13:00 год. в сосновому лісі поблизу с. Дмитрівка відповідач зрубав одну сосну, повертаючись додому був затриманий працівниками міліції. Працівниками міліції був зібраний адміністративний матеріал, який направлений для розгляду адміністративній комісії на адресу Державного підприємства „Павлоградське лісове господарство”.

По даному факту 30 січня 2009 року головним лісничим Державного підприємства „Павлоградське лісове господарство” ОСОБА_2 був складений протокол №1 від 30.01.2009 року про адміністративне правопорушення. Відповідачем було скоєно адміністративне правопорушення , відповідальність за яке передбачено ст. 65 „Незаконна порубка, пошкодження і знищення лісових культур і молодняку” [КУпАП](#). Відповідно з такою для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу підприємствами, установами, організаціями і громадянами незаконним вирубуванням та пошкодженням дерев і чагарників до ступеню припинення росту ([постанова КМУ від 23 липня 2008 року № 665](#)) розмір шкоди склав сто двадцять шість гривень.

30.01.2009 року адміністративна комісія Державного підприємства „Павлоградське лісове господарство” розглянула адміністративний матеріал по ділу ОСОБА_1 і постановила притягнути відповідача до цивільно-правової відповідальності у вигляді відшкодування шкоди, заподіяної лісовому господарству в сумі сто двадцять шість гривень.

В судові засідання представник позивача не з’явився, у своїй заяві просить суд розглянути справу у відсутність їхнього представника . Просить суд позов задовольнити у повному обсязі, тобто стягти з відповідача на його користь сто двадцять шість гривень.

Відповідач позов визнав, також дав пояснення по суті справи. Не проти сплатити кошти за шкоду заподіяну ним лісовому господарству.

Вислухавши сторони, вивчивши матеріали справи, суд дійшов висновку, що позов підлягає задоволенню в повному обсязі.

Судом встановлено, що 24.12.2008 року в с. Дмитрівка працівниками міліції був затриманий відповідач, про що свідчить рапорт працівників правоохоронних органів. Згідно протоколу огляду від 24.12.2008 р. у правопорушника вилучено три деревини „сосна” та дитячі сани. Згідно протоколу №1 від 30.01.2009 р. відповідач порушив вимоги [ст. 65 КУпАП](#) „Незаконна порубка, пошкодження та знищення лісових і молодняку”. Постановою Кабінету Міністрів

України (додаток №1) від 23 липня 2008 р. № 665 визначається такса для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу підприємствами, установами, організаціями та громадянами незаконним вирубуванням та пошкодженням дерев і чагарників до ступеня припинення росту.

Відповідно до [ст. 107 Лісового кодексу України](#) підприємства, організації і громадяни зобов'язані відшкодувати шкоду, заподіяну ними лісу, в наслідок порушення лісового законодавства, в розмірах та порядку, передбачених законодавством України”.

Суд також дійшов висновку про можливість звільнення сторін від сплати судових витрат .

На підставі викладеного, керуючись ст.ст. [3](#) , [5](#) , [15](#) , [82](#) , [118](#), [119 ЦПК України](#), [ст. 107 Лісового Кодексу України](#), суд –

В И Р І Ш И В :

Позов державного підприємства „Павлоградського лісового господарства” задовольнити в повному обсязі .

Стягнути з ОСОБА_1 на користь державного підприємства „Павлоградського лісового господарства” шкоду в розмірі сто двадцять шість гривень.

Сторони мають право оскаржити в апеляційному порядку рішення суду першої інстанції повністю або частково.

Заяву про апеляційне оскарження рішення суду першої інстанції може бути подано протягом 10 днів з дня проголошення рішення .

Апеляційна скарга на рішення суду подається протягом 20 днів після подання заяви про апеляційне оскарження .

3.4.3.3. Справи про злочини (кримінальна відповідальність)

Кримінальний кодекс України Стаття 246. Незаконна порубка лісу

Єдиний унікальний номер 340/159/14-к

Номер провадження № 1-кп/340/16/14

ВИРОК

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

14 березня 2014 року

селище Верховина

Верховинський районний суд Івано-Франківської області

у складі: головуєчого- судді Данилюк М. П.

з участю: секретаря Фурманюк В.М.

прокурора Янцюк М.В..

обвинуваченого ОСОБА_1

розглянувши у відкритому судовому засіданні в залі суду в селищі Верховина кримінальне провадження про обвинувачення ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, уродження та жителя АДРЕСА_1, українця, громадянина України, освіта середня, раніше не судимого, у вчиненні злочину, передбаченого [статтею 246 КК України](#), -

ВСТАНОВИВ:

ОСОБА_1 вчинив незаконну порубку лісу в захисних лісах, яка завдала істотну шкоду на суму 6415 грн.60 коп.

Злочин вчинив при наступних обставинах: в кінці січня 2013 року на території кварталу 6, виділу - 70 Верхньоаясенівського лісництва Верховинського районного лісгоспу, у лісах віднесених до лісового фонду, що в урочищі Сметанчено, села Бережниця, Верховинського району, Івано-Франківської області самовільно без відповідних на те документів вчинив незаконну порубку 3 сироростучих дерев породи смерека, загальною кубомасою 2.78 метри кубічних, чим заподіяв державі істотну майнову шкоду на загальну суму 6415грн. 60 коп.

Допитаний в судовому засіданні обвинувачений ОСОБА_1 винним себе визнав повністю, суду пояснив, що йому ліс потрібен для того, щоб в подальшому розробити їх на лісоматеріали та продати, оскільки потрібні були гроші на проживання. У вчиненому щиро розкаюється, просить суворо не карати. Просить суд розглядати справу за скороченою процедурою.

В порядку [ст. 349 КПК України](#) судом з'ясовано, чи правильно розуміє обвинувачений та інші учасники судового розгляду зміст обставин, чи немає сумнівів у добросовісності та істинності їх позицій, а також роз'яснено їм, що у такому випадку вони будуть позбавлені права оспарювати ці фактичні обставини в апеляційному порядку.

При зазначених обставинах суд приходиться до висновку, що вина обвинуваченого ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення доведена повністю та його дії слід кваліфікувати за [ст. 246 КК України](#), оскільки він вчинив незаконну порубку в захисних лісах трьох сироростучих дерев породи смерека, загальною кубомасою 2,78 метри кубічних, чим заподіяв державі майнову шкоду на суму 6415 грн. 60 коп., яку слід визнати істотною.

При призначенні покарання обвинуваченому ОСОБА_1 суд враховує ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, особу обвинуваченого, що характеризується позитивно, обставини справи, пом'якшуючі, що у вчиненому щиро розкався, і вважає, що йому слід призначити покарання у вигляді штрафу.

Цивільний позов прокурора про відшкодування шкоди заподіяної незаконною порубкою дерев підлягає до задоволення.

Керуючись ст.ст. [349](#) ч.3, [368](#), [374](#), [376](#), [395 КПК України](#), суд, -
ЗАСУДИВ:

ОСОБА_1 визнати винним у вчиненні кримінального правопорушення передбаченого [статтею 246 КК України](#) і призначити покарання штрафом у сумі 850 (вісімсот п'ятдесят) грн. з конфіскацією незаконно здобутого.

Стягнути з ОСОБА_1 на користь держави 6415,60 грн. шкоди заподіяної внаслідок вчинення незаконної порубки лісу.

Вирок набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, якщо таку скаргу не було подано.

У разі подання апеляційної скарги вирок, якщо його не скасовано, набирає законної сили після ухвалення рішення судом апеляційної інстанції.

Вирок суду може бути оскаржений до Апеляційного суду Івано-Франківської області протягом 30 днів з дня його проголошення шляхом подачі апеляції через Верховинський районний суд. Вирок суду з підстав заперечення обставин, які ніким не оспарювалися під час судового розгляду і дослідження яких було визнано судом недоцільним відповідно до положень частини третьої [статті 349 КПК](#) не може бути оскарженим в апеляційному порядку.

Копію вироку після проголошення вручити обвинуваченому та прокурору.

Головуючий:

М. П. Данилюк

Справа № 1308/2248/2012

Провадження № 1/1308/231/2012

В И Р О К

І М Е Н Е М У К Р А Ї Н И

05 жовтня 2012 року Жовківський районний суд Львівської області в складі:

головуючого судді Ясиновський Р. Б.,

при секретарі Реміцька І.П.,

з участю прокурорів Кузь Т.О., Колягін В.О., Лабань С.С.

розглянувши у відкритому судовому засіданні в залі суду в м. Жовкві Львівської області кримінальну справу про обвинувачення

ОСОБА_1, ІНФОРМАЦІЯ_1, уродженця, жителя та зареєстрованого АДРЕСА_1, українець, громадянин України, з середньою освітою, одруженого, має на утриманні двох неповнолітніх дітей, не військовозобов'язаного, не працює, не судимий,

- за [ст. 246 КК України](#),

ВСТАНОВИВ:

ОСОБА_1 19 травня 2012 року, приблизно о 05:00 год., в кварталі № 45 Завадівського лісництва в межах Мокротинської сільської ради, що входить до складу лісового заказника місцевого значення «Завадівський», без наявності спеціального дозволу, виданого уповноваженим органом, вчинив незаконну порубку двох сиро ростучих дерев породи бук, завдавши лісовому господарству в особі ДП «Львівське лісове господарство» матеріальної шкоди на суму 3431 гривень.

Підсудний ОСОБА_1 в судовому засіданні свою вину у вчиненому не визнав та пояснив, що 18 травня 2012 року йому на мобільний телефон особисто зателефонував лісник ОСОБА_2 і сказав йому, щоб він їхав до лісу та наготував машину дров і вивіз ці дрова в смт. Куликів і біля сільгосптехніки він мав перегрузити дрова на автомобіль КАМАЗ для «Родинної ковбаски». ОСОБА_2 знав, що він має машину і може привести ліс. Біля 04:00 год. він поїхав у ліс готувати дрова. У лісі до нього прийшов ОСОБА_2 ще з двома працівниками лісгоспу і запитав його, що він там робить. Він відповів йому, що той сам вчора телефонував йому та просив різати ліс, на що ОСОБА_2 відповів, що не телефонував та розсміявся. Того дня ОСОБА_2 телефонував ще до його брата, та перепитував, чи поїде він до лісу.

Крім цього пояснив, що він раніше працював лісничим, але на даний час звільнився. Він знав, що без дозволу їхати в ліс не можна, але йому дозвіл дав ОСОБА_2. Будь-яких документів на порізку лісу у нього небуло. На даний час ні він ні його дружина ніде не працює, він підробляє неофіційно. Щодо цивільного позову, то такий не визнав, пояснив, що ні в чому не винен, а тому і платити не буде.

В останньому слові ОСОБА_1 погодився з цивільним позов, однак просить такий розтермінувати.

Незважаючи на невизнання вини підсудним ОСОБА_4. у вчиненому злочині, його вина стверджується доказами зібраними на досудовому слідстві, що перевірені в судовому слідстві.

Допитаний у судовому слідстві свідок ОСОБА_2 пояснив, що він працює майстром лісу "Завадівське лісництво", час від часу здійснює обхід лісу з метою перевірки порядку та запобігання лісопорушень. Так, 19 травня 2012 року він разом з помічником лісничого ОСОБА_5 здійснював обхід лісу і під час цього виявили підсудного який вже зрізав два дерева буку.

Крім цього, пояснив, що він перед подією дійсно телефонував до підсудного, однак жодного дозволу йому на порубку лісу він не давав і сам з таким проханням не звертався, він лише попереджав підсудного, щоб той не різав ліс, так як багато людей говорили про те, що ОСОБА_1 незаконно ріже ліс.

Допитаний у судовому слідстві свідок ОСОБА_6 пояснив про те, що йому відомо, що ОСОБА_2 дзвонив його брату ОСОБА_1 на його мобільний телефон, та сказав що потрібно нарізати машину дров, що цю машину дров потрібно відвезти в Куликів, де мали ці дрова везти на Сихів в «Родинну ковбаску».

Також пояснив, що він чув цю розмову, так як в підсудного в телефоні є голосний динамік.

Допитаний у судовому слідстві свідок ОСОБА_7 пояснив, що ОСОБА_1 є його сином, проживає з ним. Він має у власності автомобіль НОМЕР_1. Так, до його сина подзвонив на мобільний телефон лісник ОСОБА_2, сказав, що треба йому вивезти якомусь клієнту дрова, він чув цю розмову бо був на подвір'ї, не далеко від сина, ще в цей час був його другий син

ОСОБА_8 присутній. Він ОСОБА_1 дозволив взяти машину. Вони зранку поїхали. Що і як було далі, він не знає.

Допитаний у судовому слідстві свідок ОСОБА_5 пояснив, що 19.05.2012 р. біля 5 год. він з ОСОБА_2 патрулювали ліс, ОСОБА_2 йшов лісом, а він по дорозі. Почули звук бензопили, та пішли в цьому напрямку. Прийшовши на місце події побачив підсудного ще з якимось чоловіком та два зрізані дерева буку. Через деякий час хлопці поїхали з лісу машиною, а вони почали складати протокол.

Допитаний у судовому слідстві свідок ОСОБА_9 пояснив, що лісником ОСОБА_2 було виявлено ОСОБА_1, який різав ліс, який відноситься до природно-заповідного фонду. Відносно ОСОБА_1 був складений протокол про адміністративне правопорушення, а потім була порушена кримінальна справа. Він повністю підтримує цивільний позов. Згідно постанови № 521 Кабінету Міністрів розрахунок робиться таким чином: береться діаметр пня, враховується порада дерева і виводиться розмір шкоди. Дорого виходить тому, що цей квартал лісу відноситься до природно-заповідного фонду. Розрахунок проводиться згідно формули. Загальна сума шкоди становить 3431 грн., яку просить стягнути на користь Мокротинської сільської ради.

З відношення директора ДП «Львівський лісгосп» ОСОБА_10 від 07 червня 2012 року, вбачається, що ОСОБА_1 19.05.2012 року в кварталі № 45 «Завадівського лісництва», що входить до складу природно-заповідного фонду, вчинив незаконну порубку двох сироростучих дерев породи «бук». /а.с. 7/.

З протоколу про адміністративне правопорушення № 000096 від 19.05.2012 року вбачається, що підсудний ОСОБА_1 вчинив незаконну порубку двох сироростучих дерев породи «Бук». /а.с. 8/.

З розрахунку розміру шкоди вбачається, що сума заподіяної шкоди яка підлягає відшкодуванню, становить 3431 гривень. /а.с. 10/

З протоколу огляду місця події від 19 червня 2012 року та фото таблицею до нього, вбачається що місцем вчинення злочину квартал № 45 «Завадівського лісництва» в межах Мокротинської сільської ради. /а.с. 17-26/.

З положення «Про лісовий заказник місцевого значення «Завадівський» вбачається, що квартал № 45 входить до складу вказаного заказника, який в свою чергу входить до складу природно-заповідного фонду України. /а.с. 27-30/.

З протоколу виїмки від 21.06.2012 року, вбачається, що вилучено два дерева породи «бук», які зрізані в кварталі № 45 «Завадівського лісництва»/а.с. 47/.

З протоколу виїмки від 22.06.2012 року, вбачається, що у ОСОБА_1 було вилучено бензопилу марки «Хосварна 265» оранжевого-кольору. /а.с. 55/.

Суд не надає віри показам підсудного про те, що він здійснював порубку дерев за дозволом лісничого і розцінює такі, що дані з метою уникнення кримінальної відповідальності за вчинений злочин, дані його покази спростовуються показами допитаних у судовому засіданні свідків ОСОБА_2, ОСОБА_9 та ОСОБА_5, які пояснили, що 19 травня 2012 року, приблизно о 05:00 год., в кварталі № 45 Завадівського лісництва в межах Мокротинської сільської ради, підсудний ОСОБА_1 був виявлений за незаконну порубку дерев, про що було складено протокол про адміністративне правопорушення. Суд не має підстав не вірити показам свідків, такі об'єктивно підтверджуються матеріалами справи, а тому вважає такі правдивими і покладає їх в основу вироку.

Крім цього, як вбачається з матеріалів кримінальної справи, чого не заперечив і сам підсудний, у нього не було жодного офіційного документу щодо порубки дерев.

Суд не надає віри показам свідків ОСОБА_6 та ОСОБА_7, в тій частині, що вони чули, як ОСОБА_2 під час телефонної розмови з підсудним сам дав вказівку зрізати дерева і такі пояснення суд розцінює, що дані на користь підсудного з метою уникнення останнім кримінальної відповідальності.

Таким чином, суд приходить до висновку, що винуватість підсудного ОСОБА_1 у скоєнні інкримінованого йому злочину, доведена повністю.

Суд кваліфікує дії підсудного ОСОБА_1 за [ст. 246 КК України](#), так як він вчинив незаконну порубку дерев на території природно-заповідного фонду.

При обранні покарання підсудному ОСОБА_1 суд враховує тяжкість скоєного ним злочину, обставини справи, дані, що характеризують особу підсудного, і з врахуванням таких, перспективи його виправлення та попередження з його боку нових злочинів, а саме, що підсудний на обліку в лікарів нарколога та психіатра не перебуває, проживає з дружиною, двома дітьми, одна з яких інвалід, батьками які досягли пенсійного віку, ніде не працюють і знаходяться на його утриманні, по місцю проживання характеризується позитивно.

Обставини які б пом'якшували чи обтяжуючі покарання підсудному ОСОБА_1, судом не встановлено.

Враховуючи в сукупності тяжкість злочину, особу винного, пом'якшуючі та обтяжуючі обставини, суд прийшов до переконання, що підсудного ОСОБА_1 можна виправити та перевиховати без ізоляції від суспільства, звільнивши його від відбування покарання з іспитовим строком відповідно до [ст. 75 КК України](#).

Цивільний позов ДП «Львівський лісгосп» слід задовольнити повністю, так як незаконна порубка лісу є вчинена підсудним, крім того сума такого повністю підтверджується документально.

Речові докази: два зрізані дерева породи «Бук», які передані на зберігання ОСОБА_9, на думку суду слід передати ДП "Львівський лісгосп"; бензопилу марки «Хосварна 265» яка передана на зберігання ОСОБА_1, на думку суду, слід залишити у його розпорядженні.

Керуючись ст. ст. [323, 324 КПК України](#), суд, -

з а с у д и в :

ОСОБА_1 визнати винним та засудити :

- за [ст. 246 КК України](#) на 1 (один) рік позбавлення волі.

Відповідно [ст. 75 КК України](#) звільнити ОСОБА_1 від відбування призначеного покарання з випробуванням, якщо він протягом іспитового строку 1 (один) рік не вчинить нового злочину і виконає покладені на нього обов'язки.

Відповідно [ст. 76 КК України](#) зобов'язати засудженого ОСОБА_1 не виїжджати за межі України на постійне проживання без дозволу органу кримінально виконавчої інспекції, повідомляти ці органи про зміну місця проживання, роботи, періодично з'являтися для реєстрації в органи кримінально-виконавчої інспекції.

Запобіжний захід засудженому ОСОБА_1 до вступу вироку в законну силу залишити раніше обраний - підписку про невиїзд.

Стягнути з засудженого ОСОБА_1 - 3431 грн. завданих збитків на користь Мокротинської сільської ради, 33116331700318, назва одержувача: УДКСУ у Жовківському районі, 24062100 ЄДРПОУ одержувача 36762986 МФО 825014 банк ГУДСКУ у Львівській області.

Речові докази:

- два зрізані дерева породи «Бук», які передані на зберігання ОСОБА_9 - передати ДП "Львівський лісгосп";

- бензопилу марки «Хосварна 265» яка передана на зберігання ОСОБА_1 - залишити у його розпорядженні.

На вирок може бути подано апеляцію до Апеляційного суду Львівської області через Жовківський районний суд Львівської області протягом 15 діб з моменту його проголошення.

Суддя

Ясиновський Р. Б.

3.5.4. Правові підстави участі громадськості у контролі лісозаготівельної діяльності

3.5.4.1. Нормативно-правові акти та коло врегульованих питань

Конституція України

Конституцією України закріплено права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Конституційними гарантіями цього права є право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також заборона на засекречування такої інформації (ст. 50 Конституції України). У цій же статті передбачене право кожного на поширення такої інформації. Таким чином, Конституція України встановлює дві найважливі передумови для контролю за лісозаготівельною діяльністю – право на доступ до інформації і право на її поширення. По суті, це створює базові правові підстави для загального громадського контролю за лісозаготівельною діяльністю як виду діяльності, що впливає на довкілля.

Орхуська конвенція

Основним міжнародним нормативно-правовим документом, що регулює питання доступу до інформації про стан довкілля, а також можливість доступу до правосуддя як гарантію права на безпечне довкілля і на інформацію про довкілля, є Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступу до правосуддя з питань, що стосуються довкілля («Орхуська Конвенція»).

У статті 2 цієї Конвенції дане визначення терміну «екологічна інформація»: "Екологічна інформація" означає будь-яку інформацію в письмовій, аудіовізуальній, електронній чи будь-якій іншій матеріальній формі про:

- а) стан таких складових навколишнього середовища, як повітря і атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими;
- б) фактори, такі як речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища, політику, законодавство, плани і програми, що впливають або можуть впливати на складові навколишнього середовища, зазначені вище в підпункті а), і аналізі затрат і результатів та інший економічний аналіз і припущення, використані в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища;
- в) стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища або через ці складові, фактори, діяльність або заходи, зазначені вище в підпункті.

Стаття 3 Орхуської Конвенції передбачає гарантії, що створюються державами, для забезпечення від переслідування та утисків осіб, котрі здійснюють свої права відповідно до положень Конвенції:

Кожна зі Сторін забезпечує умови, аби особи, які здійснюють свої права відповідно до положень цієї Конвенції, не підлягали за свою діяльність покаранню, не зазнавали переслідувань або утисків у будь-якій формі. Це положення не поширюється на повноваження національних судів присуджувати відшкодування поміркованих витрат, пов'язаних зі судовими процедурами.

У статті 4 Орхуської Конвенції визначені гарантії і умови доступу до екологічної інформації, в тому числі і максимальний термін для її надання (1 місяць, що може бути продовжений до 2 місяців лише у виключних, зазначених у статті, випадках).

У статті 5 визначено правові підстави збору та поширення екологічної інформації, а в статті 9 – гарантії на доступ до правосуддя у разі порушення екологічних прав, в тому числі і права на отримання екологічної інформації.

Крім того, варто нагадати, що Орхуська Конвенція, ратифікована Верховною Радою України у 1999 році, є частиною національного законодавства України.

Закони України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про звернення громадян»

Закон України «Про доступ до публічної інформації» і Закон України «Про звернення громадян» включають визначення публічної інформації, конкретизують право на отримання і поширення інформації, а також встановлюють процедури отримання і поширення інформації (стосуються і окремих аспектів лісозаготівельної діяльності).

Публічна інформація - це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом (ст. 1 Закону України «Про доступ до публічної інформації»).

3.5.4.2. Участь громадськості у контролі лісозаготівельної діяльності

Отже, ключовим питанням є те, які суб'єкти владних повноважень (СВП) володіють інформацією про стан лісів і лісозаготівельну діяльність у лісах.

До таких СВП належать:

Міністерство екології і природних ресурсів України.

Державне агентство лісових ресурсів України.

Державна екологічна інспекція України.

Обласні, міські, районні державні адміністрації.

Обласні управління лісового та мисливського господарства.

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації», вся інформація, отримана, створена ними у процесі виконання їхніх обов'язків, є публічною.

До інших розпорядників публічної інформації щодо лісів і лісового господарства належать (за ознакою володіння інформацією, що становить суспільний інтерес (інформація про стан довкілля), ознакою прямого фінансування з державного бюджету):

Державні лісогосподарські підприємства (Держлісгоспи).

Комунальні лісогосподарські підприємства (в т. ч. агролісгоспи).

Лісогосподарські підприємства Міністерства оборони України.

Адміністрації природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків тощо.

Адміністрації природних заповідників, біосферних заповідників, національних природних парків, регіональних ландшафтних парків.

Зазначені юридичні особи мають щонайменше такі ознаки: суб'єктів владних повноважень (функції державної лісової охорони), осіб, які виконують делеговані повноваження (щодо управління лісами державної чи комунальної власності), суб'єктів господарювання (господарювання у лісах).

Відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації», вся інформація, яка є публічною, є відкритою, і лише законами України доступ до неї може бути обмежений. Таким чином, загалом публічна інформація за режимом доступу до неї і відкритою і кожен випадок відмови у наданні інформації з підстав віднесення її до інформації з обмеженим доступом, має бути належним чином обґрунтований.

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Інформація про стан довкілля є одним із видів суспільно необхідної інформації і закон чітко встановлює, що така інформація не підлягає жодному обмеженню у доступі (тобто не може бути віднесена до таємної, службової чи конфіденційної, крім

інформації про розташування військових об'єктів (ч. 3 ст. 13 Закону України «Про інформацію»).

Оскарження

Якщо суб'єкт владних повноважень або інший розпорядник екологічної або іншої публічної інформації відмовляє громадськості (громадянину) у її наданні, така відмова (у разі наявності) може бути оскаржена. Оскарження може відбуватись до вищої інстанції або до суду. Підставою для оскарження можуть бути норми ст. 3 (щодо обов'язку розпорядників надавати інформацію), ст. 5 (надання інформації за запитом), ст. 14 (обов'язок розпорядників надавати достовірну, точну та повну інформацію), ст. 20 (щодо строків надання відповіді) Закону України «Про доступ до публічної інформації». Гарантії на доступ до публічної інформації гарантовані ст. 34 Конституції України, ст. 5 Закону України «Про інформацію», ст. 5 Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступу до правосуддя з питань, що стосуються довкілля.

Безпосередня участь у роботі контролюючих органів

Участь у роботі контролюючих органів — інша форма участі громадськості у контролі лісозаготівельної діяльності. Попри те, що представники громадськості, не будучи посадовими особами контролюючих органів, мають обмежені можливості брати участь у їх роботі, законодавство України передбачає існування такого специфічного інституту, як громадські інспектори з охорони довкілля. Фактично, існування цієї форми громадського контролю в екологічній сфері дозволяє громадянам здійснювати контроль від імені держави.

3.5.4.3. Громадський інспектор з охорони довкілля

Хто може бути ?

Можуть бути громадяни України, що досягли 18 років, мають досвід природоохоронної роботи та пройшли співбесіду в органах Держекоінспекції.

Які документи подаються ?

Письмова заява та подання організації, що рекомендує особу, або письмове клопотання державного інспектора.

Призначення

Призначаються Головним державним інспектором України з охорони навколишнього природного середовища та головними державними інспекторами відповідних територій.

Умови призначення

Знання основ природоохоронного законодавства.

Професійна підготовка

Повинен пройти навчання в органі Держекоінспекції з питань здійснення інспекційних перевірок, складання матеріалів та інструктаж з техніки безпеки.

Підпорядкування

Закріплюється за підрозділом органу Держекоінспекції або за державним інспектором.

Посвідчення громадського інспектора

Термін дії посвідчення — 1 рік із щорічним продовженням. У посвідченні визначається територія, у межах якої може здійснювати повноваження громадський інспектор.

Права громадських інспекторів:

- брати участь, проводити рейди і перевірки і складати акти;
- складати протоколи про адміністративні правопорушення і подавати їх Держекоінспекції для притягнення винних до відповідальності;
- доставляти осіб до правоохоронних органів, якщо особу порушника не може бути встановлено на місці порушення;
- перевіряти документи на право використання об'єктів тваринного світу, зупиняти транспортні засоби та проводити огляд речей, транспортних засобів, знарядь полювання і рибальства, добутої продукції та інших предметів;

- проводити фотографування, звукозапис, кіно- і відеозйомку для попередження і розкриття порушень екологічного законодавства;
- брати участь у підготовці матеріалів про відшкодування збитків, заподіяних порушенням екологічного законодавства;
- роз'яснювати громадянам вимоги екологічного законодавства та їх екологічні права;
- брати участь у проведенні громадської екологічної експертизи;
- одержувати інформацію про стан довкілля, джерела негативного впливу та заходи, що вживаються для поліпшення екологічної ситуації.

Правопорушення у сфері охорони лісів і лісового господарства, щодо яких громадські інспектори охорони довкілля мають право складати протоколи по притягненню до адміністративної відповідальності (зазначено відповідні статті Кодексу України про адміністративні правопорушення):

Стаття 63. Незаконне використання земель державного лісового фонду.

Стаття 64. Порушення встановленого порядку використання лісосічного фонду, заготівлі і вивезення деревини, заготівлі живиці.

Стаття 65. Незаконна порубка, пошкодження та знищення лісових культур і молодняка

Стаття 65-1. Знищення або пошкодження полезахисних смуг та захисних лісових насаджень.

Стаття 66. Знищення або пошкодження підросту в лісах.

Стаття 67. Здійснення лісових користувань не у відповідності з метою або вимогами, передбаченими в лісорубному квитку (ордері) або лісовому квитку.

Стаття 68. Порушення правил відновлення і поліпшення лісів, використання ресурсів спілої деревини.

Стаття 69. Пошкодження сінокосів і пасовищних угідь на землях державного лісового фонду.

Стаття 70. Самовільне сінокосіння і пасіння худоби, самовільне збирання дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід.

Стаття 73. Засмічення лісів відходами.

Стаття 76. Знищення корисної для лісу фауни.

Стаття 77. Порушення вимог пожежної безпеки в лісах.

Стаття 77-1. Самовільне випалювання рослинності або її залишків.

Стаття 91. Порушення правил охорони та використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Стаття 91-4. Відмова від надання чи несвоєчасне надання екологічної інформації.

Стаття 153. Знищення або пошкодження зелених насаджень або інших об'єктів озеленення населених пунктів.

Обов'язки громадських інспекторів:

- дотримуватись вимог законодавства при проведенні рейдів та перевірок;
- сумлінно виконувати завдання та інформувати орган Держекоінспекції про результати рейдів та перевірок безпосередньо після їх закінчення;
- щоквартально та щорічно звітуватись про проведenu роботу.

Нормативно-правова база:

Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля.

Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища".

Закон України "Про мисливське господарство та полювання".

Закон України «Про рослинний світ».

Закон України «Про природно-заповідний фонд України».

Закон України «Про тваринний світ».

Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Положення про Державну екологічну інспекцію України.

Крім того, засобами здійснення або формами громадського контролю можуть бути:

здійснення соціологічних і статистичних досліджень з питань лісозаготівельної діяльності;

участь у громадському обговоренні та громадських слуханнях з питань, пов'язаних з лісозаготівлями;
 участь у проведенні громадської екологічної експертизи;
 участь у робочих групах, комісіях, утворених органами влади.

3.5.5. Заяви до правоохоронних органів

У практичній охороні лісу громадські активісти часто-густо стикаються з необхідністю звернень до правоохоронних органів з приводу виявлених ними порушень лісового законодавства. У зв'язку з цим ми підготували взірці заяв до правоохоронних органів, котрі можуть допомогти при складанні аналогічних документів. Крім того, викладаємо кілька практичних порад щодо процедури повідомлення про правопорушення, про які нас часто запитують активісти.

ПАМ'ЯТАЙТЕ ! Звертатись до правоохоронних органів можна як у письмовій, та і в усній формах. Кожна із них має як переваги, так і недоліки.

Як правило, на повідомлення про правопорушення в усній формі можна очікувати більш оперативної реакції. Але це лише випадку, якщо повідомлення надсилається безпосередньо у момент вчинення або виявлення правопорушення. Недоліком є те, що в окремих випадках, посадові особи правоохоронних органів не зацікавлені у припиненні правопорушень, розслідуванні і притягненні до відповідальності винних осіб, відсутність фіксації може призвести до свідомого ігнорування такого повідомлення (крім номера гарячої лінії поліції 102, де фіксації всіх повідомлень здійснюється в автоматичному режимі).

Повідомлення (заява, звернення) у письмовій формі може безпосередньо подаватись до відповідного правоохоронного органу або надсилатись поштою. Кожне таке звернення повинно реєструватись із присвоєнням порядкового номера. Радимо занотовувати цей номер для того, щоб полегшити собі контроль за рухом звернення. З цією ж метою у зверненні варто наголосити на тому, що орган повинен повідомити особу, яка звертається, про результати розгляду звернення і вжиті заходи правового реагування.

Реквізити (обов'язкові елементи) письмового звернення:

Назва органу, до якого адресоване звернення, його адреса.

Прізвище, ім'я та по-батькові особи, що звертається, її адреса, можна зазначати і контактний телефон.

Суть звернення: опис дії, події, ознаки її протиправності, ознаки якого саме правопорушення зафіксовано (якщо можете зазначити).

Дату звернення і підпис особи.

Письмове звернення радимо надсилати рекомендованим листом із повідомленням про вручення. Повідомлення про вручення з відміткою одержувача може бути використане у подальшому для підтвердження факту звернення і отримання його відповідним органом.

Звернення обов'язково повинно містити реквізити особи, що звертається, її підпис. Анонімні звернення не розглядаються.

Зверніть увагу!

Активіст не зобов'язаний точно кваліфікувати правопорушення (визначити вид правопорушення, а також відповідну статтю Кримінального кодексу України або Кодексу України про адміністративні правопорушення). Активіст має право повідомляти до правоохоронних органів про будь-які дії або бездіяльність, що мають ознаки правопорушення. Подальший розгляд звернення, з'ясування фактів, слідчі дії тощо належать до компетенції правоохоронних органів.

3.5.6. Перелік адміністративних правопорушень, пов'язаних з рубками лісу та їх підвідомчість

Стаття 64. Порушення встановленого порядку використання лісосічного фонду, заготівлі і вивезення деревини, заготівлі живиці.

Полягає у:

проведенні рубок, трелювання лісу у заборонений час та строки;
залишення після проведення рубки недорубів;
використання забороненого виду рубок у певній категорії лісів;
переруб (перевищення) розрахункової лісосіки;
недотримання технологічного процесу проведення рубок;
недотримання правил збору заготовленої деревини та її комплектування;
прокладення трелювальних волоків на відстані до 20 м від постійних водотоків;
допущення зберігання деревини, заготовленої у непризначених для цього місцях.

Відповідальність: тягне за собою накладення штрафу на громадян у розмірі від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Кому підвідомче: Державне агентство лісових ресурсів України і його органи на місцях, Державна екологічна інспекція України.

Стаття 65. Незаконна порубка, пошкодження та знищення лісових культур і молодняка.

Полягає у: незаконній порубці і пошкодженні дерев і чагарників; знищенні або пошкодженні лісових культур, сіянців або саджанців у лісових розсадниках і на плантаціях, а також молодняка природного походження і самосіву на площах, призначених під лісовідновлення.

Відповідальність: тягнуть за собою накладення штрафу на громадян у розмірі від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від семи до дванадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Кому підвідомче: Державне агентство лісових ресурсів України і його органи на місцях, Державна екологічна інспекція України.

Стаття 65-1. Знищення або пошкодження полезахисних смуг та захисних лісових насаджень.

Полягає у: здійсненні негативного впливу на окремі дерева або чагарникову рослинність, що ростуть у полезахисних лісових смугах та лісових насадженнях, внаслідок чого виключається можливість подальшого існування рослин та їхня повноцінна життєдіяльність (в т. ч. вирубка).

Відповідальність: тягне за собою накладення штрафу на громадян від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від семи до дванадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Кому підвідомче: Державне агентство лісових ресурсів України і його органи на місцях, Державна екологічна інспекція України.

Стаття 66. Знищення або пошкодження підросту у лісах.

Полягає у: знищенні підросту – фізичний, механічний, хімічний або інший негативний вплив, внаслідок якого відбувається повна втрата життєздатності та припинення функцій підросту на певній території.

Пошкодження підросту – часткове припинення або порушення функцій підросту. Життєздатність рослин при цьому зберігається.

Відповідальність: тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Кому підвідомче: Державне агентство лісових ресурсів України і його органи на місцях, Державна екологічна інспекція України.

Стаття 67. Здійснення лісових користувань не у відповідності з метою та вимогами, передбаченими в лісорубному квитку (ордері,) або лісовому квитку.

Полягає у: використанні лісових ресурсів за межами визначених у дозвільних документах ділянок або з порушенням вимог лісокористування, або використання не у відповідності із цілями, визначеними у дозволі.

Відповідальність: тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Кому підвідомче: Державне агентство лісових ресурсів України і його органи на місцях, Державна екологічна інспекція України.

Стаття 68. Порушення правил відновлення і поліпшення лісів, використання ресурсів спілої деревини.

Полягає у:

Відводі насаджень під санітарну рубку за відсутності санітарного та лісопатологічного обстеження, здійснення рубок, які не передбачені планами відповідних санітарно-оздоровчих заходів;

Невивезення у передбачені законодавством строки заготовленої деревини в ході рубки головного користування;

Порушення термінів проведення санітарних рубок;

Несвоєчасне очищення або очищення з порушенням вимог законодавства місць рубок від порубкових залишків, захаращення просік, доріг, смуг завширшки 20 метрів, що прилягають до лісосік;

Відповідальність: тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від п'яти до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 188-5. Невиконання законних розпоряджень чи приписів посадових осіб органів (інспектора Державної екологічної інспекції, громадського інспектора, працівника лісової охорони), які здійснюють державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів, радіаційної безпеки або охорону природних ресурсів.

Відповідальність: тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від дев'яти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від п'ятнадцяти до сорока п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Кому підвідомче: Державне агентство лісових ресурсів України і його органи на місцях, Державна екологічна інспекція України.

Кримінальні злочини, пов'язані з рубками лісу (відповідно Кримінального кодексу України) та їх підвідомчість.

Розслідуванням кримінальних правопорушень займається Національна поліція України.

Стаття 246. Незаконна порубка лісу.

Незаконна порубка дерев і чагарників у лісах, захисних та інших лісових насадженнях, що заподіяло істотну шкоду, а також вчинення таких дій у заповідниках або на територіях та

об'єктах природно-заповідного фонду, або в інших особливо охоронюваних лісах - карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

Принципи розмежування між адміністративним правопорушенням (ст. 65 КУпАП) і злочином (ст. 246 ККУ):

відсутність шкоди за наявності інших ознак злочину, передбаченого ст. 246 ККУ України (крім лісів, що належать до природно-заповідного фонду), автоматично переводить такі діяння в розряд адміністративних правопорушень, передбачених ст. 64, 65, 65-1, 67 КУпАП; рубка дерев на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду, а також інших лісах, що охороняються, має ознаки кримінального злочину незалежно від наявності та розміру заподіяної шкоди;

на сьогодні не існує чіткого визначення істотності шкоди. Відповідно до усталеної практики розгляду справ про рубки, до уваги береться розмір матеріальної шкоди, а також соціальна та екологічна небезпечність діяння.

3.5.6. Обов'язки національної поліції України

3.5.6.1. Повноваження національної поліції України

Витяг із ст. 23 Закону України «Про національну поліцію України».

Для кращого розуміння правильності і повноти дій поліції пропонуємо вашій увазі перелік повноважень поліції (що посадова особа поліції має право робити для попередження, припинення і ефективної боротьби з правопорушеннями у сфері лісового господарства).

Поліція відповідно до покладених на неї завдань:

здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень;

виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення;

вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень;

припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення;

вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;

здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;

здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності;

доставляє у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення.

Увага! Крім санкцій за порушення лісового законодавства, зазначених у відповідних статтях кодексу України про адміністративні правопорушення та кримінальному кодексі Україн, порушник зобов'язаний відшкодувати матеріальну шкоду (у разі її наявності).

3.5.6.1. Які превентивні заходи може застосовувати поліція

(ст. 31 Закону України «Про національну поліцію України»).

Превентивні поліцейські заходи:

перевірка документів особи;

опитування особи;

поверхнева перевірка і огляд;
зупинення транспортного засобу;
вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;
обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю;
проникнення до житла чи іншого володіння особи;
застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;
Правила зупинення транспортного засобу поліцією (ст. 35 Закону України «Про національну поліцію України»).

Поліцейський може зупиняти транспортні засоби у разі (витяг):

- якщо є інформація, що свідчить про причетність водія або пасажирів транспортного засобу до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, або якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб чи вантаж можуть бути об'єктом чи знаряддям учинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення;
- якщо транспортний засіб перебуває в розшуку;
- якщо необхідно здійснити опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути;
- якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху.

Розділ 4. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ

4.1. Внутрішній контроль лісосік

Власники лісових ділянок або постійні лісокористувачі здійснюють контроль якості робіт з відведення, перерахунку дерев та таксації лісосік під час здійснення цих заходів або після їх закінчення. Цей контроль здійснюється у присутності відповідальних виконавців та включає:

- перевірку якості робіт з відмежування лісосік і технічного оформлення матеріалів відведення на виділених лісових ділянках;
- здійснення контрольних переліків лісосік по кожного виду не менше ніж на 3 % від їхньої загальної площі, але не менше двох лісосік.

Обсяги контролю встановлюються окремо для рубок головного користування і для інших видів рубок в межах господарств і технічних виконавців. Підбір ділянок для контролю здійснюється статистичним методом або цілеспрямовано, при наявності ділянок зі значним відхиленням від матеріалів лісовпорядкування.

Перевірка розташування та розміру лісосік здійснюється тими самими методами та інструментами, що й відведення. Крім того, перевіряється кількість пнів для різних порід дерев. Використовуючи відомості про конвертацію діаметрів пня різних порід у діаметри стовбура на висоті грудей (див. табл. 2.5-2.7 у посібнику «Нормативно-справочні матеріали для таксації лісів України та Молдавії» під редакцією А.З. Швиденко, А.А. Строчинського, Ю.Н. Савича і С. Н. Кашпор) за якими розраховують запас та розміри можливих збитків (за відомістю матеріально-грошової оцінки). Існують внутрішні рекомендації ДАЛР, які використовуються для внутрішньої перевірки. Однак у разі переоцінки або недооцінки запасу деревини застосовуються тільки дисциплінарні заходи у зв'язку з неналежним виконанням робіт з відведення лісосіки, оскільки на законодавчому рівні зазначена нормативна документація не затверджена, а інша не розроблена.

Встановлені граничні значення, які дозволяють визнавати відведення і таксацію задовільними [11, 18]. Відхилення при відводах і таксації лісосік не повинні перевищувати граничні значення за кожним зі встановлених показників.

Контроль відведення, таксації та оцінки лісосік включає перевірку якості робіт з відмежування лісосік, технічного оформлення матеріалів відведення на виділених лісових ділянках та здійснення контрольних переліків лісосік.

Робота з відведення і таксації лісосік визнається незадовільною і виконується заново в таких випадках:

- при відведенні з порушенням чинних нормативно-правових актів (способу рубки, площі і ширини лісосік, терміну примикання тощо);
- при розходженні понад 10% даних перевірки з даними відведення за запасом ліквідної деревини на лісосіці загалом та запасом окремих порід;
- при розходженні у визначенні площі понад 2 %;
- при незадовільному відмежуванню лісосік (нечіткість меж, захаращеність візирів, відсутність ділянкових стовпів і пікетних кілків на кутах поворотів або написів на них тощо);

- відсутність в описовій частині відомостей щодо наявності на лісосіці цінних та рідкісних дерев, занесених до Червоної книги України, інших дерев, що не підлягають вирубуванню.

При виявленні помилок у матеріально-грошовій оцінці, неправильному встановленні розряду висот або розряду такс, в матеріали відведення відповідальні виконавці вносять необхідні виправлення.

Результати контролю за відведенням і таксацією лісосік оформляються актом перевірки з відведення і таксації лісосік у лісах (додаток 7)⁸.

За необхідності може проводитися також контрольний огляд з метою виявлення правомірності заперечень лісокористувача за матеріалами огляду. Рішення про проведення такого огляду приймає керівник лісогосподарського підприємства. Неявка лісокористувача до призначеного терміну не відмінює проведення контрольного огляду в односторонньому порядку.

Контрольний огляд проводиться тими ж методами, які застосовувалися при основному огляді.

Документи контрольного огляду підписують усі особи, що беруть у ньому участь. За відмови лісокористувача від підписання документів, в акті контрольного огляду робиться відповідний запис. Складається порівняльна відомість основного і контрольного оглядів із підведенням за ними підсумків виявлених порушень.

Достовірними вважаються дані контрольного огляду і за ними пред'являються претензії до лісокористувача.

Якщо огляд було проведено з порушенням діючих вимог робота з огляду визнається незадовільною. Посадові особи, що допустили неякісне проведення робіт з огляду, притягуються до відповідальності.

4.2. Управління та зовнішній контроль

Згідно із статтею 28 Лісового Кодексу України ДАЛР є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань лісового господарства. Його функції включають державне управління, координацію виконання заходів у галузі ведення лісового господарства, а також державний контроль за додержанням норм, правил та інших нормативно-правових актів з ведення лісового господарства. В той же час Лісовий Кодекс України делегує функції виконання вимог природоохоронного законодавства у лісовому господарстві Міністерству екології та природних ресурсів, Раді Міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським адміністраціям.

Чинне лісове законодавство не визначає обсягу повноважень цих органів у здійсненні державного контролю.

Згідно з Положенням, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 2 листопада 2006 р. № 1524, Міністерство екології та природних ресурсів здійснює відповідно до законодавства державний контроль за додержанням правил, нормативів, норм, лімітів,

⁸ «Методичні вказівки з відведення і таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах Державного агентства лісових ресурсів України». Затверджені наказом Державного агентства лісових ресурсів України від 21.01.2013 № 9

квот, умов дозволів та ліцензійних умов у сфері використання та охорони природних ресурсів, у тому числі лісів.

Фактично, ведення лісового господарства постійно контролюється здебільшого організаціями та органами (лісовими підприємствами та управліннями лісового господарства), діяльність яких пов'язана з лісовим господарством (відомчий самоконтроль) та періодично і частково – органами з охорони природи, аудиторськими органами та природоохоронною прокуратурою.

Інспектування охоплює контроль за дотримання законодавчих вимог, визначених у законодавчих актах ДАЛР щодо умов ведення лісового господарства, а також кількісних і якісних показників господарської діяльності. Один з таких актів визначає контроль за повнотою та правильністю відведення лісосік. Ці акти не передбачають перевірку фактичного обсягу лісозаготівлі після закінчення рубки.

Відсутність чіткої, зрозумілої та конкретної інформації про фактичні умови ведення лісового господарства підриває намагання здійснювати державний контроль згідно з вимогами Лісового Кодексу України. Втім, широкий загал стурбований екологічною ситуацією. В Інтернеті та у засобах масової інформації повідомляють про правопорушення у сфері охорони природи та лісового законодавства і надають висновки та рекомендації.

Розділ 5. ПЕРЕЛІК ЗАКОНОДАВЧО ВАЖЛИВИХ ДОКУМЕНТІВ ЛІСОКОРИСТУВАЧА⁹

5.1. *Документи, що підтверджують законність заготівлі деревини в лісових масивах лісогосподарських підприємств*

1. Проект організації та розвитку лісового господарства.
2. Розрахункова лісосіка для постійних лісокористувачів (власників лісів).
3. Дозволи на спеціальне використання лісових ресурсів та ліміти на користування ресурсами в межах територій та об'єктів ПЗФ.
4. Зведена відомість чергової річної лісосіки головного користування.
5. План проведення санітарно-оздоровчих заходів у лісах.
6. Зведена відомість насаджень, що потребують проведення санітарно-оздоровчих заходів.
7. План проведення рубок формування та оздоровлення лісів.
8. Польова перелікова відомість.
9. Нумераційні відомості при здійсненні вибіркового санітарного рубок.
10. Акт відведення лісосіки (акт призначення ділянки в рубку).
11. План інструментальної зйомки ділянки, відведеної в рубку.
12. Акт перевірки відведення і таксації лісосік у лісах.
13. Лісорубний квиток.
14. Технологічна карта розробки лісосіки.
15. Договір на виконання лісозаготівельних робіт з додатком (для організацій, які надають послуги по заготівлі деревини).
16. Акт огляду місця заготівлі деревини.
17. Паспорт об'єкта ПЗФ.
18. Охоронні зобов'язання об'єктів ПЗФ.

5.2. *Документи, що підтверджують законність руху лісопродукції на території лісогосподарського підприємства*

1. Наряд-акт на виконання робіт (Форма ЛГ-1).
2. Журнал виконаних лісогосподарських робіт (Форма ЛГ-2).
3. Журнал інших виконаних робіт (Форма ЛГ-3).
4. Щоденник приймання робіт по заготівлі (вивезенню) лісопродукції (Форма ЛГ-4).
5. Щоденник приймання робіт по розкряжуванню деревних хлестів (Форма ЛГ-5).
6. Рапорт про рух лісопродукції (Форма ЛГ-6).
7. Реєстр товарно-транспортних накладних (Форма ЛГ-9).

⁹ Джерело: FSC Національна Оцінка Ризику для України. Версія V 1-0. Forest Stewardship Council A.C. 2015.
http://maybutneditey.com.ua/wp-content/uploads/2015/12/CWNRA_Cat_1-UA_221215.doc

8. Книга обліку лісопродукції (Форма ЛГ-11).
9. Щоденник надходження сировини в цех переробки (Форма ЛГ-12).
10. Наряд-акт на переробку деревини (Форма ЛГ-15).
11. Відомість обліку виготовленої продукції переробки деревини і витрат сировини (Форма ЛГ-18).
12. Акт на зміну якості продукції (Форма ЛГ-19).
13. Наряд на відпуск лісопродукції (Форма ЛГ-20).
14. Журнал реєстрації нарядів на відпуск лісопродукції (Форма ЛГ-21).
15. Специфікація-накладна на відправлення лісопродукції залізницею (водним шляхом) (Форма ЛГ-22).
16. Журнал реалізації (відпуску) лісопродукції (Форма ЛГ-23).
17. Специфікація-накладна на відправлення лісопродукції (Форма ЛГ-25).
18. Інвентаризаційний опис лісопродукції (Форма Інв-1).
19. Відомість переліку наявності лісопродукції (Форма Інв-2).
20. Порівняльна відомість результатів інвентаризації лісопродукції (Інв-3).
21. ТТН-ліс у Держлісагенстві або 1-ТН в інших лісокористувачів.

Працюємо
разом заради
збереження
лісів

Розділ 6. ТРЕНІНГОВА ЧАСТИНА

6.1. Орієнтовний план тренувань громадських активістів

1. Практичний тренінг (2 дні в офісі 3 дні в полі)

Час	Що	Як	Хто
День 1			
9:01	Привітання організаторів - Хто ми, представити тренера та експертів	Усно	
9:15	Знайомство	Розташуйте себе на лінії, відповідно до *вашого настрою сьогодні *досвіду природоохоронної діяльності *віри, що зміни в Україні можливі (або щось інше) Чому ви обрали саме це місце? (обговорення)	Тренер і всі присутні
9:30	Очікування та мета тренінгу	Для активістів пропонується написати на стікерах, що вони б хотіли досягти\дізнатись протягом тренінгу (1 побажання на 1 стікері); тренер разом з учасником-волонтером кластеризують стікери за схожістю і озвучують аудиторії. Фокус на тому, що ми зможемо досягнути протягом тренінгу, а які очікування\потреби можна задовольнити надіславши додаткові матеріали або тет-а-тет	Тренер
10:00	Теорія: хто такий громадський інспектор, його права та обов'язки.	Розмова-інтерв'ю з державним екоінспектором або з тим, хто раніше був громадським інспектором; аудиторія задає питання, ділиться своїм досвідом	Тренер + інспектор
11:00	Перерва на каву		
11:30	Теорія	Виклад фахової інформації – для чого це робиться, як повинно бути..	Тренер експерт\інспектор +

13:00	Обід		
14:00	Методологія оцінки	Експерт розказує по-кроково, тренер робить графічні нотатки (схема на фліпчарті)	
14:30	Теорія	Виклад фахової інформації – як повинно бути, що і як ми робимо...	Тренер експерт\ інспектор +
15:30	Перерва на каву	(кава-чай в аудиторії до кінця дня)	
15:50	Практична частина	Закріплення матеріалу в парку	
16:30	Обговорення, питання	Розмова у неформальній атмосфері, що вдалось засвоїти	
17:30	Завершення	Подяка всім	
День 2 (у конференц залі)			
9:01	Презентація	Породи дерев	
9:45	Практична частина	Гра на запам'ятовування: гербарій з листочками дерев, назви інструментів тощо	
11:00	Перерва на каву		
11:20	Теорія	Виклад фахової інформації – як повинно бути, що і як ми робимо...	Тренер експерт\ інспектор +
12:00	Методологія оцінки	Експерт розтлумачує по-кроково, тренер робить графічні нотатки (схема на фліпчарті)	
13:00	Обід		
14:00	Невербальна комунікація	Чому це важливо; як розпізнавати невербальні сигнали і свідомо самому використовувати мову тіла. Активісти мають не тільки вміти розпізнавати емоції (загроза, брехня, страх і т.д.), а й контролювати свої. Якщо вони налаштовані на конфронтацію, інша сторона це відчує і конфронтацією все закінчиться. Нам потрібна впевненість – «я знаю свої права і твої права»	Тренер, групові вправи
14:30	Створення персон	Хто саме займається нелегальною рубкою? Створення персон у групах (описати background, mental portrait, чому людина цим займається, відкриті\приховані мотиви)	Групова вправа
15:20	Перерва на каву	(кава-чай в аудиторії до кінця дня)	
15:30	Сценарії розвитку подій	Учасники діляться на групи з 3 людей. Один грає роль активіста, один – персону з	

		попередньої вправи, інший – спостерігач.	
16:30		Обговорення, що вдалось засвоїти	
17:00	Підбиття підсумків	Чи всі очікування справдились? Кожному учаснику пропонується назвати, що йому сподобалось, щоб він хотів зробити, чому він навчився Заповнення анкети (при бажанні)	
17:30	Завершення	Подяка всім	
		Запрошення піти разом повечеряти	
Наступні 3 дні в лісі			

2. Орієнтовний план тренінгу (кейсовий), проект «Лісова варта». Робоча версія для тренерів проекту

Час	Що	Як	Необхідні матеріали	Результат	Хто
		БЛОК 1, День 1			
8:30	Привітання організаторів від	Представлення тренерів та експертів	Потрібний доступ до Інтернету	Учасники розуміють хто організатори і експерти, що це за проект «Лісова варта»	Модератор, експерти що тренують учасників
8:45	Знайомство	Кожен активіст розповідає про себе, про свій досвід боротьби з рубками лісу (якщо є) та про свою мотивацію (до 1 хв.).	-	Учасники розуміють хто бере участь у тренінгу	Модератор
9:15	Аудиторне заняття: Описовий приклад виявленого лісопорушення (Мета: ознайомити всіх учасників із проблематикою і специфікою визначення	Учасникам тренінгу (волонтерам) подається опис прикладу лісопорушення, яке було попередньо виявлено активістами під час інспекційної перевірки. Представлений приклад містить опис ситуації виявлення лісопорушення, здійснені активістами фото і	«Опис (кейс) виявленого лісопорушення» (1). Включаючи: - Пакет документів на право здійснення лісозаготівельної ділянки (лісорубний квиток, матеріально-грошова оцінка лісосіки,	Учасники вперше ознайомились із специфікою виявлення лісопорушень. <u>Результати роботи:</u> узгоджені у групі варіанти відповідей на питання представлені в описовому прикладі	Модератор, Експерти: відповідальний за експертну підтримку в написанні тексту кейсу, відповідальний за представлення

	лісопорушень)	заміри (записи додаються). Також містить офіційні документи (дані відведень і офіційні дозволи) від лісокористувача, який заперечує факт існування лісопорушення (додається). Однак активістам бракувало знань як перевірити різницю між задокументованими ними даними і представленими їм офіційними документами від лісокористувача, який здійснював рубку. Це призвело до відсутності однаковості серед активістів щодо того як їм довести справу до кінця (правильно ідентифікувати ділянку і представлені їм документи, документально оформити виявлену інформацію до правоохоронних органів для подальшої фахової перевірки). Учасники тренінгу (волонтери) діляться на групи по 5-6 чол., кожній групі подається опис прикладу лісопорушення і вони розходяться у різні сторони аудиторії для дискусії. Учасникам тренінгу потрібно ознайомитись із випадком і, під час дискусії у групі, опрацювати відповіді на перелік питань, які необхідно було вирішити	технологічна карта лісосіки, книга обліку заготовленої лісопродукції тощо); - Фотографії лісопорушень; - Матеріали перевірки волонтерами (перелікова відомість дерев, матеріально-грошова оцінка лісосіки, відомість обчислення розмірів і площі лісосіки здійснена в т.ч. за допомогою відзнятих GPS –тегів (GPS координат) Кількість – 30 екземплярів		всіх матеріалів для формування кейсу документи, фото, дані замірів і обрахунків
--	---------------	---	--	--	--

		активістам щоб правильно подати інформацію про виявлене лісопорушення до правоохоронних органів.			
9:45	Аудиторне заняття: Обговорення прикладу. (Мета: зрівняти рівень знань всіх учасників щодо проблематики визначень лісопорушень)	Учасники по черзі представляють узгоджені у групі варіанти відповідей перед всією аудиторією.	-	Учасники ввійшли у роль борців із лісопорушеннями. <u>Результати роботи:</u> Усні презентації відповідей учасників.	Модератор
10.00	Аудиторне заняття: Експертний розбір описового прикладу із поданням теоретичних знань щодо: загальних засад лісогосподарської діяльності (квартал, виділ, лісосіка); ознайомлення з породами регіону і загальними таксаційними характеристиками лісів; загальне ознайомлення з основними видами лісопорушень	Експерт надає правильні відповіді з представленням тематичних презентацій, з акцентом на фотографії лісопорушень, матеріали лісовпорядкування, документи на право здійснення лісозаготівельної та іншої лісогосподарської діяльності, бланки для записів даних.	- Електронні презентації за заявленими темами і їх роздруківки - 30 шт. (двохсторонні, по 4 слайди на 1 стор.); - Інструменти для лісових вимірювань (мірна вилка, мірна стрічка, висотомір) – по 1-4шт. з метою демонстрації.	Учасники зрозуміли різницю між тим як вони уявляли боротьбу із лісопорушеннями і тим як вона повинна відбуватись.	Модератор, Експерти:

10:45	Питання та відповіді	Експерти надають короткі і чіткі але дружлюбні відповіді щодо конкретних кейсів ухиляючись від детальних розповідей щодо методик визначень лісопорушень і уникаючи відповідей на загально філософські питання	-	Учасники чітко прояснили для себе конкретні випадки боротьби із лісопорушеннями описані у представлених кейсах	Модератор, Експерти:
11:00 Перерва на каву					
11.15	Аудиторне заняття: Презентація Екомапи під час кавування	Учасники беруть каву із тістечками і повертаються до аудиторії де експерт розкажує і демонструє можливості «Екомапи» у боротьбі із лісопорушеннями	- Електронна презентація про можливості «Екомапи» і її роздруковка - 30 шт. (двохсторонні, по 4 слайди на 1 стор.); Потрібний доступ до Інтернету.	Учасники зрозуміли можливості використання «Екомапи» у боротьбі із лісопорушеннями	Експерт:
11:30	Польове заняття: Визначення лісопорушень, перевірка ділянок (лісосік) у лісі	Всі учасники діляться на 4 мобільні групи і йдуть в ліс виявляти лісопорушення на заздалегідь обумовленій проблемній ділянці (визначати чи законна рубка і на неї є лісорубний квиток і інші офіційні документи, чи відповідає фактична площа (довжини сторін і розташування/конфігурація) лісосіки задекларованій у офіційних документах, чи не занижений обсяг деревини на ділянці, паралельно шукаємо	1) Інструменти вимірювань: 2) - мірна вилка – 10 шт, 3) - висотомір – 4 шт, 4) - мірна стрічка – 4 шт. 2) Бланки для записів: 1) - «Повідомлення про можливі лісопорушення» (2) – 30 шт.; 2) - «Полюва	Учасники тренінгу зрозуміли специфіку роботи волонтерів під час інспекційного обстеження лісів на предмет знаходження лісопорушень та ознайомились із специфікою вимірювань дерев і площ у лісі, первинній фіксації знайдених порушень. <u>Результат роботи:</u> Пакет заповнених бланків, фото із геотегами відіслані на Екомап або експерту	Експерти:

		інші можливі лісопорушення (незаконний поруб, неправильно підписаний стовпчик, наявність і правильність маркування меж лісосіки і дерев,). При цьому кожній групі видається комплект бланків для ідентифікації лісопорушень і нотування польових записів. Присутній при кожній групі експерт, відповідає тільки (!) на поставлені волонтерами <u>технічні питання</u> щодо правильності застосування інструментів (фотофіксації), техніки вимірювань, здійснення записів у відповідні бланки з метою фіксації лісопорушень, які вони знаходять на своєму маршруті. Експерт слідкує за маршрутом і направляє групу на ефективне використання виділеного часу без самотійного втручання у дискусії і хід обговорення, присікаючи при цьому «філософські» дискусії (неефективне використання часу).	перелікова відомість громадського контролю» (3) – 30 шт. 3) 4) 3) Роздруківки презентаційних матеріалів (породи дерев, глосарій – по 30 шт. кожного) (двохсторонні, по 4 слайди на 1 стор.). 4) Інше: - Папки поліетиленові для зберігання роздруківок і бланків (з логотипами проекту) – 30 шт.; - Олівці – 30 шт., планшети підставки – 30 шт.; - Крейда біла – 2 пачки, - Запасні свіжі батарейки для приборів – 12 шт.		
13.40	Аудиторне заняття: Формування списку проблем із яким зустрілись учасники	Повернення в аудиторію і формування списку проблем із яким зустрілись учасники під час фіксування лісопорушень	Чистий папір – 1 пачка, ручки – 30 шт.	Учасники тренінгу розуміють які знання їм необхідні для успішного виявлення і фіксування лісопорушень.	Модератор, експерт –

	під час фіксування лісопорушень	кожною мобільною групою. Список проблем передається модератору.		Результат роботи: список проблем	
14:00 Обід					
15:00	Аудиторне заняття: Представлення результатів інспекції проблемної ділянки	Учасники від кожної із мобільних груп по черзі презентують перед всією аудиторією знайдені під час інспекції проблемної ділянки правопорушення.	5)	Учасники зрозуміли специфіку інспекцій лісу при виявленні лісопорушень. Результат роботи: виступи учасників.	Модератор, експерт –
15:40	Аудиторне заняття: Експертний розбір виявлених лісопорушень і відповіді на проблеми із яким зустрілись учасники під час фіксування лісопорушень із поданням теоретичних знань щодо: структури відомчого підпорядкування лісокористувачів та адміністративної вертикалі (відомство, обласні управління, лісові та інші підприємства); детальне	Експерти детально розбирають процес виявлення лісопорушень кожною мобільною групою, звертаючи увагу на теоретичне підкріплення, попередньо сформувавши свої відповіді на представлених від мобільних груп питаннях (структура управління лісовим господарством, детальніше про можливі види лісопорушень і загальне ознайомлення із способами їх вимірювання. Різниця між вибіркоvim та суцільним способами вирубування дерев. Представити інформацію про правила простих вимірювань: діаметрів, висот, площ лісосік тощо)	- Електронні тематичні презентації і їх роздруківки (двохсторонні, по 4 слайди на 1 стор.) - 30 шт.	Учасники тренінгу отримали загальне уявлення про структуру ведення лісового господарства в Україні, його підпорядкування, детально ознайомились із видами лісопорушень і способами їх фіксування, зрозуміли що існують правила вимірювань діаметрів і висот дерев, різними способами вимірювання площ у лісі (бусоль, GPS чи кроки). Результат роботи: Пакет заповнених бланків, фото із геотегами	Експерти:

	ознайомлення з видами лісопорушень і способами їх фіксування				
16:15-16:30 Перерва на каву					
17:30	Аудиторне заняття: Правильне оформлення здійснених під час перевірки у лісі замірів і їх передача експерту	Кожна мобільна бригада дооформляє здійснені у лісі записи і передає їх експерту для подальших камеральних обрахунків з метою обчислення заміряних площ, запасів деревостану чи об'ємів окремих колод/хлестів/дерев. Експерт допомагає правильно заповнити і оформити бланки для записів і звертає увагу де і як можна знайти експерта для обрахунків (модератор Екомап, проекти на кшталт «Лісова варта», природохоронні ГО, тематичні групи в соцмережах місцеві активісти з числа лісівників, держекоінспекція тощо).	Попередньо заповнені у лісі учасниками тренінгу польові бланки і чисті (запасні) бланки для записів: 1) «Повідомлення про можливі лісопорушення» (2) – 30 шт.; 2) «Польова перелікова відомість громадського контролю» (3) – 30 шт.; Акт перевірки і відведення таксації лісосік (4) – 30 шт.	Учасники навчилися правильно вносити дані здійснених замірів і підсумовувати їх результати, передавати експерту для подальших обчислень. <u>Результат роботи:</u> Правильно заповнені бланки: 1) Повідомлення про можливі лісопорушення; 2) Польова перелікова відомість громадського контролю; 3) Акт перевірки і відведення таксації лісосік (частково) Надіслані фото із геотегами відіслані на «Екомап» або експерту.	Експерти:
18:20	Робота на вечір	Модератор роздає всім учасникам посібник: «Здійснення громадського контролю лісозаготівель» та звертаючи увагу на розданий раніше бланк «Повідомлення про можливі лісопорушення» - просить детальніше	6) - Друкований посібник: «Здійснення громадського контролю лісозаготівель» - 30 шт. 7) - «Відомість матеріальної оцінки лісосіки» (6) - 30 шт. 8)	Учасники мають можливість більш детально ознайомитися із основними видами лісопорушень і правилами їх визначення.	Модератор

		ознайомитись із правилами визначення тих лісопорушень з якими вони стикнулись під час польових тренувань, а сам здійснює матеріальну оцінку лісосік на основі польових даних заміряних волонтерами під час денного тренування.			
18:30 Вечеря					
19:00	Неформальне спілкування із експертами і учасниками тренінгу за межами аудиторії	Міжособистісне спілкування на теми, що цікавлять учасників тренінгу у неформальній обстановці	Бланки заповнені: “Медовуха козацька” – 60 шт.	Учасники прояснили для себе інші питання, які не ввійшли до 1 дня тренінгу і не ввійдуть до 2 дня, враховуючи загально-філософські ☺	Всі хто залишається на нічліг
БЛОК 1, День 2					
8:30	Аудиторне заняття: Повторення засвоєної під час попереднього тренінгу інформації	Експерт збирає від учасників бланк «Повідомлення про можливі лісопорушення» і по черзі просить розказати коротко як учасники виявлятимуть якість лісопорушення зазначене у бланку на основі вчорашньої інформації (можливі повтори, але з максимальним охопленням всіх видів лісопорушень, які були розглянуті напередодні). Експерт оцінює відповіді волонтерів поправляючи їх і вносячи відповідні записи до заздалегідь розробленого бланку оцінки знань (кращим буде вручатися грамота).	Бланк: 9) «Оцінка рівня засвоєних знань учасниками тренінгу» (5) - 1 шт. Під закінчення цього заняття, модератор роздає кожному учаснику «Мініброшюри-складачки щодо алгоритму дій під час громадського контролю»	Кожен з учасників знає про основні види лісопорушень і розуміє їх алгоритм ідентифікації. Результат роботи: Заповнений експертом бланк оцінки рівня засвоєних знань учасниками тренінгу (виявлення найкращих).	Модератор, Експерти:

9:30	<u>Аудиторне заняття:</u> Обрахунки даних замірних у лісі	Експерт представляє обрахунки вчорашніх замірів від різних мобільних бригад та ознайомлює волонтерів як він це зробив, доповнюючи свою розповідь презентаціями щодо: основ таксації (визначення розрядів висот дерев, матеріально-грошова оцінка тощо)	Електронні презентації щодо методики обчислень здійснених замірів. Бланки: 1) - «Польові перелікові відомості громадського контролю» (3) (заповнені); 2) – «Відомість матеріальної оцінки лісосіки» (6) (вже обраховані експертом).	Учасники тренінгу розуміють процес обрахунків вимірів.	Модератор, Експерти:
10:10	<u>Аудиторне заняття:</u> Порівняння (визначення розходжень) фактично обрахованих результатів із записаними у дозвільній документації, ознайомлення з основними видами рубок (лісокористування)	Експерти показують як порівняти отримані результати від інспекційних замірів із записаними у дозвільній документації, де знаходяться потрібні записи і як визначити розходження, який допустимий відсоток розходжень, після якого розходження трактується як правопорушення, як формувати висновки перевірки. Експерт дуже коротко ознайомлює з видами рубок: рубками головного користування (суцільнолісосічні, вибіркові, поступові), санітарними (суцільні, вибіркові); рубками догляду (прохідні,	1) Обраховані відомості матеріальної оцінки лісосіки (6); 2) Заповнені частково акти перевірки і відведення таксації лісосік (4)	Учасники тренінгу розуміють допустимі норми розходжень результатів обстежень і представлених в офіційних документах. <u>Результат роботи:</u> Повністю заповнені акти перевірки і відведення таксації лісосік	Модератор, Експерти:

		проріджування, прочистки, освітлення).			
10:40 Питання та відповіді. Перерва на каву					
11:00	<u>Інспекційне завдання у лісі:</u> Визначення лісопорушень, перевірка ділянок (лісосік) (ті ж самі лісові ділянки)	Всі учасники діляться на 4 мобільні групи і йдуть в ліс виявляти лісопорушення на заздалегідь обумовлених проблемній ділянці (визначати чи законна рубка і на неї є лісорубний квиток і інші офіційні документи, чи відповідає фактична площа (довжини сторін і розташування/конфігурація) лісосіки задекларованій у офіційних документах, чи не занижений обсяг деревини на ділянці, паралельно шукаємо інші можливі лісопорушення (незаконний поруб, неправильно підписаний стовпчик, наявність і правильність маркування меж лісосіки і дерев,). При цьому кожній групі видається новий комплект бланків для ідентифікації лісопорушень і нотування польових записів: визначення конфігурації зрубаної ділянки (фотофіксація із геотегом всіх кутів зрубаної ділянки, або стовпчиків якщо є,	1) Інструменти для вимірювань: 10) - мірна вилка – 10 шт, 11) - висотомір – 4 шт, 12) - мірна стрічка – 4 шт. 2) Бланки для записів: 5) - «Повідомлення про можливі лісопорушення» (2) – 30 шт.; 6) - «Польова перелікова відомість громадського контролю» (3) – 30 шт.	Учасники тренінгу попрацювали здійснювати інспекційне обстеження лісів на предмет знаходження лісопорушень та вміють ідентифікувати основні породи дерев, вимірювати розміри дерев/хлестів/колод/дров/пнів, величину площ зрубів чи вибіркового лісосік, правильно фіксувати знайдені порушення. <u>Результат роботи:</u> Пакет заповнених бланків для польових вимірювань, фото із геотегами відіслані на Екомап або експерту	Експерти:

		можливий обмір довжин ліній зрубаної ділянки), обрахунок кількості зрубаних дерев (пеньків) і їх діаметрів, кількості ростучих дерев і їх (порід, діаметрів, категорій технічної придатності), висот 10-ти дерев із середніми характеристиками по кожній породі, здійснення записів у відповідні бланки з метою подальшого документування і фіксації лісопорушень, які вони знаходять на своєму маршруті. Кожна мобільна група виявляє максимальну кількість лісопорушень на маршруті за обмежений час. Переможців експерт записує до бланку оцінки знань (кращим буде вручатися грамота).			
13:00 Обід із собою у лісі (канапки, яблука, вода)					
14:00	Аудиторне заняття: Повернення в аудиторію, здійснення обрахунків, визначення розходжень (кава-чай в аудиторії до кінця дня)	Учасники повертаються в аудиторію для здійснення обрахунків, визначення розходжень, оформлення документів	Всі заповнені у лісі документи, а також додатково: бланки «Відомість матеріальної оцінки лісосіки» (6) – 30 шт.	Учасники тренінгу навчилися тісно співпрацювати із експертами з метою визначення відхилень наявних обсягів із вказаними у документації, розуміють як задокументувати процес виявлення лісопорушення і встановити його величину (наявність недопустимого розходження або відсутність правових підстав для	Експерти:

				здійснених дій) <u>Результат роботи:</u> Звіт про здійснені інспекційні перевірки громадськими волонтерами, заповнені бланки (повідомлення про можливі лісопорушення; польова перелікова відомість громадського контролю), фотофіксація із координатами ділянки, висновки про розходження із пред'явленими документальними дозволами (акт перевірки і відведення таксації лісосік), інші документи чи їх копії які формують доказову базу лісопорушень.	
15:30	<u>Аудиторне заняття:</u> Правила написання скарг/звернень	Основні правила написання звернень до контролюючих та правоохоронних органів	Шаблони (бланки) звернень до контролюючих та правоохоронних органів	Учасники знають як правильно написати звернення до контролюючих та правоохоронних органів. Знають куди і кому їх надсилати. <u>Результат роботи:</u> заповнені бланки звернень до контролюючих та правоохоронних органів.	Експерт з правових питань:
16:00	<u>Аудиторне заняття:</u> Оформлення висновків і звітів для передачі у правоохоронні органи	Оформлення скарг, звернень, заяв, висновків і звітів для передачі у правоохоронні органи	Попередньо підготовлений пакет матеріалів щодо здійсненої перевірки лісопорушень, заповнені бланки звернень до	Учасники навчилися оформляти звіти про перевірки на наявність лісопорушень у правоохоронні органи. <u>Результат роботи:</u>	Експерти:

			контролюючих та правоохоронних органів	Оформлені заяви до контролюючих та правоохоронних органів із додатками (звіт про здійснені інспекційні перевірки громадськими волонтерами, заповнені бланки (повідомлення про можливі лісопорушення; польова перелікова відомість громадського контролю), фотофіксація із координатами ділянки, висновки про розходження із пред'явленими документальними дозволами (акт перевірки і відведення таксації лісосік).	
17:00	<u>Аудиторне заняття:</u> Правила складання протоколу і безпеки при проведенні рейдів	Розповідь екологічного інспектора	13)	Учасники ознайомились із практичними випадками які трапляються під час здійснення перевірок лісопорушень	Модератор, Екоінспектор
17:20	Питання та відповіді				Модератор, Екоінспектор
17:30	<u>Аудиторне заняття:</u> Підсумкове обговорення	Підбиття підсумків, озвучення учасниками найважливіших моментів з почутого і засвоєного	14)	Учасники знають чого очікувати у майбутньому, як їх можуть залучати в рамках проекту і як вони можуть самостійно координувати свої зусилля у боротьбі із лісопорушеннями	Модератор, експерти
18:00	Нагородження учасників сертифікатами та грамотами, вручення футболок проекту		Бланки (із заповненими ПІБ): 15) - Сертифікат про проходження тренінгу (7) – 30 шт.;	Учасники отримали позитивні враження щодо тренінгу	Модератор

	«Лісова варта»		16) - Грамота (8) – 30 шт.; 17) Футболки із логотипами проекту – 30 шт.		
18:30 Фуршет					
		День X (у лісі, проведення інспекційних перевірок (рейдів))			

Інструменти:

- 1) - мірна вилка – 10 шт.;
- 2) - висотомір – 4 шт.;
- 3) - мірна стрічка – 4 шт.
- 4) – сокирка - 1 шт.

Допоміжні довідкові матеріали:

- «Опис (кейс) виявленого лісопорушення» (1);
- Електронні презентації за заявленими темами і їх роздруковки (двохсторонні, по 4 слайди на 1 стор.);
- Роздруковки презентаційних матеріалів (породи дерев, глосарій)
- «Мініброшюри-складачки щодо алгоритму дій під час громадського контролю»;
- Шаблони (бланки) звернень до контролюючих та правоохоронних органів (п.3.5.5 Посібника);
- Посібник: «Здійснення громадського контролю лісозаготівель».
- Сортиментні таблиці.....
-

Бланки документів

- «Повідомлення про можливі лісопорушення» (2);
- «Оцінка рівня засвоєних знань учасниками тренінгу» (5)
- Сертифікат про проходження тренінгу (7) – 30 шт.;
- «Польова перелікова відомість громадського контролю» (3);
- Акт перевірки і відведення таксації лісосік (4);
- «Відомість матеріальної оцінки лісосіки» (6);

6.2. Методика перевірки ділянок, відведених у рубки головного користування; суцільних і вибіркового санітарних та інших рубок, вивезення продукції з лісосік

6.2.1. Алгоритм дій при перевірці під час громадського контролю:

1. Перевірка наявності відповідної дозвільної документації і отримання їх копій (списки документів залежно від видів рубок, надати по абзацу тексту на що звернути увагу)
2. Збір польових даних (перевірка в лісі)
 - 2.1. Виявлення місця розташування ділянки в межах поквартально-видільної мережі лісництва та ідентифікація розташування ділянки в натурі. Визначення розташування за допомогою GPS.
 - 2.2. Визначення меж і розмірів лісосіки. Вимірювання відстаней (перешкоди і точність вимірювання). Остовблення ділянок (приклад) і відмежування крайніх дерев (межових)
 - 2.3. Обміри ростучих дерев у розрізі:
 - порід;
 - ступенів товщини;
 - 2.4. Обміри стовбурів зрубаних дерев чи їх частин (тільки у випадку якщо вивозка деревини із лісосіки ще не розпочалась)
 - 2.5. Обміри пнів зрубаних дерев (тільки у випадку якщо вивозка деревини із лісосіки вже розпочалась). Примітка – пропозиції до змін до законодавства стосовно врахування результатів отриманих за допомогою цього способу.
3. Перевірка документації (ТТН) на перевезення деревини на транспортному засобі (дату, порода, об'єм, категорія деревини (ділова чи дров'яна), наявність і номер бирки/бирок)
4. Виконання обрахунків виконаних замірів (площу лісосіки, запас деревини)
5. Звірка із даними зазначеними у відповідній дозвільній документації лісокористувача та визначення відхилень
6. Оформлення належної документації (актів, висновків, звіту) їх оприлюднення у місцевих, регіональних та національних ЗМІ) і передача відповідним компетентним органам (держкоінспекція, прокуратура і тп)

6.2.2. Порядок дій з метою отримання відомостей щодо запланованих і діючих лісозаготівель

6.2.2.1. Перевірка наявності відповідної дозвільної документації і отримання їх копій

Перевірку розпочинають із аналізу переліку ділянок, що призначені підприємством у рубку. Найбільше зловживань відбувається у стиглому здоровому лісі призначеному до РГК або санітарних рубок (ССР або ВСП), де можна заготовити значний обсяг ділової деревини.

Для початку необхідно отримати від лісгосподарського підприємства документи для перевірки даних про законну лісозаготівельну діяльність на його території. Для цього перш за все перевіряють наявність необхідної інформації на офіційному вебсайті лісгоспу (див. Рис. 16), якщо вона відсутня або її недостатньо то формують письмовий запит на отримання публічної інформації, іншу інформацію можна отримати відвідавши контору лісочористувача та скопіювавши необхідні документи, якщо отримати копії не можливо то активіст фотографує наявні документи таким чином щоб було розбірливо зрозуміло всі надписи і цифри, помітки на документах. Інформація про незаплановані рубки формування і оздоровлення лісів (куди відносяться й всі санітарні рубки) повинна також знаходитись у Департаменті екології та природних ресурсів облдержадміністрації.

Активіст передає отримані дані експерту (державному інспектору чи іншій фахово компетентній особі) для подальшого співставлення отриманої із різних джерел інформації й прийняття рішення щодо законності підстав призначення рубки в лісі.

Експерт перевіряє чи рубка запланована матеріалами лісовпорядкування, чи вона запланована лісочористувачем, чи дотримана процедура узгодження, огляду і відведення лісосіки.

lvivlg.com.ua/Основні-показники-діяльності.php

Q: ОВЗ рубки

Документи Основні показники діяльності

Лісорубні квитки 2015 рік ДП Львівський лісгосп.xls

Виконання планів РФОЛ в 2015 році.xls

Інформація щодо видачі дозвілених документів (лісорубних квитків) на проведення рубок формування та оздоровлення лісів в ДП "Львівське ЛГ" станом на 11.01.2016р.

№ з/п	Лісочористувач (лісгосподарське підприємство)	Лісництво	№ лісорубного квитка	Дата видачі	Категорія лісів	Вид, спосіб рубки	Господарська секція	Намер кварталу	Номер виділу	Площа, га	Запас, куб.м.		с/рада
											загальний	ліквідний	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1	ДП "Львівське ЛГ"	Завадівське	17	31.12.2015	1	ВСР	Бкл	3	2	6,5	126	105	Лозинська
2	ДП "Львівське ЛГ"	Завадівське	17	31.12.2015	1	ВСР	Бкл	39	2	7,4	209	160	Зашківська
3	ДП "Львівське ЛГ"	Завадівське	17	31.12.2015	1	ВСР	Бкл	63	31	3,1	68	53	Зашківська
4	ДП "Львівське ЛГ"	Красівське	18	31.12.2015	2	ВСР	Бкл	14	1	4,5	154	119	Красівська
5	ДП "Львівське ЛГ"	Красівське	18	31.12.2015	2	ВСР	Дз	70	10	4,7	71	58	Гонятичівська
6	ДП "Львівське ЛГ"	Лалайське	19	04.01.2015	2	ВСР	Сз	13	15	5,8	85	60	Повітнянська
7	ДП "Львівське ЛГ"	Лалайське	19	04.01.2015	2	ВСР	Дз	27	22	1,0	22	16	Керницька
8	ДП "Львівське ЛГ"	Лалайське	19	04.01.2015	2	ВСР	Дз	38	9	1,2	32	26	Оброшинська
9	ДП "Львівське ЛГ"	Лалайське	20	04.01.2015	2	ОВЗ	Сз	33	12	3,2	10	5	Оброшинська
10	ДП "Львівське ЛГ"	Лалайське	20	04.01.2015	2	ОВЗ	Гз	33	18	4,3	21	20	Оброшинська

Попередній раз виводилося з січня 2016 року

Рис. 16. Відомість виданих лісорубних квитків постійному лісочористувачеві розміщена у вільному доступі на сайті ДП «Львівське ЛГ»

Документи, які характеризують загальну лісозаготівельну діяльність лісгосподарського підприємства:

1. План проведення рубок формування і оздоровлення лісів (річний) – копіюється.
2. Розрахункова лісосіка – копіюється.
3. Карта-схема лісонасаджень.

4. Таксаційний опис.
5. Проектувальні лісовпорядкувальні відомості.
6. План санітарно-оздоровчих заходів.

Документи, які характеризують особливості ділянки на якій відбуваються лісозаготівельні процеси:

1. Акт лісопаталогічних обстежень ділянки.
2. Планшети (на яких розташовано ділянки рубки).
3. План відведеної в рубку ділянки.
4. Польова перелікова відомість ділянки.
5. Нумераційна відомість при здійсненні вибіркових санітарних рубок.
6. Відомість матеріально-грошової оцінки лісосіки.
7. Акт відведення лісосіки.
8. План інструментальної зйомки ділянки, відведеної в рубку.
9. Акт перевірки відведення і таксації лісосік у лісах.
10. Договір на виконання лісозаготівельних робіт з додатком (для організацій, які надають послуги по заготівлі деревини).
11. Акт огляду місця заготівлі деревини.
12. Технологічна карта розробки лісосіки.
13. Лісорубний квиток.
14. Книга обліку лісової продукції.
15. Журнал обліку використання електронних биірок.
16. Копії товарно-транспортної накладної.
17. Книга розходу лісу.

Коментар:

У разі, якщо ви мали нагоду обстежити ділянку лісу на предмет законності лісозаготівель в першу чергу, то в такому разі документообіг в конторі перевіряється пізніше. Основною безальтернативною ознакою незаконної рубки, після встановлення підозрілих фактів є відсутність «лісорубного квитка» на проведення рубки саме на цій ділянці лісу. Ці лісорубні квитки (або їх копії) в обов'язковому порядку знаходяться в конторі лісництва, лісгоспу, або в офісах інших підприємств-лісокористувачів.

В разі відмови надати копію цього документу зателефонуйте у відділок поліції, вони зобов'язані реагувати на повідомлення про нелегальні рубки та мають перевірити дозвільні документи. Якщо міліція не реагує, повідомте письмово територіальний відділ екологічної прокуратури (див. останній пункт щодо заключного порядку дій активістів).

6.2.2.2. Збір польових даних (перевірка в лісі)

Роботу починають із знаходження в лісі ділянки де планується, відбувається чи відбулася нещодавно рубка. Найбільше проблем може відбуватися у деревостанах старшого віку, де є значна кількість високовартісної (ділової) деревини.

Мета перевірки: виявити приховані правопорушення економічного характеру, що заключаються у заниженні виходу ділової деревини, дров, списання у відходи як ділової, так і дров'яної деревини тощо.

6.2.2.3. Виявлення місця розташування ділянки в межах поквартально-видільної мережі лісництва та ідентифікація розташування ділянки в натурі

Активісту здійснити:

- визначення GPS координат не тільки кутів лісосіки а й квартального стовпа, вказавши перелік назв використаних приладів із вказанням похибки приладу, здійснити знімання координат і передати їх експерту використавши GPS прилад чи мобільний телефон включивши режим визначення місцезнаходження на Google Map і переславши (через режим поділитись) координати на електронну скриньку;
- фотографування кожного кута лісосіки (стовпчики лісосіки і ділянку) попередньо включивши геотег (теж саме для квартального стовпа);
- додаткове вимірювання відстані (для перевірки безпосередньо на місці) між кутами лісосіки (використавши мірну стрічку або далекомір чи навіть кількість кроків) та кутів (азимутів) між стовпчиками (при наявності геодезичного інструменту - бусолі).

Активісти передають отримані дані експерту.

Додаткові відомості:

Розробка лісосік у вітчизняному лісовому господарстві проводиться бригадами лісорубів (приватними чи штатними робітниками), тому їх наявність свідчитиме про здійснення лісозаготівлі. Згідно вимог законодавства і лісової сертифікації всі роботи повинні проводитись дотримуючись цілого ряду процедур, необхідних для збереження здоров'я працюючих і просто відвідувачів лісових масивів:

- На під'їзних шляхах на межі небезпечної зони в обов'язковому порядку повинен бути встановлений забороняючий знак з написом «Звалювання лісу! Проїзд і прохід заборонені» (Рис. 17). Але він не повинен бути прибитим до дерева!

Рис. 17. Забороняючий знак з написом «Звалювання лісу! Проїзд і прохід заборонені» (Фото: Голуб М.)

- Всі члени робочої бригади повинні бути вдягнені у спецодяг а саме непрорізні штани, непрорізну обув, яскравого кольору (зазвичай помаранчеву) жєлетку і захисні шоломи з захистом для вух. Це мінімальний перелік того, що повинні мати законно працюючі лісоруби і ніколи не матимуть ті хто незаконно працює в лісі (Рис. 18 і 19).

- Усі лісоруби шостого розряду (вальники лісу) і трактористи мають посвідчення.

Відсутність вищеперерахованих факторів і атрибутів може бути приводом для існування ризиків відносно грубого порушення законодавства.

Рис. 18. Ознаки законно-працюючої бригади лісорубів (Фото: Голуб М.)

Рис. 19. Існують ризики відносно законності лісозаготівлі (Фото: Голуб М.)

Ділянка, що відведена у рубку повинна бути відмежована і остовблена. На стовпчиках, що стоять, як правило на кутах ділянки, повинно бути вказано вид рубки, рік проведення, квартал, виділ, де відбувається рубка і площа лісосіки (ділянки).

Наприклад: надпис 19-12.1; СР-15; 1,5 га означає наступне: Санітарна рубка, що проводилась у 2015 році у кварталі 19, виділ 12 підвиділ 1, площею 1,9 га (Рис. 20).

Рис. 20. Діляночний стовпчик (Фото: Голуб М.)

Можливий варіант СРС – санітарна рубка суцільна; Г. К – 2016 – головне користування 2016 р., СВЛР – суцільна вузьколісосічна рубка (головного користування) та інші. Написи на інших вибіркових рубках відрізняються тільки аббревіатурою. Замість «СРС» можуть бути ПРЖ - проріджування, ПРХ - прохідна, ІГР – інші господарські рубки. Також можуть бути відхилення щодо надписів залежності від підходів: «СПР», «РГК» «СР» в значенні санітарна рубка і т.д. (це незначні порушення).

На практиці переважно мають місце такі порушення:

- Як правило на ділянках санітарних вибіркових і інших вибіркових рубок встановлюється один, або два стовпчика – це відхилення від вимог;
- Повна відсутність стовпчика це ознака недбалості або незаконної рубки;
- Написи на стовпцях повинні відповідати встановленим у лісовому господарстві Остап – це питання культури виробництва і взагалі «обличчя» лісководів. Напис повинен чітко ідентифікуватись, стовпчик має бути без залишків кори.

6.2.2.4. Визначення меж і розмірів лісосіки

Активісти проводять ті ж самі заміри, що і в п.1, перевіряючи на можливий вихід за межі законно встановленої площі лісосіки із визначенням фізичного маркування крайніх дерев, які виходять за межі лісосіки– експерт порівнює отримані від активістів заміри із документальними відомостями і встановлює похибку (різницю в площах).

Активісти передають отримані дані експерту.

Додаткові відомості:

У випадку виявлення декількох звалених дерев необхідно обстежити прилежну територію лісонасадження. Зазвичай законні рубки не обмежуються вирубкою декількох дерев, тому на ділянці лісу повинні бути ще намічені під вирубання дерева. Це так звані відмічені дерева – на рівні грудей на них повинні бути позначки спеціальним «різцем», або фарбою: яку господарську приналежність має деревина стільки відміток повинно бути зроблено на стовбурі. Наявність таких позначок (Рис. 21.) свідчитиме про законність вирубки та те, що ви потрапили на лісосіку.

Рис. 21. Відмічені дерева в рубку мають позначки спеціальним «різцем» та клеймо на кореневій лапі (у випадку вибіркових вирубувань) (Фото: Голуб М.)

Далі потрібно віднайти межі ділянки, які повинні бути визначені як у випадку суцільного рубання так і у випадках проведення інших законних рубок. Головна вимога законодавства стосовно цього – чіткий відбиток тавра вздовж так званого «візиру». У випадку суцільних рубок вздовж межі рубки мають бути позначки у вигляді затісування і тавра на рівні грудей (Рис. 22).

Рис. 22. Дерево, що межує із суцільнолісосічною ділянкою має позначки позначки у вигляді затісування і тавра на рівні грудей (Фото: Голуб М.)

Сам візир повинен бути очищений від кущів та парослі. Всі інші позначки, тобто фарбою, затісування сокирою та інше – порушення.

6.2.2.5. Обміри ростучих дерев

Активісти здійснюють обміри ростучих дерев у розрізі:

- **порід** (використовуючи польовий посібничок визначення порід дерев – фото стовбура, листка/хвої, крони, додатково, активісту сфотографувати ті дерева, які він не зумів ідентифікувати, присвоївши їм певну цифру для запису замірів);
- **ступенів товщини** (відповідно до зазначених вище правил замірювання товщини дерев);
- **категорії технічної придатності** (для визначення сан стану – та наявності відповідних ознак пошкодження дерев шкідниками чи хворобами) – (відповідно до зазначеного вище порядку визначення категорії).

Активісти здійснюють виконання обмірів дерев на всій лісосіці або на її частині вказуючи мету обстеження: заниження кількісних і якісних характеристик деревини чи обмір дерев на частині ділянки що виходить за межі законно виділеної лісосіки.

Якщо не можливо здійснити обміри дерев то перераховують їх кількість (ростучих чи/а також зрубаних) наносячи крейдяні мітки на враховані екземпляри.

Активісти передають отримані дані експерту.

Додаткові відомості:

Отже наступний крок – *перевідвод (переоблік) дерев на лісосіці, з їхнім поділом на ділові, напівділові, дров'яні і неліквідні дерева.*

Ділові – це здорові дерева з довжиною стовбура, з якого можна отримати хоча б дрібну ділову деревину (не сухостій), яка повинна бути не менша 6,5 м з діаметром у верхній частині (верхньому відрубі) не менше 14 см в корі.

Півділові здорові дерева з довжиною стовбура, з якого можна отримати ділову деревину довжиною, від 2 м до 6,5 м.

Дров'яні – це сухостійні, але з міцною деревиною дерева, або здорові дерева з зараженою шкідниками деревиною, що вже не може служити для отримання пиломатеріалів.

Неліквід – повністю трухляві, але стоячі дерева, деревина яких не може використовуватись навіть на дрова.

Облік і замір дерев проводиться мірною вилкою на висоті 1,3 м від землі (на висоті грудей) з занесенням у перелікову відомість за 4 см ступенями товщини.

У трьох дерев із центральних ступеней товщини заміряють висотоміром висоту, при цьому фіксується і діаметр дерев. Найкраще (по можливості) заміряти висоту і діаметр у зрубаних дерев. Оскільки перед початком рубання на лісосіці головного користування можуть бути (навіть в більшості господарств повинні бути) зрізані модельні дерева.

Такий же облік проводиться, коли у насадженнях проводиться вибірка окремих дерев при вибірковій санітарній рубці чи поступовій рубці. У цьому випадку переоблік стосується не всіх дерев, а лише тих, що відмічені у рубку. Всі дерева відведені в рубку відмічені порізами на корі до деревини шириною 1 – 1,5 см і довжиною 20 – 30 см («рашпаки»), також можуть мати номерацію, яку необхідно звірити із «Нумераційною відомістю при здійсненні вибірових санітарних чи інших рубок». Лежачі дерева (вітровали минулих років та природній відпад) до обліку не беруться. При переобліку (перевідводі) дерева відмічаються крейдою або фарбою.

6.2.2.6. Обміри стовбурів зрубаних дерев чи їх частин (тільки у випадку якщо рубку розпочато але вивозка деревини із лісосіки іще не здійснювалась)

Активісту здійснити вимірювання за допомогою мірної стрічки відповідно до зазначеного вище порядку обміру цілого стовбура чи колод.

Додаткові відомості:

Якщо зрубане дерево не вивезли, слід заміряти його довжину і діаметр на висоті 1,3 м від землі враховуючи висоту пенька.

У розкряжованих дерев слід заміряти довжину кожної колоди і її діаметр у тоншому кінці (верхньому відрубі). За відповідними таблицями визначається об'єм зрубаних дерев (з врахуванням діаметра стовбура на висоті 1,3 м і його довжини) та об'єм колод (з врахуванням діаметра колоди у верхньому відрубі та її довжиною). Розмір завданих збитків враховується за діаметром пенька.

6.2.2.7. Обміри пнів зрубаних дерев (тільки у випадку якщо вивозка деревини із лісосіки вже розпочалась)

Активісту здійснити вимірювання пнів у двох взаємно перпендикулярних напрямках за допомогою мірної стрічки.

Активісти передають отримані дані експерту.

Додаткові відомості:

Під час виявлення та обліку незаконно зрубаних дерев (крім суцільних рубок) переважна більшість цих дерев здорові, а деревина вже вивезена, тому обліковуються лише пеньки.

Всі пеньки (залишки зрізаного стовбура) повинні бути помічені тавром лісництва або іншого господарюючого суб'єкта в разі якщо рубання вибіркове (маються на увазі рубки догляду за лісом, або санітарна рубка вибіркова). При суцільному рубанні (рубки головного користування, або суцільні санітарні рубки) тавро в шийці кореня і на торці пенька не пробивається. У цьому випадку позначається тільки межа ділянки.

При цьому можливі такі порушення та «хитрощі» корисного напрямку:

- при проведенні відводу під санітарні рубки вибірккові на кореневій шийці дерев дуба, сосни, ясена, бука (цінні породи) діаметром 24 та більше, окрім тавра ставиться порядковий номер дерева, який заноситься в так звану нумераційну відомість;

- пеньки які виникли внаслідок незаконної діяльності можуть бути на рівні з землею і взагалі замасковані, це пряма ознака «підпільного» рубання.

Слід уважно оглянути пеня на предмет наявності на ньому клейма. Якщо на кореневій лапі є затіс, фарба і відбиток (можливо лише частково) клейма, то це означає, що дерево було відведено у планову рубку. Наявність клейма на верхньому зрізі свідчить, що це була незаконна рубка, яка зафіксована працівниками лісгоспу. Відсутність клейма свідчить, що дерево зрубано незаконно (самовільно) та ніде не обліковано (Рис. 23).

Рис. 23. Сліди наявності клейма на кореневій лапі (Фото: Голуб М.)

По залишкам кори визначається порода дерева, а по стану самого пня приблизний час, коли зрубано це дерево. Часто біля пня знаходяться залишки крони, що дає змогу краще визначитися з періодом рубки. Діаметр пенька вимірюється у максимальній та мінімальній величині і записується середня величина. По довкола стоячих деревах визначається орієнтовна висота зрубаного дерева.

Пеньки часто бувають приховані під листям, підстилкою, купою старого хмизу. У цьому випадку слід звертати увагу на просвіти у наметі насадження.

6.2.2.8. Облік і обмір деревини на лісовозному транспорті та лісосіці

Активістам здійснити перевірку документації (ТТН) на перевезення деревини на транспортному засобі переписавши: номер; дата; номер і дата наряду, на підставі якого вона виписана; номер і дата довіреності, за якою одержується лісова продукція, або номер і дата прихідного касового ордера; марка і номер автомобіля, з якої він організації та прізвище водія; назва організації або прізвище одержувача; підписи і посади осіб, хто здав і прийняв лісопродукцію, а також по можливості визначити і обміряти: породу, об'єм, категорію деревини (ділова чи дров'яна), наявність і номер бирки/бирок.

Активістам сфотографувати ТТН і пачку хлестів ззаді і зі сторін (або зверху – залежно від виду транспорту), а також окремі бирки із чітким зображенням номеру, для перевірки їх відповідності).

Додаткові відомості:

Необхідно пам'ятати, що доступ до колод (сортиментів), що знаходяться на лісовозі, ускладнений низкою причин:

- Висота, на якій знаходяться колоди;
- Тяжко визначити де тонший кінець колоди, якщо вона знаходиться всередині штабеля;
- На лісовозі часто поруч з діловою здоровою деревиною знаходяться напівділова і навіть дров'яна деревина. При цьому вся деревина у товаротранспортній накладній вказана, як дров'яна.

Ряд цих причин без нанесення на тонших кінцях колод діаметру унеможливорює точний облік деревини на трасі.

Точного результату можна добитись перемірявши ліс при розвантаженні або при відвантаженні його з лісосіки (верхнього складу). У цьому випадку потрібно заміряти діаметр колод у тоншому кінці (верхньому відрубі) з градацією кратною 2 см і довжиною колод (сортиментів). У подальшому за відповідними таблицями, що є у кожному лісо-таксаційному довіднику визначити об'єм кожної колоди.

При наявності бирок із штрих-кодом необхідно сфотографувати їх номери за допомогою смартфона використовуючи витяжну селфі палку та перевірити їх на сайті ЛІАЦ (<http://www.ukrforest.com/check>) на предмет відповідності наявній інформації із реальністю.

При виявленні безперечних порушень (відсутність ТТН, суттєвих відхилень в кількості, маркуванні, породному складі тощо) необхідно повідомити правоохоронний орган для здійснення більш детальної перевірки (див. останній пункт).

6.2.2.9. Заключний порядок дій активістів

1. Експерти (громадські інспектори) здійснюють обрахунки виконаних замірів (площу лісосіки, запас деревини тощо) передані активістами використовуючи методику описану в розділі 2 та іншій нормативно-довідниковій літературі.

2. Порівняння даних здійснюється експертами на підставі отриманих та зазначених у відповідній дозвільній документації лісокористувача, всі дані записуються у таблицю і визначаються відхилення за зразком акту перевірки відведення і таксації лісосік (Додаток 3).

3. Експерт разом із активістами, які здійснювали громадський контроль за лісозаготівлями оформлюють належну документацію за результатами перевірки (акти/відомості обмірів/розрахунків, звіт із висновками) і оприлюднюють їх, передають відповідним компетентним органам (у держекоінспекцію, екологічну прокуратуру або поліцію).

Корисні посилання:

- 1 Лісовий кодекс України в редакції Закону №3404-IV від 08.02.2006
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>
- 2 Земельний кодекс України Закон від 25.10.2001 № 2768-III (Редакція станом на 01.07.2015)
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
- 3 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності». Закон від 06.09.2012 № 5245-VI
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5245-17>
- 4 Закон України “Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень” від 01.07.2004 р. № 1952-IV <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>
- 5 Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 р. № 1264-XII <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
- 6 Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 12.06.1992 р. № 2456-XII
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>
- 7 Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони біорізноманіття» від 09.04.2015 р. № 323-VIII
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/323-19>
- 8 Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів та встановлення лімітів користування ресурсів загальнодержавного значення» від 10.08.1992 р. № 459
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/459-92-%D0%BF>
- 9 Наказ Мінприроди України «Про затвердження Інструкції про порядок погодження та затвердження розрахункових лісосік» від 05.02.2007 р. № 38
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0160-07>
- 10 Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок спеціального використання лісових ресурсів» від 23 травня 2007 р., №761 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/761-2007-%D0%BF>
- 11 Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Методичних вказівок по відводу та таксації лісосік, видачі лісорубних квитків та огляду місць заготівлі деревини в лісах Державного агентства лісових ресурсів України» від 21.01.2013 р. № 9
http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=105079&cat_id=104385
- 12 Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
- 13 Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах, що належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України (Затверджено наказом Державного агентства лісових ресурсів України від «14» травня 2013 р. № 124)
http://lespravo.com.ua/art/407Metodrekomendacii_z_formuvannya_sobivartosti_produkcii_na_pidpri%D1%94mstvah_DALRU/
- 14 Наказ Держкомлісгоспу України «Про затвердження Правил головного користування» від 23.12.2009 р. № 364 <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-10>
- 15 Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил рубок головного користування в гірських лісах Карпат» від 22 жовтня 2008 р. № 929
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929-2008-%D0%BF>
- 16 Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження поліпшення якісного складу лісів» від 12.05.2007 р. № 724
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/724-2007-%D0%BF>
- 17 Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Санітарних правил в лісах

- України» від 27.07.1995 р. № 555 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2016 р. № 756) <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555-95-%D0%BF>
- 18 Наказ Державного комітету лісового господарства Ради Міністрів СРСР «Настанова по відводу і таксації лісосік у лісах СРСР» від 27.12.1968 р. (для інших постійних лісокористувачів)
 - 19 Закон України «Про тваринний світ» від 13.12.2001 р. № 2894-III <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>
 - 20 Закон України про рослинний світ від 9.04.1999 р. № 591-XIV <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/591-14>
 - 21 Закон України «Про червону книгу України» від 07.02.2002 р. № 3055-III <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3055-14>
 - 22 Закон України «Про загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 200-2015 рр.» від 21.09.2000 р. № 1989-III <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1989-14>
 - 23 Закон України «Про екологічну мережу України» від 24.06.2004 р. № 1864 <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1864-15>
 - 24 Закон України «Про ратифікацію конвенції про охорону біологічного різноманіття» від 29.11.1994 р. № 257/94 – ВР http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_030
 - 25 Закон України «Про приєднання України до Конвенції 1979 року про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ в Європі» від 29.10.1996 р. № 436/96-ВР <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436/96-%D0%B2%D1%80>
 - 26 Закон України «Про участь України в Конвенції про водно–болотні угіддя, які мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів» від 29.10.1996 р. № 437/96-ВР http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_031
 - 27 Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони біорізноманіття» від 09.04.2015 р. № 323-VIII <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/323-19>
 - 28 Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Зелену книгу України» від 29.08.2002 р. № 1286 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/748-2013-%D0%BF>
 - 29 Наказ Мінприроди України «Про затвердження Переліку рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення та типових природних рослинних угруповань, які підлягають охороні і заносяться до Зеленої книги України» від 16.10.2009 р. № 545 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1024-09>
 - 30 Наказ Мінекоприроди і Держкомлісгоспу України «Методичні вказівки щодо режиму збереження лісових екосистем на територіях природно-заповідного фонду України різних категорій» від 24.12.2003 р. № 185/210-А http://www.fleg.org.ua/wp-content/uploads/2015/08/Metodychni_rekomendatsii_zber._b.r._ta_lisov._ekosystem_O_GP_LP.pdf
 - 31 Наказ Мінекоприроди України «Про затвердження Інструкцій по оформленню охоронних зобов'язань на території об'єктів природно-заповідного фонду» від 25.02.2013 р. № 65 <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0404-13>
 - 32 Закон України «Про екологічну експертизу» від 9.02.1995 р. № 4585-ВР <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/45/95-%D0%B2%D1%80>
 - 33 Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 р. № 2694-XII <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
 - 34 Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки» від 26.10.2011 р. № 1107

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1107-2011-%D0%BF>

- 35 Рекомендації по використанню Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4-12-05) на підприємствах Держкомлісгоспу України. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05>
- 36 Наказ Держкомлісгоспу України «Типове положення Про основні зобов'язання, права і відповідальність керівників та фахівців підприємств і організацій лісового господарства України в сфері охорони праці, пожежної і радіаційної безпеки, безпеки дорожнього руху» від 02.09.2003 р. № 156
- 37 Наказ Держкомлісгоспу України «Інструкція з охорони праці під час розробки лісосік з використанням бензomotorних пил» від 27.11.2001 р. № 120
<http://document.ua/instrukcija-z-ohoroni-praci-pid-chas-rozrobki-lisosik-z-viko-nor4976.html>
- 38 Наказ Держнаглядохоронпраці України «Про затвердження Правил охорони праці для працівників лісового господарства та лісової промисловості» від 13.07.2005 р. № 119
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1084-05>
- 39 Наказ Держнаглядохоронпраці України «Про затвердження норм безоплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших засобів особистого захисту робітникам лісового господарства» від 25.04.2005 р. № 65 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0539-05>
- 40 Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 р. № 4004-XII <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>
- 41 Наказ МОЗ України «Про затвердження державних санітарних правил «Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України» від 02.02.2005 р. № 54
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0552-05>
- 42 Цивільний кодекс України <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
- 43 Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
- 44 Закон України «Про громадські об'єднання» від 16.06.1992 р. № 2461-XII
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
- 45 Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15.09.1999 р. № 1045-XIV <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1045-14>
- 46 Угода на заборону використання примусової праці (1930); <http://pnvf.org.ua/pro-zaboronu-vikoristannya-primusovoyi-pratsi/>
- 47 Угода на свободу об'єднань і захисту права організацій (1948);
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2436-14>
- 48 Угода про міграцію зайнятості (1949); <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>
- 49 Угода про право на організацію та укладення колективних договорів (1949);
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3356-12>
- 50 Угода про рівноправну винагороду (1951);
- 51 Угода про відміну примусової праці (1957); <http://radnuk.info/posibnuk/advokatyra/470-dovidnuk/8286-35-----.html>
- 52 Угода щодо відсутності дискримінації (1958);
- 53 Угода про встановлення мінімальної заробітної платні (1970);
- 54 Угода про мінімальний вік для приймання на роботу (1973);
<http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-218FA059FA84C/list-D94862BB26>
- 55 Угода щодо професійної безпечної та здорової праці (1981);
- 56 Угода про заборону найгірших форм дитячої праці (1999);
http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_166
- 57 Угода про безпеку праці і охорони здоров'я в лісовому секторі (1998)
- 58 ДСТУ 4020-2-2001 «Методи виміру об'ємів. Частина 2 Лісоматеріали круглі»
- 59 ГОСТ 2292-88 Лесоматериалы круглые. Маркировка, сортировка, транспортирование, методы измерений и приемка

- <http://vsegost.com/Catalog/19/19561.shtml>
- 60 ГОСТ 9463-88. Лесоматериалы круглые хвойных пород. Технические условия
<http://vsegost.com/Catalog/28/28786.shtml>
- 61 ГОСТ 9462-88. Лесоматериалы круглые лиственных пород. Технические условия
<http://www.derevo.info/content/detail/20>
- 62 ГОСТ 2140-81. Пороки древесины. Классификация, термины и определения, способы измерения
<http://www.derevo.info/content/detail/20>
- 63 ГОСТ 3243-88. Дрова. Технические условия <http://vsegost.com/Catalog/19/19610.shtml>
- 64 Наказ Держлісагентства України «Про затвердження Тимчасової інструкції з електронного обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України» від 27.06.2012 р. № 202
- 65 ТУ 56.196-95 «Деревина дров'яна для технологічних потреб. Технічні умови.»
- 66 Закон України «Про підприємство» від 07.02.1991 р. № 698-XII
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
- 67 Закон України «Про ціни та ціноутворення» від 21.06.2012 р. № 5007-VI
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>
- 68 Наказ Держкомлісгоспу України «Щодо вдосконалення механізмів продажу необробленої деревини» від 19.02.2007 р. № 42
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0164-07>
- 69 Наказ Міністерства транспорту України та Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинного обліку роботи вантажного автомобіля» від 29.12.1995 р. № 488/346 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0149-98>
- 70 Наказ Мінінфраструктури та Мінагрополітики «Про затвердження спеціалізованої форми товарно-транспортної накладної при перевезенні деревини автомобільним транспортом (ТТН – ліс)» від 29.11.2013 р. № 961/707
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z2070-13>
- 71 Кравець Павло Васильович. Аналіз законодавчої бази щодо системи контролю руху деревини в Україні та розробка покращених пропозицій. Звіт програми «ENPI East FLEG-II», квітень – червень, 2014. 87 с. [http://www.fleg.org.ua/wp-content/uploads/2014/09/Ukraine Timber flow Final Report 2014 Kravets .doc](http://www.fleg.org.ua/wp-content/uploads/2014/09/Ukraine_Timber_flow_Final_Report_2014_Kravets_.doc).
- 72 Peter Hirschberger. Improving FLEG in Ukraine [Петер Гіршбергер. Вдосконалення лісового законодавства в Україні.]. Програма FLEG. 2012. 18 р. Переклад українською на : <http://www.lesovod.org.ua/node/13651>
- 73 FSC Національна Оцінка Ризику для України. Версія V 1-0. Forest Stewardship Council A.C. 2015. http://maybutneditey.com.ua/wp-content/uploads/2015/12/CWNRA_Cat_1_UA_221215.doc.
- 74 Проект Інструкції з впорядкування лісового фонду України. Державне агентство лісових ресурсів України. Українське державне проектне лісовпорядне виробниче об'єднання ВО “Укрдержліспроект”. Ірпінь – 2014. Частина 1:
http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=119314&cat_id=104547;
частина 2:
http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=119323&cat_id=104547;
додатки:
http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=119340&cat_id=104547
- 75 Закон України «Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах Карпатського регіону» від 10.02.2000 № 1436-III
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1436-14>
- 76 Постанова КМУ "Про затвердження такс для обчислення шкоди, заподіяної лісу";
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/665-2008-%D0%BF/print1243760142497024>

ДОДАТКИ

ПРОТОКОЛ ПЕРЕВІРКИ ЛІСОСІЧНОЇ ДІЛЯНКИ

№ _____ Дата _____

Розташування:

Область _____

Район _____

Населений пункт (найближчий) _____

Підприємство _____

Лісництво _____

Квартал _____ виділ _____

№ з/п	Назва	Зміст (опис) виявленого
1.	Наявність діляночних стовпців (або пікетних кілків) із відповідними надписами	
2.	Наявність видимої межі лісосіки (позначеної решітки на корі крайніх дерев білою фарбою або різцем, або горизонтальної смужки фарбою іншого кольору)	
3.	GPS координати кутів ділянки (знімається над стовпчиком або по видимій межі лісосіки, або по факту вирубаного частини лісу), X/широта та У/довгота кутів ділянки (можна зі смартфона)	
4.	GPS координати місця порушення (зрубаного дерева, складеного в купу тощо), X/широта та У/довгота	
5.	Основні назви дерев що <u>ростуть</u> на ділянці (якщо є)	
6.	Основні назви дерев що <u>зрубані</u> (за пнями) на ділянці (якщо є)	
7.	Рубка не завершена/завершена	
8.	Попереджувальні знаки про заборону проходу/проїзду - наявні/відсутні	
9.	Відомості про рубку – наявні (у якій формі)/відсутні	
10.	Наявність клейма на кореневій лапі дерев	

11.	Наявність позначок категорії технічної придатності на ростучих і зрубаних стовбурах деревах	
12.	Наявність сміття на території (ПЕТ, скло, автомобільні чи ін. частини від техніки, залишки масла інше)	
13.	Наявність (кількість) залишених на ділянці важливих з точки зору збереження біологічного різноманіття дерев (фаутні, насінні, плодові, з дуплами, сухостійні тощо)	
14.	Наявність і ступінь пошкоджених дерев внаслідок вибіркового вирубування	
15.	Стан порубочних рештків (розкидані хаотично чи рівномірно по площі, складені в купи чи вали, спалені, тощо)	
16.	Наявність зрізаної але не забраної деревини (колод, дров)	
17.	Наявність видів фауни і флори, що занесені до Червоної книги України	
18.	Інше	

У перевірці приймали участь (прізвище, ініціали, статус, підпис):

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

СПИСОК МОЖЛИВИХ ЛІСОПОРУШЕНЬ

під час громадського контролю (для наступного детального виявлення)

Ділянка _____

Розташування: _____

Область _____

Район _____

Населений пункт (найближчий) _____

Підприємство _____

Лісництво _____

Квартал _____, виділ _____

GPS координати місця порушення (X/широта, Y/довгота кутів ділянки або основного місця порушення) _____

	Види лісопорушень	Опис процедури виявлення у Посібнику «Здійснення громадського контролю лісозаготівель»	Наявність (виявлено/ не виявлено/ не встановлено)	Примітка
Під час відведення лісосік (дерев) і лісозаготівлі:				
19.	Самовільна рубка дерев у лісі без відповідної дозвільної документації	Див. п.п. 1.4, 6.2.2.1, 5.1, 6.2.2.3, 6.2.2.7, 6.2.2.9		
20.	Заниження діаметрів під час відведення лісосік	Див. п.п. 6.2.2.5, 1.6, 2.1.2, 2.2.2, 2.2.3, 6.2.2.9		
21.	Заниження розрядів висот під час відведення лісосік	Див. п.п. 2.2.4, 6.2.2.5, 1.6, 2.1.3, 6.2.2.9		
22.	Заниження категорій технічної придатності деревини під час відведення лісосік	Див. п.п. 2.2.2, 6.2.2.5, 1.6, 6.2.2.9		
23.	Зміна межі лісосіки	Див. п.п. 2.2.1, 6.2.2.3, 6.2.2.4, 6.2.2.9		
24.	Заміна виду лісокористування (наприклад, під виглядом очищення лісу від сухих гілок заготовлюється ділова деревина, в ході вибіркового санітарних рубок, санітарних рубок і суцільних лісовідновних рубок, які дають	Див. п.п. 1.3, 6.2.2.5, 1.6, 1.10, 2.2.2, 6.2.2.9		

	доступ до лісових ресурсів, вирубуються якісні дерева)			
25.	Порушення порядку здійснення заходів (наприклад, рубка небезпечних дерев, які можуть бути за межами лісосіки, під час підготовки лісосіки).	Див. п.п. 1.4, 2.2.1, 6.2.2.1, 5.1, 6.2.2.3, 6.2.2.7, 6.2.2.9		
26.	Використання документів для отримання і легалізації незаконно здобутої лісопродукції (наприклад, дозволи на вирубку дерев на одній території використовують для легалізації незаконно добутої деревини з іншої території, особливо на кордонах з іншими регіонами).	Див. п.п. 3.3, 1.11, 1.9, 6.2.2.8, 6.2.2.9		
27.	Відсутність бирок на колодах крупного діаметру або на партії тонкоміру (станом на початок 2016 р. тільки на лісогосподарських підприємствах Держлісагентства)	Див. п.п. 3.3, 6.2.2.8, 6.2.2.9		
28.	Зниження якості деревини	Див. п.п. 1.12, 3.3, 2.2.2, 6.2.2.5, 1.6, 6.2.2.6, 6.2.2.9		
29.				
30.				
31.				

Нами (мною) представниками громадськості, що нижче підписалися під час інспекції ділянки №__, (найближчі GPS координати: _____)

яка розташована у ____ кварталі, ____ виділі, _____ лісництва,
_____ підприємства – виявлено наступне:

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

(П.И.Б.)

Полюова перелікова відомість дерев № _____ від _____

Підприємство: _____
Лісництво: _____

Кв. _____ Ділянка № _____
Вид. _____ Площа, га _____

Ступінь товщини	Порода:			
	діл.	п/д	др.	разом
8				
12				
16				
20				
24				
28				
32				
36				
40				
44				
48				
52				
56				
60				
64				
68				
72				
Σ				

Порода:			
діл.	п/д	др.	разом

Загальна кількість дерев прописом:

Ступінь товщини	Порода:			
	діл.	п/д	др.	разом
8				
12				
16				
20				
24				
28				
32				
36				
40				
44				
48				
52				
56				
60				
64				
68				
72				
Σ				

[illegible]

Перелік здійснили:

(статус/посада особи)

(*nidnuc*)

(П.И.Б.)

(статус/посада особи)

(*nidnuc*)

(П.И.Б.)

(статус/посада особи)

(*nidnuc*)

(П.И.Б.)

Акт вимірювання модельних дерев на ділянці громадського контролю № _____

Розташування:

Область _____

Район _____ Населений пункт (найближчий) _____

Підприємство _____

Лісництво _____ Квартал _____ Виділ _____

Порода	Ступінь товщини	Діаметр дерева на висоті 1.3 м, см	Висота, м	Розряд висот (за таблицями)	Прийнятий розряд

Вимірювання здійснили :

(статус/посада особи)

(підпис)

(П.І.Б.)

(статус/посада особи)

(підпис)

(П.І.Б.)

(статус/посада особи)

(підпис)

(П.І.Б.)

(статус/посада особи)

(підпис)

(П.І.Б.)

(статус/посада особи)

(підпис)

(П.І.Б.)

План

Інструментальної зйомки ділянки відведеної під _____ на 201__ рік в
ДП _____ лісництво

КВ _____ВИД _____ПЛОЩА _____Га.

Масштаб – 1:10000

IIH

[illegible]

Пд

Інструментальну зйомку провели:

(статус/посада особи, що провела перевірку)

(nidnuc)

(П.И.Б.)

(статус/посада особи, що провела перевірку)

(nidnuc)

(П.И.Б.)

(статус/посада особи, що провела перевірку)

(nidnuc)

(П.І.Б.)

(статус/посада особи, що провела перевірку)

(niɔnuc)

(П.И.Б.)

Лісництво

Порода _____ Розряд висот _____ номер перелікової
відомості _____

Розрахунок виконав _____

[illegible]

Порода _____ Розряд висот _____123

Заключний акт перевірки лісосіки громадського контролю № _____

“ _____ ” _____ 20____ р.

місце складання акту
(назва населеного пункту)

Нами (мною), _____

(прізвище, ініціали, посада/статус, підпис осіб, що проводили перевірку)

проведено перевірку відведення і таксації лісосік у лісах на

_____ постійний лісокористувач (назва лісгосподарського підприємства)

У результаті перевірки встановлено:

Лісництво (структурний підрозділ) _____
 Квартал № _____ Виділ (ділянка) № _____ Лісосіка _____ р.
 Система рубок _____ Вид, спосіб рубки _____

1. Якість відмежування лісосік _____
2. Відповідність чинним Правилам _____

Показники	Дані відведення	Дані цієї перевірки	Розходження,	
			абс.	%
Площа, га				
Загальна кількість дерев				
- ділових, шт.				
- півділових, шт.				
- дров'яних, шт.				
- всього, шт.				
Загальний запас на ділянці, всього, м. куб.				
В тому числі				
- ділової деревини, м. куб.				
- дров'яної деревини, м. куб.				
- разом деревини, м. куб.				

Показники	Дані відведення	Дані цієї перевірки	Розходження,	
			абс.	%
Зокрема за породами:				
- ділової деревини, м. куб.				
- дров'яної деревини, м. куб.				
- разом деревини, м. куб.				
- ділової деревини, м. куб.				
- дров'яної деревини, м. куб.				
- ділової деревини, м. куб.				
- ділової деревини, м. куб.				
- дров'яної деревини, м. куб.				
- разом деревини, м. куб.				
- ділової деревини, м. куб.				
- дров'яної деревини, м. куб.				
- разом деревини, м. куб.				
- ділової деревини, м. куб.				
- дров'яної деревини, м. куб.				
- разом деревини, м. куб.				
Загальна кількість пнів на ділянці:				
у т.ч.				
- з клеймом				
- без клейма				
- старих (давніх)				
Інші порушення:				

Особливі зауваження _____

Оцінка роботи _____

Протокол виявлення видів Червоної книги України

№_____, Дата_____

Розташування:

Область_____

Підприємство_____

Лісництво	Квартал, виділ	Виявлені види Червоної книги України	Координати	Примітка

У перевірці брали участь:_____
(статус/посада)_____
(підпис)_____
(П.І.Б.)_____
(статус/посада)_____
(підпис)_____
(П.І.Б.)_____
(статус/посада)_____
(підпис)_____
(П.І.Б.)_____
(статус/посада)_____
(підпис)_____
(П.І.Б.)

**Вигляд товарно-транспортної накладної при перевезенні деревини при биркуванні
за електронною системою обліку деревини**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
інфраструктури України,
Міністерства аграрної політики
та продовольства України
29.11.2013 № 961/707

**СПЕЦІАЛІЗОВАНА ФОРМА
товарно-транспортної накладної при перевезенні деревини автомобільним
транспортом (ТТН - ліс)**

ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Мінінфраструктури України, Мінагрополітики України 29 листопада 2013 року № 961/707																							
Вантажовідправник: Державне лісогосподарське підприємство _____ (найменування та місцезнаходження державного лісогосподарського підприємства (місце розташування структурного підрозділу))																							
Код за ЄДРПОУ _____																							
ТОВАРНО-ТРАНСПОРТНА НАКЛАДНА при перевезенні деревини автомобільним транспортом (ТТН-ліс)																							
серія _____ № _____ від _____. _____. 20__ року																							
Перевізник _____																							
Автомобіль _____ держ. № _____																							
Причіп держ. № _____																							
Водій _____ (ініціали та прізвище)																							
					Пункт																		
навантаження: _____ (назва структурного підрозділу)																							
Квартал № _____ виділ № _____ ділянка № _____																							
Пункт розвантаження: _____																							
Вантажоодержувач: _____ (найменування (П.І.Б.))																							
Вид рубки: _____																							
Умови відвантаження: _____																							
ВІДОМОСТІ ПРО ВАНТАЖ																							
при відпуску сортиментів:																							
_____		_____		L: _____ M																			
(сортимент)		(порода)		(довжина, L)																			
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th align="center">Група діаметрів</th> <th align="center">Сорт</th> <th align="center">К-сть, шт.</th> <th align="center">V, м³</th> <th align="center">Ціна, за м³ (без ПДВ)</th> <th align="center">Сума, грн (без ПДВ)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>_____</td> <td>_____</td> <td>_____</td> <td>_____</td> <td>_____</td> <td>_____</td> </tr> <tr> <td align="center" colspan="2">Разом:</td> <td align="center" colspan="4">_____ шт., V: _____, _____ м³</td> </tr> </tbody> </table>						Група діаметрів	Сорт	К-сть, шт.	V, м³	Ціна, за м³ (без ПДВ)	Сума, грн (без ПДВ)	_____	_____	_____	_____	_____	_____	Разом:		_____ шт., V: _____, _____ м³			
Група діаметрів	Сорт	К-сть, шт.	V, м³	Ціна, за м³ (без ПДВ)	Сума, грн (без ПДВ)																		
_____	_____	_____	_____	_____	_____																		
Разом:		_____ шт., V: _____, _____ м³																					

при відпуску штабелів:						
						штабель
(сортимент)	(порода)					
H, м висота	L, м довжина	W, м ширина	Коеф. переводу	V, м³ об'єм	Ціна, за м³ (без ПДВ)	Сума, грн (без ПДВ)
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
Разом: _____ шт., V: _____, _____ м ³						
при відпуску хлестів:						
Хлести _____, к-сть, шт. _____, V, м ³ , _____ (порода)						
Разом: _____ шт., V: _____, _____ м ³						
Всього відпущено: _____ шт., V, м ³ : _____, бирок _____ шт.						
на суму: _____, _____ грн, ПДВ _____ грн, разом _____ грн						
(сума словами)						
Деревину відпустив: _____ (посада)						
(ініціали та прізвище) _____ (підпис) _____						
Прийняв до перевезення: _____ (посада)						
(ініціали та прізвище) _____ (підпис) _____						
Деревину одержав: за дорученням від _____ 20 _____ року № _____						

(ініціали та прізвище) _____ (підпис) _____						
=====						
=====						

Додаток до ТТН-ліс: серія ____ № ____ від ____ року

Пункт навантаження: _____
(назва структурного підрозділу)

Квартал № ____ виділ № ____ ділянка № ____

Вантажоодержувач: _____
(найменування (П.І.Б.) та місцезнаходження)

Вид рубки: _____

Умови відвантаження: _____

ПЕРЕЛІК ДЕРЕВИНИ

при відпуску сортиментів:

_____	_____	L: _____	M
(сортимент)	(порода)	(довжина, L)	

Діаметр, см	Сорт	К-сть, шт.	V, м ³
_____	_____	_____	_____

Разом: _____ шт., V, м³: _____, бирок _____ шт.

Всього по документу: _____ шт., V, м³: _____

(словами)

Використано бирок для маркування _____ шт.

Відпустив: _____
(посада)

(ініціали та прізвище)

(підпис)

Прийняв до перевезення: _____
(посада)

(ініціали та прізвище)

(підпис)

Примітка. Цей документ підготовлено та передано до облікової системи в електронному форматі.

Двовимірний штрих-код документа:

(місце для штрих-коду)